

TORKOLAT

IRODALMI ANTOLÓGIA

2000

Szerkesztette:
Jenei Gyula
P. Nagy István

A borítótér Tóth Lajos munkája

Kiadja:
Szolnok Megyei Jogú Város Önkormányzata

Felelős kiadó: Szalay Ferenc
Koordinátor: Szügyi Csongor

A kiadvány megjelenését támogatja a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Megjelenik 600 példányban a Szolnok Városi Művelődési és Zenei Központ
Millenniumi Iroda gondozásában
Témafelelős: Farkasházi István

ISBN 963-00-3319-4

© Jenei Gyula, P. Nagy István, 2000

TARTALOM

BENEDEK SZABOLCS

TATJANA E-MAILJE ANYEGINHOZ
TANULMÁNYÚT
SÜPER FRESH PIZZA!

RÉKASY ILDIKÓ

A MI IDŐNK
LENNI VAGY NEM LENNI
A POKOL TORNÁCA
SORS
KÉPZELŐDÉS
NŐK
SIRÁLY
KEDVENC KÉPEM
HA OLVASOM VERSEIDET
SÖTÉT LETT
GYEREKEK
A KÖZHELY VÉDELMEBEN
KEZDEM MEGKEDVELNI
KOPASZODÓ BARÁTOMNAK
TÁMÁR
MELEG SZOBA
JELEN

BISTEY ANDRÁS

EGY KÜLÖNÖS NAP VÉGE
LEGEMLÉKEZETESEBB NYÁRI ÉLMÉNYEM

ILUH ISTVÁN

KIT ÉRDEKEL
KERESŐ
LELTÁR A TANYÁN
LEVÉLVÁLTÁS
ÜZENET
MINDIG
TENNI A JÓÉRT
ÖT ZSÁK SZÉGYEN
KÉRDEZTÉL
GÉPTEREM
TÍZ EMELET
MORGÓ ENYÉSZET
NEM GYÁSZOLOM
ELESVE
A SEMMI SEMMI-E
NINCS
VÁLTOZATOK AZ ŐSZRE
BARACKFÁT ÁLMODIK A TÉL
A TÚLSÓ PARTIG
LASSAN KÖNNYŰVÉ VÁLOK

MRENA JULIANNA

VIRÁGSZEMŰ
(NAGYKEZŰ ISTEN)
(KÉT HOLD 1.)
(KÉT HOLD 2.)
CARMELITA MONTIEL NEM LESZ TÖBBÉ
SZERELMES
PILAR TERNERA EMLÉKEZIK ÉS ÉNEKEL

HAKLIK NORBERT

A RADLAVENICI KÖNNYEZŐ MÁRIA
TÖRTÉNETE

P. NAGY ISTVÁN

KIBÉRELT MOZDULAT
AMIT A SZEM ELFELEJT
FÉLÁLOM
TELEPI REGGEL
MIKÖZBEN A MÉLYVÍZBEN ÚSZKÁLSZ
KÖRÖMVERS
TENGERVÍZTÜKÖR
TOLNAI A TISZA
„A GOLYÓ ÉN VAGYOK”
KIÚZETÉS
A HELY GRAMMATIKÁJA
ÁLLÓTÜKÖR
ÁTVÁLTOZÁSOK
HARMINCÉVESEN
MIKOR

JENEI GYULA

HA MENNÉK VALAHOVA
KÉT KUPICA KÖZT
SZITÁL A FÉNY
AHOGY ÁLLSZ
FOHÁSZ
FÉLÚTON
MAJD MEGÉRKEZEL
TALÁN A HÓESÉS
MENETRENDSZERINT
TAVASZI HÓ
ÜRES KERET
KIKOPNAK AZ ÍZEK
DERENGÉS
HAJNALI LEBEGÉS
VÍZTÜKÖRBEN
PALACKPOSTÁK

MOLNÁR H. LAJOS

VOLT EGYSZER EGY UDVAR

LÁZÁR BALÁZS

SZÁRNY ANGYAL NÉLKÜL

IDILL

ÖSSZEÉRNEK A VISZONYOK

A NYOLCADIK LAPRA

REJTSD EL

ESTI INDOK

VONALAKKÁ MAJD PONTOKKÁ

ALAPÁLLAPOT

INVERZ

ESSZENCIA

NEMSOKÁRA

HEXAMETER

KONKLÚZIÓ

A HELY

NEM MONDOM HOGY MOST VAGY

VÉGLEG

ÁGY NÉLKÜL

EZREDVÉGI

VIGÍLIÁN

ÉNTŐL ÉNIG

SEPRŐSI-CZÁRÁN GYÖRGY

PASZIÁNSZ

Helyzetjelentés

Lányom naplója

Csak ami nincs (rondó)

A koldusboszorkány

Időben

A KÖTET SZERZŐI

BENEDEK SZABOLCS

TATJANA E-MAILJE ANYEGINHOZ

Message: Neked!
Creator: tatjana@mail.com
Item 1: Neked! (DISTRIBUTION LIST)
To: jevanyegin@free.ru
Item 2: Neked! (TEXT)

Szóval, megint itt vagyok és levelet írok Neked! Bár egyre inkább attól tartok, Jevgenyij, ez számodra nem sokat jelent...

Egy hét alatt ez az ötödik levelem. Egy darabig azzal áltattam magam, biztos nem vagy Internet-közelben. Attól is félttem, hátha baleset ért. Vagy nem is baleset, megint valamibe keveredtél, autós üldözés, pisztolypárbaj, rendőrök satöbbi. (A börtön a legjobb, ami ilyenkor megtörténhet Veled. A rosszat ki sem merem mondani.) Aztán visszajött Moszkvából Vlagyimir, és mesélte, az elutazása előtti este látott egy bárban mindenféle nők között. Ez megnyugtató volt, ha közben nem kezd el gyötörni a féltékenység: szerelmem, ugye nem azzal az Olgával csalsz meg?! Kikaparom a szemét a ribancnak, csak találkozzak megint veled.

Amúgy, ha tudnád, mennyit kínlódom ezzel a levélírással, talán jobban megerőltetnéd magad. A számítógép az irodában van, a belépési kódot elég nehezen szereztem meg, nem adta ingyen a portásgyerek. Azonkívül ezen a masinán nincsen cirillbetű, Vlagyimir egyik flopiján vannak a fontok, ha besurranok ide e-mailt írni Neked, előbb be kell töltenem a mi ábécénket, aztán ha végeztem, le kell törölnöm a rendszerről, nehogy észrevegyék. Szóval elég macerás a dolog, ha a főnök tudná, hogy használom a gépét, tutira agyonváгна. Olyankor jövök ide, amikor nagy valószínűséggel senki nem jár erre, ám ekkor is őrt kell állítanom, a portásfiút - istenem, Jevgenyij, ez a gyerek hogy kihasznál! Emiatt az öt levél és a kód miatt eddig egy hét alatt háromszor feküdtem le vele, nem is beszélve a többiről. Most biztos azt mondanád, mit számít, amikor ott vannak a többiek... Akkor is, csak tudd meg, micsoda áldozatokat hozok én ezekért a nyavalyás levelekért, amelyekre nem is válaszolsz! Haragszom Rád, Jevgenyij, nagyon haragszom. Rossz vagy. Te édes! Te drága, Te!

Amióta visszamentél Moszkvába - ahogy írtam korábban is -, itt nem sok minden változott. A főnök, mintha nem is lennétek (állítólag) a legjobb barátok, úgy bánik velem, mint a legolcsóbb repedsarkúval. A legutolsó vendéggel is elküld, azzal is, akiről tudja, hogy az olyantól undorodom. Mintha az örömet lelné az én cikizésemben. Mondd, Jevgenyij, nem volt köztetek valami balhé? Már arra gyanakszom, szándékosan csinálja ezt velem. Bejön egy rosszarcú, kövér, részeg, izzadságtól bűzlő magyar, hajnal öt óra van, mindjárt zárunk, az utolsó köröket csinálom az oszlopon, a fickó benyúl a gatyájába, a főnök int, és már mehetek is az emeletre veled. Iszonyú! Egyébként a magyarokat nagyon nem szeretem. Modortalanok, ápolatlanok, igénytelenek, a tetejébe meg csupán a kiszabott árat adják, borralalót soha. A mi drága főnökünk pedig csak röhög, ha látja, hogy majd elhányom magam. Úgyhogy a magyarok után most már utálok az ukránokat is. Tudom, drága Jevgenyijem, hogy mindig azt mondd, fogjunk össze, mi, ex-szovjetek, mert ebből az országból okos összefogással mérhetetlen pénzt lehet kisajtolni, ám ezzel a fazonnal együtt dolgozni... Nna mindegy, a Te cimborád, inkább nem panaszkodom.

Mostanában viszont nem volt annyi razzia, mint akkor, amikor még itt voltál, szerelmem. Persze, közben a főnökség is megtanulta, hogyan kell rejtegetni a rejtegetnivalót. Például a pénzt a legnagyobb körültekintéssel vesszük át az ügyféltől. Volt, hogy még javában öltöztünk, mikor benyitott Szása, a főnök személyi titkárja, és úgy ráförmedt a szegény kis japánra, hogy az ijedtében a kialkudottnak a dupláját adta oda. (Sajnos pont úgy, hogy Szása is látta az összeget, így aztán én csak a szokásos százalékot kaptam, a többletet a főnök vágta zsebre.) Állítólag mindenhol figyelnek mindent, a hatóságok bekeményítettek, nagyon rámennek a lányos ügyekre. Úgyhogy mindenki szépen megtanulta, razziáknál mit csináljon, ha kérdik, mit mondjon, és így tovább. Képzeld, Jevgenyij, tegnapelőtt kaptam egy diákigazolványt is, abból bárki láthatja, az egyik budapesti egyetem hallgatója vagyok, csak hát ugye távol a mi drága hazánktól, azt pedig senki nem vetheti a szememre, hogy ösztöndíj-kiegészítés végett éjszakánként egy mulatóban táncolok. Az ukránok egész jól megoldották ezt a kérdést, a többi lány más jellegű papírokat kapott, így aztán a hatóságok nem nagyon gyanakodhatnak, mit csinál a sok külföldi (főleg orosz) diáklány az éjszakában.

Különben tegnap (vagyis inkább ma, mert az eset hajnalban történt) nekem személy szerint meggyűlt a hatóságokkal a bajom. No ne ijedj meg, drágám, az történt, hogy valami állami vezető jött be hozzánk, a főnökék tudták, kicsoda (mindenről olyan tájékozottak), keresték mindenben is a kedvét, mondván, a legfelsőbb vezetéssel legyen jó a kapcsolatunk, szóval igyekeztek őt a legjobbakkal traktálni: valódi vodka, valódi szivar és így tovább, aztán amikor az úr (középkorú, jól szituált, ellenben meglehetősen csúf arcú férfi) közölte, hogy olyan lányt szeretne, aki egyrészt mindent tud és mindenre hajlandó, másrészt „buzog benne a szláv temperamentum” (ezt ő mondta így, tudom, hogy Te nem szereted, ne haragudj, drága), akkor az ukránok engem szemeltek ki az igényeit kielégíteni. Nem örültem neki, aznap volt egy csomó vendégem, közöttük egy macerás német fazon, akkora darab, azt hittem, darabokra esek alatta, ráadásul több mint egy félórán át bírta. Arról nem is beszélve, hogy közeledett a hajnal, szerettem volna már kimosni magamból az éjszakát és szépen hazamenni, de nem, azt mondja a főnök, itt van ez az állami vezető, legyen nagyon kedves hozzá, tegyék meg mindent, amit kér, a cég érdeke. Egyáltalán nem tetszett a fazon, Te is tudod, szerelmem, vannak pasik a vendégek között is, akikre beindulok, ám az a muki nem ilyen volt: ragyás arc, hatalmas bibircsók az orra alatt, és a mi jó öreg vodkánk hatására olyan önelégülten vigyorgott, hogy amint megláttam, elsőként mindjárt legszívesebben lekevertem volna neki egy oltári nagy pofont. Már én voltam az egyedüli lány a színpadon, egy jódarabig azonban még vonaglanom kellett az oszlop körül, a fickó közben vihogott és nyakalta a piát. Utána az ölébe ültetett, rám fújta a bűzös leheletét, és a bugyimban kotorászott. Nem szoktuk hagyni, hogy a vendég már a szórakozóhelyiségben a bugyinkban nyúlkaáljon (főleg nem ott, ahol ez a fickó matatott), ám a főnök a függöny mögül intett, engedjem csak meg neki. No, hát amikor már jól be volt a fazon hevülve, odajött a főnök, és udvarias mosoly kíséretében elmondta, hogy vannak nekünk odafönt kényelmes szobáink, ha a tisztelt vendég óhajtja, ott is folytathatja a szórakozást. A tisztelt vendég persze hogy óhajtotta, fölkel a székből, és azon nyomban elvágódott a bársonyszőnyegen. Vlagyimir meg egy magyar kidobófiú fölsegítette, a főnök még egyszer szigorúan rám nézett, azzal már mentünk is föl a lépcsőn, én elől, egy szál tangabugyiban, mögöttem Vlagyimirék hozták az állami vezetőt, aki közben káromkodott, és olyan magyar szavakat használt, amelyeket nem is ismerek. A szobához érve kinyitottam az ajtót, Vlagyimirék belökték az urat, aztán magunkra hagytak. Nehezemre ment, de mert tartottam attól, hogy valahonnan kamerával figyelnek (a videorendszer kiépítésénél Te is ott voltál, drága Jevgenyij, mégse árultad el soha nekem, melyik szoba van bekötve), undoromat leküzdve csókolózni kezdtem a fazonnal, annak meg közben folyt a szája szélén a nyál... Utána levetkőztettem, ledobtam magamról a tangát, és kezdtük volna az akciót, ám barátunk sehogy se akart férfi lenni, hiába biztattam több módon is, az erőlködéstől még az a kevés

tartás is kiszállt belőle, ami úgy-ahogy megvolt. Szóval, semmire nem jutottunk, jó három-negyedórás küszködés után közöltem vele, fizessen, mert hát hiába nem csináltunk semmit, az én időm se ingyen van, közben pedig oroszul elküldtem a jó édes anyjába. Ez utóbbit nem kellett volna, a fickó ugyanis kiválóan beszélt anyanyelvünket, és olyan szitoközönt zúdított rám, amelyhez foghatót Moszkva külvárosaiban sem nagyon hallani. A nagy kiabálásra bejött a főnökünk két testőrrel (bunkó ukrán, sose zavartatja magát, ha a vendég meg mi, lányok, pucérok vagyunk), és kérdezte a fazont, jól érezte-e magát. Az meg erre még inkább üvöltözött, hogy ez a hülye picca (azaz én) nem képes őt kielégíteni, azt se tudja, hová nyúljon, aztán még el is kezd veszekedni vele. Közben persze én is mondtam a magamét (ismersz, szerelmem, ha igazságtalanul bántanak, jól odamondogatok), hogy én arról nem tehetek, hogy az úr impotens, meg különben is, akinek pár pohár vodka után problémái vannak a férfiasságával, ne menjen kurvázni, és így tovább. A főnök csitított mindkettőnket, fölkinálta az állami vezetőnek a szokásos s tarifa felét, a fickó azt még lejjebb akarta szorítani, majd hosszas alku után megállapodtak egy nevetségesen alacsony összegben (amiből később én egy fityinget se láttam), azzal az állami vezető fölöltözött és nagy nehezen távozott.

Ezután lefürödtem, kimostam magamból a sminket és a hajlakkot, indulás előtt az ajtóban pedig kaptam a főnöktől két nagy pofont, mondván, ha már ügyetlen vagyok, legalább ne veszekedjek a vendéggel, és ne hozzam a nyakunkra a bajt. Mondtam, hogy elnézést, én nem gondoltam, hogy a fickó tud oroszul, mire a főnök a fejemhez vágta: ostoba vagyok, tudhatnám, hogy itt az állami vezetők egy része Moszkvában diplomázott, vagy lehet, hogy nem ott tanult, de úgy beszél oroszul, mintha kisgyerekkora óta Puskingint olvasna eredetiben. Megijedtem, hogy ez az ukrán mindjárt azzal folytatja, többet ne tegyem be ide a lábamat, hálstennek ezt nem mondta, csupán annyit, tegyek valamit a képemre, hogy estére elmúljon róla a tenyerének a nyoma. Hazamentem és lefeküdtem aludni, előbb azonban fölraktam egy arcpakolást, mostanra egész jól nézek ki, a lámpák fényében majd nem is látszik a pofon helye.

Aztán este bejöttem megint ide, kicsit korábban, mint a főnök szokott, Vlagyimirtől elkértem a fontokat tartalmazó lemezt, az öltözőben a szájjammal kielégítettem a portásfiút, aki ezután beengedett a főnök irodájába, úgyhogy most itt ülök a számítógép előtt, és lassan befejezem a leveletem az én drága Jevgenyijemhez. Édes szerelmem, nagyon hiányzol, nagyon várom, hogy gyere megint Budapestre, nélküled olyan idegen ez a város, nagyon kérlek, drágám, vigyél vissza Moszkvába, ott továbbra is nagyon szívesen dolgozom Neked, csinálhatnánk a boltot kettesben, mint azelőtt, itt viszont, azontúl, hogy szüntelenül Rád gondolok, honvágyam van, Jevgenyijem, próbáljuk meg újra otthon, Oroszországban is vannak gazdag pasasok meg külföldiek - most azonban be kell fejeznem, mert Vlagyimir integet, hogy az ukrán megállt a kocsijával a ház előtt! Zárom a soraimat, búcsúzom Tőled, édes Anyegin, remélem, egyszer Te is válaszolsz, addig is gondolatban millió csókkal borít el

a Te Tatjanád.

TANULMÁNYÚT

A berlini olimpia évében idősebb Schulz Mátyást németországi tanulmányútra vitték. Az egész országból összeválogattak kéttucat sváb származású fiatalembert, akikről feltételezték, hogy fogékonyak lesznek a Harmadik Birodalom uralkodó eszméire. Fölöltöztették, kicsinosították őket, egy rövid - ma úgy mondanánk: gyorstalpaló - tanfolyamon csiszoltak valamicskét az apáktól tanult németnyelv-tudásukon, majd a Keleti pályaudvaron felültették a társaságot a berlini vonatra, és onnantól fogva rájuk volt bízva lényegében minden.

„Életre való, okos sváb parasztgyerekek - vélték az utazás kitalálói -, ők seik szülőföldjére mennek, nem lesz velük semmi hiba.”

Idősebb Schulz Mátyás Nagykörűben született, a németországi tanulmányútig alig hagyta el szülőfaluját, egyedül Szolnokon járt néhányszor. Apja, Schulz Lóránt az Egységes Párt tagja, és mint ilyen, Gömbös miniszterelnök feltétlen híve volt. - „Csak csodálni lehet azt, ami Németországban történik” - mondogatta otthon, az esti étkezések közben, mikor az egész napi elfoglaltságok után végre összegyűlt a család. Mivel idősebb Schulz Mátyáson kívül két leánygyermeket nemzett, a nőknek csupán az alapeszméket és a legmegszívlelendőbb tanácsokat adta át, a politika többi kérdéseit fiával igyekezett megosztani. Idősebb Schulz Mátyás meghallgatta atyja intelmeit, egyetértésre váró kérdéseire „igen”-nel felelt, ám nem sok érdeklődést érzett a nagyvilág ilyen jellegű dolgai iránt. A gépek izgatták, a traktorok, amelyekből akkoriban még csak keveset lehetett látni Nagykörű környékén, no meg az autók, olyan viszont a Szolnokot is átszelő négyes számú országúton elég sok járt, némelyikben maga a kormányzó úr és családja utazott a kenderesi fészekbe.

„Gyula bátyádnak megint nagy igazsága van” - mondta Schulz Lóránt, amikor meghallotta a miniszterelnök pártvezér ötletét a sváb származású ifjak államilag finanszírozott németországi tanulmányútjáról. Annak pedig végtelenül örült, hogy az ő fia is bekerült a szerencsés kéttucatba. Idősebb Schulz Mátyásnak elsöre az jutott az eszébe, hogy életében először átlépi az országhatárt, sőt, amire addigi tizenhét éve alatt még ugyancsak nem volt példa: láthatja Budapestet. Ott tartották azt a bizonyos - gyorstalpaló - nyelvtanfolyamot.

Bár Gömbös miniszterelnök mindenreható gondoskodásában azt szerette volna, ha a sváb ifjak Bécs felé utazva mindjárt Hegyeshalomnál a Harmadik Birodalom nemrégiben kiterjesztett területére érnek, az utazási eszközként kijelölt berlini gyors - az egyelőre ingatag státusú - Csehszlovákián keresztül érkezett német földre. A huszonnégy fiatalembert a végállomáson a Magyar Királyság nagykövete és egy német külügyi tanácsos várta. Egy frissen fölépült, impozáns szállóban helyezték el az ifjakat (a nagykövet azt mondta: diákokon), és mindjárt másnap részt vehettek az olimpiai játékok megnyitóján, ahol teljesülhetett többük nagy álma: láthatták a Führert.

Idősebb Schulz Mátyás életében nem látott még annyi embert, mint a megnyitón. Nem tudta, mi az az olimpia, szobatársa, egy magyaregregyi fiú világosította föl: az olimpia olyan, mint a háború, annyi a különbség, hogy a résztvevők fegyver helyett itt pusztán testi erejükre támaszkodva küzdenek meg egymással. Idősebb Schulz Mátyás nem szerette a háborút, annak ellenére, hogy az apja arról gyakran mint tisztítótűzről beszélt. Ahogy már volt róla szó, idősebb Schulz Mátyást a gépek, a technikai csodák érdekelték. Berlinben szép számmal láthatott ilyeneket is.

Megcsodálta a diákszallón az elektromos hűtőszekrényt, amelyet addig csak hírből ismert. Aztán ott volt a nagy világvevő rádió, sokkal modernebb, mint Nagykőrű egyetlen világvevő rádiója. A berlini utcákon sosem látott autócsodák gördültek, talán még a kormányzó úrnak sincs odahaza ilyen. „Ez mind azért van - mondták a vendéglátók egy elméleti oktatáson, az olimpiai játékok megnyitójának másnapján -, mert Németország hihetetlen gazdasági fejlődésen megy át, amióta a Führer irányítja a nemzetet.”

A huszonnégy fiatalember egy hetet töltött Berlinben, ez idő alatt megmutattak nekik mindent, ami csak fontos lehet. Azt követően párokba osztották és szétküldték őket a Harmadik Birodalom különböző tájaira, ismerjék meg azt is, hogyan él a fővároson kívül a német nép.

Idősebb Schulz Mátyás szobatársával, a magyaregregyi fiúval került párba. A nagykövet úr és a külügyi államtitkár úr közös döntése értelmében vonaton Lipcsébe utaztak. A magyaregregyi fiú kicsit bánta, ő Nürnberget vagy Münchent szerette volna látni, aztán megbékélt, mondván, Lipcse is nevezetes, ott győzték le a szövetséges erők a német nép ősi ellenségét, a franciákat, no meg császárukat, Napóleont. Idősebb Schulz Mátyás nem ismerte a történetet, úgyhogy a magyaregregyi fiú Lipcséig magyarázta, milyen halálmegvető bátorsággal küzdött az árja nemzet az európai kozmopolitizmust megszemélyesítő zsarnokkal. Idősebb Schulz Mátyás - ahogy otthon is - figyelmesen hallgatott, ám véleményét ezúttal sem nyilvánította.

Lipcsében egy polgári családnál szállásolták el őket. A házigazda feleségével együtt az NSDAP tagja volt, kitörő örömmel üdvözölte a magyarországi testvéreket. Meleg szavakkal méltatta Gömbös Gyulának, a magyarok vezérének a tevékenységét, aki - mint mondotta - olyan államférfi, aki tökéletesen megérti a nemzetiszocializmus eszméit, és ezen eszméktől vezéreltetve tartja országa gyepölőjét is. Hangot adott abbéli reményének, miszerint túlzoák a magyar miniszterelnök betegségéről szóló hírek, és Gömbös Gyula hamarosan újra teljes erejével képes lesz irányítani a testvéri magyar nép szekerét.

Lipcse is nagyváros, nagyobb, mint Szolnok, ám jóval kisebb Berlinnél, idősebb Schulz Mátyásék házigazdája egy nap alatt megmutatta a nevezetességeit. Idősebb Schulz Mátyásnak a Tamás-templom tetszett a legjobban, ahol annak idején Bach volt a karnagy, róla idősebb Schulz Mátyás ugyancsak házigazdájuktól hallott először: kiváló zeneszerző, a német géniusz egyik megtestesítője, a tiszta német művészet ragyogó képviselője. A magyaregregyi fiú a zeneszerzők közül Beethovent ismerte, meg is említette a nevét, mire házigazdájuk elmondta, hogy Beethoven osztrák volt, akár a Führer, az osztrákok pedig a német nép délkeleti ága, akik hosszú különlet után végre visszakerültek a germán anyanemzet testébe.

Idősebb Schulz Mátyásnak eszébe jutott, hogy ő a nagykörei iskolában úgy tanulta: a magyarok sokat harcoltak az osztrákok ellen, szóval, ha azok is németek, akkor miért... Ennek a gondolatának azonban nem adott hangot, egyrészt nem akart ostobának látszódni, másrészt úgy érezte, nem kellene a látogatás jó légkörét elrontani. Lipcse egyébként tetszett neki, igaz, eleinte szokatlan volt, hogy a házak többsége barnára van festve, és a város úgy néz ki, mintha fotográfia lenne. Az utcákon itt is sokféle autó járt, az emberek jól öltözöttek voltak és elégedettnek tűntek valamennyien. Idősebb Schulz Mátyás házigazdájuk lakásában ugyancsak megtalálhatta a legmodernebb hűtőgépet, a rádiót, a vasalót, sőt még egy mosógépet is megcsodálhatott. „Vigyétek híret otthon - magyarázta lelkesen a házigazda -, meséljétek el, milyen végtelen jólétben él a német nép!”

Minden reggel fél hétkor keltek, a fürdőszobában mindenkire öt perc jutott, hétkor már a reggelizőasztalt ülték körbe, ahol a házigazda elmondatta a gyerekekkel aznapi programjukat. A nevelőnő fél nyolckor elvitte a kicsiket az iskolába, majd miután visszajött - mivel egy személyben volt komorna és konyhalány is -, a nagyságos asszonnyal bevásárolni ment. A

házigazda átbeszélte a délelőttöt, a nemzetiszocialista eszméket magyarázta a két fiúnak, felolvasott a Mein Kampf-ból és a Führer nyomtatásban megjelent beszédeiből, ismertette a párt szervezeti felépítését és céljait. Dél felé a nagyságos asszonnyal együtt megebédeltek, majd a házigazda a fiúk kíséretében bement a bankba, ahol felügyelő tanácsi tagként funkciója és ezzel időnként némi munkája volt. Ez a munka többnyire gyorsan véget ért, utána Lipcse utcáin sétálgattak, esetleg NSDAP-rendezvényekre látogattak el.

A házigazda észrevette, hogy idősebb Schulz Mátyást nem érdekli a politika. Bár azt az utasítást kapta, hogy mindkét vendégéből a lehető legtöbbet hozza ki, annyira élvezte a magyaregregyi fiúval való érdekes diskurzusokat, hogy azt gondolta: időpocsékolás lenne emellett a másik parasztgyerek kemény fejébe ideológiát verni. Így aztán idősebb Schulz Mátyás csak némán hallgatta a másik kettő beszélgetését, megnézte a pártrendezvényeket, elolvasta a kezébe nyomott kiadványokat és újságokat, ám továbbra is a gépek és a technikai vívmányok érdekelték. A házigazda egyszer próbált a kedvében járni, minden összeköttetését fölhasználta, hogy idősebb Schulz Mátyásnak megmutassa a lipcsei laktanyát és a német hadsereg korszerű felszereléseit, a felsőbb szervek azonban nem engedélyezték a két fiú látogatását. „Magyarország a szövetségesünk - mondták a házigazdának -, de még nem teljesen megbízható szövetséges. Úgy kezelje a vendégeket is.”

Ifjabb Schulz Mátyás abban az esztendőben született, amikor Magyarország megszegte a jugoszlávokkal kötött örök barátsági szerződést, és Németország oldalán részt vett Jugoszlávia lerohanásában. A miniszterelnök öngyilkos lett, mikor utóda - Schulz Lóránt másik példaképe - bejelentette a Szovjetunióval való hadiállapotot, már Ukrajnában jártak a magyar katonák. Ifjabb Schulz Mátyás még nem volt tizenkét éves, amikor a nagy Sztálin meghalt, és aznap este idősebb Schulz Mátyás először érzett késztetést arra, hogy elmesélje: milyen volt a németországi tanulmányútja. Azt ugyanis addig senkinek nem mondta el, még Schulz Lórántnak sem, aki pedig pofonokkal és könyörgéssel is próbálta szóra bírni (Schulz Lórántot egyébként a háború után mint nyilas funkcionáriust a szovjetek elhurcolták, többé nem jött haza) .

„Tudod, kisfiam - mesélte idősebb Schulz Mátyás -, Lipcsében egy délután gyomorrontást kaptam, és nem tudtam a házigazdával meg a magyaregregyi fiúval sétálni menni. Egyedül maradtam a lakásban, a nagyságos asszony és a nevelőnő sem voltak otthon, úgyhogy én körbejártam azokat a helyiségeket, amelyekbe addig nem léphettem be. Házigazdáink hálósobájában benyitottam a nagyszekrénybe, és megpillantottam egy teljes katonai menetfelszerelést, egyenruhával, fegyverekkel, töltevényekkel együtt. Ott értettem meg, micsoda hatékonysággal készülődnek a németek: nálunk ha hadiállapot esetén megküldik a sürgősségi behívót, egy órán belül jelentkezni kell a laktanyában, s utána még egy nap is eltelhet, mire a behívott menetkész lesz. A németeknél elég volt két órán belül a lakásból származó menetfelszerelésben megjelenni a pályaudvaron, ahonnét újabb egy órán belül kész hadsereg indulhatott a frontra. Akkor még nem tudtam, mire készülnek, de megláttam a nagyszekrényben a fegyvereket, és hirtelen biztos lettem abban, hogy készülnek valamire. Persze, utólag könnyű ilyesmit állítani, hiszen ma már ismerjük a történetet, azonban hidd el nekem: én ott, a nagyszekrény előtt döbbsentem rá, hogy apámmal dacolva sem tarthatok ezekkel soha. Ezért nem meséltem el a tanulmányutamat később senkinek.”

Csönd lett a szobában. Idősebb Schulz Mátyás felesége lehalkította a rádióból áradó gyászzenét. Ifjabb Schulz Mátyás gyermeki lelkével megérezte, hogy most kérdeznie kell valamit. Ám mivel semmi nem jutott az eszébe, azt kérdezte, kimehet-e játszani. „Nem mehetsz, kisfiam - válaszolta az anyja. Most gyászolunk”.

SÜPER FRESH PIZZA!

(Egy nem létező útinapló részletei)

A sarc, kérem, olyan dolog, hogy a rendőrautó áll az út szélén - nemzetközi bonyodalmak elkerülése végett egyelőre maradjunk annyiban: a balkáni állam rendőrautója áll az út szélén -, az egyik hekus könyököl a motorháztetőn, a másik leinti a külföldi illetőségű járműveket, a sofőr kiszáll és szó nélkül átnyújtja az üveg italt vagy a karton cigarettát (telhetlenebb hatóság esetén mind a kettőt), az út egyes szakaszain sűrűbben követik egymást a megállók, félálomban azon tűnődöm, mennyit költhet rájuk az utazási iroda, de immár az is világos, miért keresünk föl útközben minden egyes vámmentes üzletet (Saban abi szerint a félliteres Johnny Walker körkörös utat jár be: ő megveszi a Duty Free Shop-ban, megajándékozza vele a balkáni állam rendőret, az meg eladja valutáért, lehet, hogy ugyanott, ahol Saban abi vette); éjjel kettőkor arra ébredek, a szokásosnál hosszabb ideje várakozunk, a rendőr a buszon válogat, a Marlboro helyett Camelt kér, az ital márkáját nem látom, Saban abi visszaül a volán mögé és magyarul káromkodik, a tükörből figyelem a profilját, mintha a nagyapámat látnám, kiskunsági parasztember volt, nemhiába mondják a törökök, hogy testvérek vagyunk.

Visszaalvás előtt az jut eszembe, a benzinkutaknál minél inkább egy alá esik az angol-vécé/taposóvéce hányados, annál távolabb vagyunk - hogy mitől, hát a magyar határtól egész biztosan.

*

Tizenhatmillió lakos, kénytelen vagyok elhinni, Timi a noteszébe jegyzi a számot, én nem vezetek naplót - Rodostóban beültem Mikes Kelemen székébe, Törökországban ennyi elég az irodalomból -, a belvárosban lépésben haladunk, a mozgóárusok többszöri dudálás után hajlandók a busz elöl félreállni, lekászálódunk, a környező shopok tulajdonosai rögtön körbevesznek, gyévácská, rubáská, pázsálusztá, morgásunkra az addiginál is nagyobb örömmel reagálnak, mádzsár, mádzsár, szerbusz, hodzsvadz, testvér...

Isztambul orosz invázió alatt: tenyeres-talpas, agyonrúszozott szőke asszonyok járnak az üzleteket, a kezükben, a hónuk alatt zsáknak beillő nejlonszatyor, a kirakatokban cirill betűs feliratok (már nem divat az alku sem, a török mond egy árat, az orosz rábólint, a magyar egyezkedni próbál, a török inkább az orosz vevővel foglalkozik); az Ayasofia és a Kék Mecset körül látunk „valódi” turistákat is, hagyományos török viseletbe öltözött teaárusokkal fotóztatják magukat, egy fénykép és egy kávényi almatea értéke öt márkával egyenlő (DM); Nagy Szulejmán türbéjénél az első csoda, ahogy kánonban énekelnek a müezzinek; vacsorára kebabot és piláfot eszünk (van McDonald's és SÜPER FRESH PIZZA is), sötétedik, a vendéglőben egyre több a külföldi, 135 ekranon lehet nézni a futball-világbajnokságot; a szállodában a tévét kapcsolgatjuk, orosz és lengyel műholdas csatorna, CNN, BBC Prime, a török állami adón popzenei műsor megy, népzenei elemekkel átszótt lakodalmas rock, egész Törökország ezt hallgatja.

A hatsávós Boszporusz-híd után az élmény a megkapó: Ázsiában vagyunk.

*

Egyéjszakás házak Ankarában - egy rendelet szerint amelyik épületet egy éjjel fölhúzzák, még engedély hiányában sem lehet lebontani: elég, hogy kívülről tessék-lássék, a belsejét majd lehet pofozgatni; ebbe az irányba halad a török urbanizáció -, az Atatürk-mauzóleum a Népstadion szoborkertjét idézi, a Régészeti Múzeumban kétméteres hettita uralkodók; Saban

abi szerint ennyi elég is Ankarából, menjünk végre a tenger felé (mindkét sofőr jól vezet, mégis jobban örülök, amikor Szinan abi fogja a volánt, ő kevésbé figyel a busz belsejében folyó eseményekre); többszáz kilométeres út Kappadókiába, kihalt vidék, bazaltsziklák, szikkadt földek, Timinek föltűnik, nemhogy embert, állatot is alig látunk, sehol egy őz, egy fácán vagy útmenti tehene, legföljebb egy-egy gólya lejt el peckesen a sós vizű tavak mellett; Türkis Petrol benzinkutak, húsz évvel ezelőtti amerikai filmekben látható teherautók, a szélvédőkön MASALLAH! föliratú matrica.

Ürgüphe érünk, holdbéli táj, a cukorsüvegszerű sziklakúpok tetején kötömbök kalap gyanánt, a vulkáni tufába vájt barlanglakásokban emberek élnek, ókeresztény sziklatemplomokban tartják a háziállatokat, némely vájat azért majdnem eredeti formájában látogatható (barlangkatedrálisok, a falakon bizánci freskók, vakut használni tilos, ám amíg én szóba elegyedek a belépőket szedő effendivel, Timi gyorsan lefényképezi Szent Mihály arkangyalékat); a bazársoron szőnyeget kínálnak, hátravezetnek az „üzembe”, a főnök magyaráz, Saban abi fordít, miután kijövünk, cinkosan odasúgja, el ne higgyük, hogy kézzel szőtték; három márkáért (DM) tevére lehet ülni, ha egy kört is tesz, az úgy öt, a kissrác elszalad a pénzt föl váltani, a tevé ott áll pályva, minden nélkül, Timi sikoltozik, mi van, ha elindul, de a tevé nem olyan hülye, hogy a harmincöt fokos melegben bárhova is menjen.

Mikor a huszonöt márkás folklóresten a közönség nyálcsorgatása közepette a sudár hastáncosnő leveszi fátylát, meglepetésként morajlik a barlangvendéglőben: ez fiú - egyesek hangoztatják, sejtették, hogy valami turpisság van, egy hastáncosnő nem lehet vékony; bólogatok, hallgatok, a buja Keletre, a kialvatlanságra meg effélékre gondolok.

*

Konya felé újabb hétmérföldes túra (Szinan abiék fölhívják a figyelmet, zarándokhely, tartsuk tiszteletben a vallásos érzelmeket), a buszról leszállva kéregetők hada vesz körül, a dzsámiig kísérnek - odabent a szokásos szag: a cipőket a bejáratnál kell hagyni, a süppedős szőnyegen izzadnak a lábak -, a keringő dervisek kolostorában üveg alatt őrzik a Próféta szakállának néhány szálát, a vitrin előtt leborul a tömeg (mi nem), van, aki alulról csókolgatja a szent ereklyetartót; a mecset mellett az igazhitűek a lábukat mossák, rosszálló pillantással veszik tudomásul a fényképezést; Szinan abi táj jellegű ételre invitál, eklietmek, vékony kenyérszeleteken még vékonyabbra szelt sült húscsapatok, erőspaprika, utána Özsü típusú palackozott víz.

Néhány óra múltán teljesül Saban abi óhaja: Földközi-tenger, levegőt alig lehet venni, minden fülledt, párás - haját mosunk, órákba telik, míg úgy-ahogy megszárad -, a szállodában is a hőséggel kínlódunk, a légkondicionáló mint valami traktor, ha elzárjuk és az ablakot nyitjuk ki, behallatszik a közeli büfesi-ben egész éjjel ordító török popzene.

A hotel mögött (nem a tenger felé) negyedéig kész tízemeletes épület, csak a betonváz áll, még a panelokat sem tették be, az első szinten laknak, sötétedéskor látjuk, amint a család tévét néz; akár egy Lego-ház, ahol azért nincs az épületnek fala, hogy a figurákat lehessen a szobákban mozgatni - Antalya, a Török Riviéra.

*

Az Égei-tenger partján tucatjával ókori romvárosok, úton-útfélen görög színház, bizánci vízvezeték maradványai; Hierapolist Nero császár is kedvelte, ma Pamukkale-nak hívják, a mészkőteraszokon lehet lubickolni, ha nem törölközöl meg alaposan, a lábad fehér lesz, mint a kilométerkő; az Agóra romjai között egy nemzetközi keveréknyelvet beszélő férfi oridzsin antik érméket kínál, majdhogynem verdefényes, avantgárd módon keverednek rajta a latin és a görög betűk.

Délután már Efes-ben vagyunk (nem tudom, van-e hozzá valami köze az Efes Pilsen nevezetű, Isztambulban gyártott sörnek, ha annyi, mint Pilzenhez, akkor nincs), azt mondják, itt töltötte életének utolsó éveit János apostol társaságában Mária, iszonyú szerpentin vezet a házához, Szinan abi a szakadék szélén is százhússzal teper, egyik kezében a kormány, a másik kezében a már említett Efes Pilsen (ezek a sofőrök nem zavartatják magukat, a benzinkútnál egy pohárka raki, aztán nyomás tovább), leizzadok, mire fölrünk, odafönt öles táblák hirdetik, VIRGIN MARY'S HOUSE, a Szűz házában a lehangosabb turisták is elnémulnak, teszünk odakint pár métert, a plüsstevék között százával árulják a gipszből faragott szent bizsut.

A völgyben Epheszosz ókori városa (az ásatások még folynak), idegenvezetők színes esernyői emelkednek a magasba, hömpölyög a tömeg, fölkapaszkodunk a képviselőház romjaira, és egy kismacska méretű gekkó személyében megpillantjuk az első törökországi, négy lábú vadállatot - úgy ingatja a farkát, akár a játékboltokban kapható elemes dinoszaurusz -, Timi megijed, átmászunk a bazilikára, onnét jól látszik a színház, a domb mögött állt valaha Artemisz szentélye, egyike a hét csodának.

Selcukban van a szállás, János apostol sírja fölé a törökök - jó szokásukhoz híven - dzsámit emeltek; vacsorát a hatemeletes szálloda tetején kapunk, paprikás csirke, kicsit alulsütve, gombás rizs, ital helyett görögdinnye (apropó, görögök: a jó abik - Saban és Szinan - elvisznek bennünket a tengerpartra, Timi elmondja, ő már Görögországban fürdött az Égei-tengerben, ez itt a másik oldala, napnyugta van, a Nap vörös korongja a tengerbe bukik alá); reggel ötkor a müezzín ébreszt, a hotel melletti minaretből teljes hangerővel imádja Allahot.

*

Cöpsis, az újabb török szó, amit megtanulunk, úton Bursa felé, bárányból készült rablóló, Saban abi vesz nekünk ayrant (vízzel és sóval kevert joghurt, ha fölgázosodik, rosszabb az íze, mint a romlott tejnek); Izmirben elég áthaladni, az autópálya a kanális mellett visz el, Allen Ginsberg egyik verse jut az eszembe, az, amelyik arról szól, New York vajon mennyi ürüléket termelhet egyetlen nap alatt; Bursában nem sokat időzünk, a Zöld Dzsámi mellett egy szakállas férfit négy, tetőtől talpig fekete gyolcsba bugyolált nő kísér, az arcuk sem látszik, a szemük villog csupán, az abik azt mondják, mind a négy a fickó felesége, tamáskodunk, de hát Atatürk betiltotta a többnejűséget, Saban elmagyarázza, egyházi esküvőt azért lehet még több nővel kötni, a szakáll is bizonyítja, a férfi ortodox muzulmán.

Komppal kelünk át a Márvány-tengeren, a hajón egy fiatal nő a Vörös és feketét olvassa, a török fordítás vékonyabbnak tűnik, mint a magyar; Isztambulban jóval melegebb van, mint az első napon, a Nagy Bazárban sikerrel lealkudunk Timinek egy fülbevalót (a fiatal árus nagyon sóhajtozik, többször a tudomásunkra hozza, hazamegy, és papa bumm-bumm), én egy török meg egy Fenerbahce-zászlót veszek (sampion), természetesen azt is alku után - a Régészeti Múzeumban jön rám az első mediterrán hasmenés, csodálom, hogy ilyen későn, Timi le akarja fényképezni Nagy Sándor szarkofágját, ám a teremőr állandóan bennünket néz, egy darabig sunyizunk, mintha az oldalára vésett csatajeleneteket tanulmányoznánk, de a fickó nem tágít, lemondunk a fotózásról; a Topkapi Szerájba nem jutunk be, a legnagyobb csúcsforgalom idején, fél ötkor bezár, hazafelé dönert eszünk, gyros néven Pesten is kapni, marhahússal és zöldséggel töltött, félbevágott cipó.

Az ABC Tekstil Fashion Shop tulajdonosa megsértődik, mikor Timi egy szem pólóra alkudni akar: az oroszokat emlegeti, azok nem egyesével, hanem tízesével viszik, örülünk, hogy bennünket egyáltalán kiszolgált.

*

Edirne az utolsó állomás (régében Drinápoly, azelőtt Hadrianapolis), Szinan abi büszke rá, hogy hajdani névrokona tervezte az Oszmán Birodalom legnagyobb dzsámiját, a kántor - némi baksisért - a kupola alatt kiengedi a hangját, kiderül, hogy az évente megrendezésre kerülő műezzenversenyben az első háromban mindig benne van, el is hisszük neki, a dzsámi is szép (a lábszag a megszokott), de mi már a hazaútra gondolunk, Szinan abi a névrokona szobra előtt emlékeztet, a java most következik - dél van, talán holnap ilyenkor Pesten leszünk -, Saban abi azzal vigasztal, Bulgáriának más részén fogunk menni, mint idefelé; nincs kimondott hurráhangulat, a táj lenyűgöző, az utazás nem az, Saban abi keskeny hegyi utakon teper, elhagyatott falvak, bedeszkázott üzemek, az est leszáll, a busz lámpáin kívül csak a csillagok világítanak, errefelé viszont nem kell autópályadíjat fizetni és rendőr sincsen, gyanítom, már fogytán a félretett valuta.

A szerb határőrök a Jugoszlávia-Egyesült Államok mérkőzést nézik, a buszsávban várjuk, míg vége van, vámvizsgálat után még tíz utast visszahívnak, fertőtlenítő vízben mossanak kezet; reggel fél kilenc körül a röszkei vámudvaron állunk, a finánc borotvahabbal a füle mögött érkezik, azt mondja, mindjárt befejezik a reggelit, addig pakoljunk le a buszról, valószínűleg halat ettek, mert bő egy órával később bukkannak újra elő, szemlátomást gyanakvóak, az abiékat már más (vajon milyen?) utakról ismerik; a kutya a busz hűtőrekeszénél szagot fog, a hűtőrekeszt apró csavarokra bontják, sehol semmi, a két abi arca rezzenéstelen - a tűző napon aszalódunk, dél felé jár, indulhatunk Budapestre.

RÉKASY ILDIKÓ

A MI IDŐNK

Hónapra hónap, évre év,
nő bennünk az idő,
valamikor a csúcsra ér
a lassan eltűnő.

Mint szikla gödrében a víz,
összegyűlt s elfolyik,
ahogy a hold, ahogy a hús
kitelt s fogyatkozik.

LENNI VAGY NEM LENNI

A koraérett lányka
s regényes ifjú nő
érettebb korba lépve,
kissé lehülve szert tett
a helyzetéhez illő
és kellő bölcsességre.
Léte rejtelmes célját
sem firtatja tovább;
kevesebbel beéri:
lenni - míg működik
test, szellem és humor -
öncélúan megéri.

Nem kíván osztrigát,
hiszen (ét)vágya épp
csak egy falat kenyérnyi:
kis örömök, barátok,
néhány jó könyv, s kivált
tíz évet még megérni.

A POKOL TORNÁCA

Ez a pokol tornáca, nézd:
„Kutyával őrzött terület”.
Nem lehet ám csak úgy betörni:
ördöggépű, hegyes fülű
lelkek gunnyasztanak körül,
mint a Notre-Dame vízköpői.

Félszemük mindig nyitva van,
megmorogják az idegent,
az illetéktelen belépőt,
de járhat-kelhet szabadon
minden törzsvendég; tőle itt
nem kérnek érvényes belépőt.

Forró fürdő, hideg zuhany,
felfrissít, mint a szauna.
Porhüvelyed akaszd a szögre;
hevítsd, hűsítsd a szellemed,
csak vigyázz, meg ne szokd nagyon,
csak le ne horgonyozz örökre.

SORS

Honnan tudhatná azt a kő,
mit rejt belül s mi lesz a sorsa,
míg formátlan tömb, mielőtt
a véső átütötte volna?

Ismerheti előbb a kint
vagy a beteljesült gyönyört,
melytől a súly lebegni kezd
ha majd kerubként szárnyat ölt?

Bűnös, ha a zengő csapások
elkerülik, megmenekül
s mindörökre csak kő marad
emlék nélkül s jövőtlenül?

KÉPZELŐDÉS

Azt képzeled, hogy élsz,
lenyomod a kilincset,
s máris kilépsz esőbe,
fénybe a májfoltos falak közül.

Azt képzeled, hogy a szavak
nem porladtak el a szádban,
örökre nagy bánatra válthatók,
megszólíthatasz bárkifiát.

Azt képzeled, emlékszel pontosan
tetteid sok, bonyolult okára,
ízekre, verssorokra,
s halottaid eleven arcát
akarva felidézheted.

Azt képzeled, hogy az idő
hiába pusztította el
sejtjeid több milliárdját,
elég egy gyöngye pillanat,
s azt képzeled, hogy élsz.

NŐK

Petyhüdt kéz, négy ujján gyűrű,
arany. Szatyrot cipel.
Egykor bársonyosan simított.
Ugyan! Ki hiszi el?

Indiai fátyolruhában
dagadt térdek, bütykös cipők.
A viselőjében, szegényben
ki lát igazi nőt?
Májfoltok púderfolt mögött,
ráncok rózsásra kenve.
Egy sugárzónak szánt mosoly -
mintha százéves lenne.

Testünk előbb másnak jelez,
nekünk visszajeleznek.
Soká emlékszel még magadra,
mikor már elfelednek.

SIRÁLY

Költő volt és királyné,
legszebb asszony s anya,
mégis tövist virágzott
gyönyörű homloka.

Álmában csak sirály volt,
mikor nem látta más,
Starnberg egét hasító
hófehér villanás.

KEDVENC KÉPEM

Kávéházban csendes terasz.
Kerek asztalnál egyedül,
itala mellett elmélázva
csokornyakkendős férfi ül.

Magas, keskeny a képmező,
összeszorítja a teret,
így épülnek gótikusan
egymás fölé a részletek.

A fehér háttérből kiválik
kint néhány ácsorgó alak,
s fehér tetők sejtetik távol
az elmosódó házakat.

Sötétkéék tó az éjszaka.
Benne piros és sárga gömbök
úsznak, talán lampionok
vagy sűrű lomb között gyümölcsök.

Olyan, mint egy hóbertos éden:
a friss gyümölcstől roskadó
fák, álomszerű hóesésben.
Nakonxipánban hull a hó.

HA OLVASOM VERSEIDET

Ha olvasom verseidet
- oly fiatalok és sugárzók! -
mintha túnt életünk felett
hajolna át az ifjúságod.

Elnémultál nagyon korán,
hajlott koromban nyíltam én meg;
csönd rejti el homlokzatán
két torzóját egy párbeszédnek.

SÖTÉT LETT

A homokon még lomha és esetlen
teste a vízen bont fehér vitorlát,
fény csillan nyaka meghajló ívén:
hószíntollú madár! így bukdácsoltál,
és siklottál tova álmaid vizén.

Szorongó életed holdkórosát,
hosszú sugarak csalogattak egyre,
önnönmagadtól mindig távolabb,
ki az öbölből a nyílt tengerekre,
amíg a part örökre elmarad.

Mintha a föld gördült volna odább
a szétfutó horizontok mögött;
segélykeresve már hiába nézed,
mert csak a víz, a nagy víz hömpölyög,
s a rácsukódó égbolt is sötét lett.

GYEREKEK

Itt hárman mi vagyunk,
Rékasy-gyerekek,
Tomi öt, Gyszi nyolc,
magam tízévesek.

Tomi vidám kis képe
szélesen vigyorog.
Gyszi a legjobb képű.
Én még copfos vagyok.

A felvételt profi
fényképész készítette:
vidéket járó majsztró.
Utána kiszínezte.

Így aztán megbecsültük.
Bekeretezve szépen
az ebédlőben lógott
szüleim életében.

Ötvenöt és hatvan közt
járunk - épp félszáz éve!
Ki hitte volna akkor,
hogy ezt is még megérje.
Illet hát elővenni,
hogy újból kitanuljuk,
két öregúr pocakkal
s én: harminctól a húguk.

A KÖZHELY VÉDELMEBEN

Miért bántjuk annyit a közhelyeket?
Hiszen a szegény közhely
is egyszer zsenge és friss
gyümölcs mindenki ínyén.

S mi lehet szomorúbb,
mint ha valaki már mindent látott,
minden könyvet elolvasott,
így mindig ugyanegy közhelybe botlik:
„nincs új a nap alatt”?
Inkább mosolyogjanak meg,
naiv lelkendezőt, tudatlant.
Legyek csak balga felfedező
lejárt csodák közt.
Kívánok magamnak sok
közhelyes boldogságot
a legutolsó, garantáltan
individuális kalandig.

KEZDEM MEGKEDVELNI

Kicsit idegen volt először,
de kezdem megkedvelni lassan
a mai furcsa versszakást:
e némiképp dallamosabb
prózában művelt, csattanóra
kihegyezett és bizarr ötletekkel
túzdelt, laza beszédet.
Folyhat az aztán bármiről -
a témakör kétségtelen kitágult.
Szinte semmi sem köti a beszélőt;
mintha lezser baráti társaságban,
néhány pohár könnyű bor mellett
engedné el magát, bravúros
füstkarikákat eregetve.
Az érzelmeket rejtegetni kell,
de csak annyira, hogy a hallgató
észrevegye és megörüljön,
akár húsvétkor a bokrok közé
dugott csokoládétojásnak.
Tartózkodóbb s bizalmasabb a hang -
egyszerre mind a kettő.
A két fél eközben összekacsint;
értik egymást, és élvezik
a körön kívül értetlenkedéssel,
fejcsóválva fogadott szüleményt:
mit hullat épp most Pegazus,
tollat - vagy amit a többi ló?

KOPASZODÓ BARÁTOMNAK

Faszcináló szőrzetednek
rég helyén csak homlok van;
mivel vigasztaljalak meg
vigasztalan bánatodban?
Mire volt jó? Pusztá gondnak!
Tar fejjel is kapsz menyecskét.
Sámsonnak és Absalomnak
is a haj okozta vesztét.

TÁMÁR

Támár - Thomas Mann felfogása szerint -
tiszteletre méltó okból cselekedett,
amikor, második özvegysége idején,
szajhának öltözve elcsábította Júdát.
Tette mindezt ósanyasága érdekében,
hogy az üdvtörténetben
a maga helyét kiverekedje.
Persze a Biblia néhány sorából
nem ismerhetjük Támár
mélyebb motivációját;
nem látjuk az egyenes tartású
vonzó fiatal nőt
összehúzott szemöldökkel figyelve
a pátriárka Jákob lábánál ülni.
Ő, ahogy a nagy író kitalálta,
a tanításra, Istenre mindenkinél fogékonyabb,
eltökélt és kellőképpen furfangos teremtés:
kedvencem az Ószövetség asszonyai közül.
A szeplőtelen szűz fordított előképe.
Mindketten mindenképp anyák,
méhük gyümölcse „áldott”
(Támáré csak egy szem a láncban),
s tudatában vannak a magas küldetésnek:
Mária alázattal, engedelmesen elfogadja sorsát,
Támár maga veszi azt a kezébe.
S bár nem finnyás az eszközökben,
bátorságát csak csodálni tudom,
tapsolva néki s elismételve
a megszegyenült Júda szavait:
„igazabb ő nálamnál”.

MELEG SZOBA

Meleg szoba
megkönnyebbülsz ha belépsz a nyirkos őszből
tíz vetett ág középen széles asztal
székek többnyire üresen
akik itt laknak nem tudnak járni
járókerettel ketten úgy-ahogy boldogulnak
meleg szoba
az ágyak mellett éjjeliszekrény
telefon mely nem működik
egy vázában selyemvirág
jobban virít a kelleténél
de a három narancs valódi

s az aprósütemény
a frissen festett falakon
fényképek nincsenek
csak egy kicsiny ágylőtt
meleg szoba
a jobb sarokban most is énekel
a madárszemű s -kezű öregasszony
felváltva nótát és zsoltárokat
elmúlt kilencvenöt
nem emlékszik már semmire
de a szöveget hibátlanul fűjja
csontra aszott bőr
ehhez képest a hangja
meglepően erős
meleg szoba
a béna nő csipketerítőt horgol
hangosra kapcsolt televízió
nem nézi senki se
nővérke nővérke kiáltozik a barnakendős
nem tudja magát betakarni
nagyon fázik a meleg szobában
nincs nővérke majd ha hozzák a vacsorát
várjon türelmesen
hallgasson már nem érti
magány és intim testközelség
úgy együtt járnak itt
mint a hófehér ággal az ürülékszag
a látogató megszokta már
betakarja a nénit
de az továbbra is csak a nővért hívja
a szomszéd fülke csendesebb
szállongó cigarettafüst
más szobákból a járóképesek
elüldögélnek itt ritkán beszélnek
történetüket elmondták százszor
mire gondolhatnak egész nap
meleg szoba
menedék ebben a nyirkos őszben
fő esemény a három étkezés
az ellátás elég jó

JELEN

Mögötted lombfavesztett erdőn
sűrűsödő homály,
felderítetlen táj előtted,
süppedő ingovány.

Olvadékony pillanat forraszt
egybe múltat, jövőt:
a semmi szétvált két darabját,
már s még nem létezőt.

Mint laza föld, az idő folyvást
omlik lépted alatt,
esélyed egy arasznyi rög;
vesd meg a lábadat!

BISTEY ANDRÁS

EGY KÜLÖNÖS NAP VÉGE

„Isten veled” mondta Erika, és elindult az előszoba felé. Lassan ment, mintha marasztalást várna, és még volna értelme a marasztalásnak, pedig mindenki érezte, hogy nincs erő, amely visszatarthatná.

Vámosy lerogyott egy székre, a kezébe temette az arcát.

„Nóra, Nóra!” Félig suttogta, félig nyöszörögte a szavakat, döbbenet, sértődöttség, fájdalom és félelem keveredett a hangjában. Azután fölemelkedett, és körülnézett, olyan csodálkozó tekintettel, mintha csak most venné észre, hogy egyedül maradt, és most hinné el, hogy ez megtörténhetett vele. „Üres” mondta tompa, színtelen hangon, „nincs többé”. A csendet a becsapódó kapu döngése törte meg, majd néhány másodpercre visszaállt a csend, olyan súlyosan, töményen, mintha nem a hangok hiánya, hanem valami érzékelhető anyag volna a levegőben.

Felcsattant a taps, sőt nem is csattant, hanem dördült, robbant. Általában gyéren kezdődik, és fokozatosan erősödik meg, a nézők alkalmazkodnak a lehangosabban tapsolók üteméhez. Most azonban a tenyerek már az első pillanatban egyszerre csapódtak össze. Évtizedek óta a színházban dolgozó öreg epizodisták és műszakiak sem emlékeztek hasonlóra.

Másodszor, harmadszor is kimentek megköszönni a tapsot, amely elhalkult egy kicsit, amikor eltűntek a színpad mögött, azután követelően, már-már erőszakosan újra megerősödött. A közönség nem mozdult. Erika nem tudta, hányszor hívták vissza őket, valami furcsa bódulat vett erőt rajta, amit főiskolás korában érzett utoljára a színpadon, és maga sem hitte, hogy még átélheti. Összenéztek Vámosyval, az arcukon valami hitetlenkedő mosoly volt, amit persze a közönség észrevett, és még hangosabb lett a taps. Erika arra gondolt, hogy ha Vámosy nem mosolyogna, talán reszketni kezdene az ajka. Az ő ajka nem reszketett, de a szeme, maga sem értette, hogyan történt, hirtelen teleszaladt könnyel.

Azután persze vége lett ennek is, kigyulladtak a lámpák a nézőtéren.

Néhányan megállították a zsúfolt folyosón, gratuláltak neki. Egy nő kérdezett valamit, de nem értette a kérdést, „Majd később!” mondta válasz helyett.

A parányi öltözőben magára zárta az ajtót, és percekig mozdulatlanul ült a tükör előtt, anélkül, hogy belenézett volna. Azután hirtelen fölriadt, gyorsan kapkodva lemosta a sminket. Szeretett volna már a klubban lenni. Gondolatok és szavak feszítették, tudta, hogy most valami másképpen lesz ott is, az előadás utáni bágyadt érzelmi és gondolati leeresztés helyett más módon, de folytatódik, ami a színházban történt. Lehetetlen, hogy Vámosy ma este is ugyanúgy behúzódjék a sarokba, mint máskor, és csendben leigya magát, Fazekas disznó vicceket meséljen, Bérczy Beáta pedig századszor is elmondja, hogy amikor Pesten játszott, hogyan környékezte meg a Politikai Bizottság egyik tagja, de ő hogy rúgta ki „a pasast”.

Erika biztos volt benne, hogy a többiek ugyanúgy tele vannak a siker emlékével, és ők is alig várják, hogy megosszák egymással. Mikor kilépett az öltözőből, a keskeny folyosó már üres volt, valamelyik ajtó mögül zene hallatszott. Lement a lépcsőn, intett a portásnak, aki éppen kávéfőzött, és ugyanolyan álmosan bólintott neki, mint máskor.

Szegény - gondolta Erika -, nem látta az előadást. Azután elmosolyodott, hogy mik jutnak eszébe, de azért tudta, hogy ha az álmos szemű éjszakai portás ott ült volna a nézőtéren, most nem ilyen unott, megszokott mozdulattal bólintana neki köszönésképpen.

Hűvös volt az utcán, havat ígérő szél fodrozta a pocsolyák vizét. Erika megállt a színész-bejárónál, mert egy autó közeledett. A kerekei alól messzire fröccsent a latyak, de a széles járdán át nem ért el a bejáratig. Erika fölneézett az égre, de az erős, fehér neonfények elvakították, fölöttük akkor is üres feketeségnek látszott volna az ég, ha a felhők nem takarják el a csillagokat.

A közeli parkból két összekapaszkodott részeg botorkált elő, ordítottak, nem lehetett tudni, énekelni akarnak-e, vagy csak érthetetlen szótöredékeket üvöltöttek. Amikor elhaladtak a sarkon álló telefonfülke mellett, az egyik elengedte dülöngélő társát, és bevágta a fülke ajtaját, majd belerúgott az oldalába, azután hangos röhögéssel tovaimbolyogtak.

Erika beljebb húzódott a bejárat fölötti kis ereszt árnyékába. Amikor a részegek elhaladtak, összébb húzta magán a vállára vetett kabátot, és átszaladt az úton.

A klub a színészbejáróval szemben egy hosszú, málló vakolatú földszintes épületben volt, amelynek másik felében a díszletműhely és a raktár kapott helyet. Néhány hónapja a régi, magasan lévő szűk ablakokat nagy kirakatüvegekre cserélték, azóta az utcáról be lehetett látni a helyiségbe. Mielőtt belépett volna, benézett Erika is, és csalódottan látta, hogy Fazekas egy nagy társaság közepén ül, alighanem vicceket mesél, a feje fölött sűrű füst gomolyog. Vámosy egyedül gubbaszt egy félreeső asztalnál, előtte az elmaradhatatlan üveg vörösbor. A terem vége homályba veszett, Erika csak annyit látott, hogy sokan vannak ott, de hogy kik, azt kívülről nem lehetett megállapítani.

Amikor belépett, mellbevágta a párás meleg és a sűrű füst. A kabátját felakasztotta az ajtó mellett álló fogasra, és bizonytalanul körbenézett, hogy hová ülhetne.

Az egyik távoli asztalnál hirtelen felpattant egy alacsony, kövér férfi, és vadul integetni kezdett. Erika észrevette, de átsiklott rajta a tekintete. Látásból ismerte, néhány hete majdnem minden estjét itt töltötte, gyakran mások is jöttek vele, ittak, fizettek boldognak-boldogtalannak, segédszínészekből, díszletmunkásokból mindig nagy társaság lebzelt körülöttük.

Valaki egyszer szóvá is tette Borosnak, a klub bérlőjének, hogy beenged mindenféle alakokat, pedig ez zártkörű klub lenne, de Boros megvonta a vállát.

„Ez a Dékány meg a haverjai több pénzt itthagynak egy este, mint a színészek egy hét alatt. Tudod te, hogy hányan tartják nekem a markukat? Sokan, öregem, nagyon sokan! Fizetem a színháznak a bérlési díjat, fizetek a Köjál- vagy milyen ellenőrnek, a tűzoltónak, a polgármesteri hivatal meg az adóhivatal ellenőrnek, mert ha nem fizetek, rögtön találhatnak egy rakás hibát, és büntetnek, hogy belegebédnek! Ez a Dékány nagy bunkó, de fölveti a pénzt, most nyitotta meg a negyedik boltját a városban, ugyan miért ne jöhetne ide, ha jólesik neki, és meghívják az itteni barátai?”

„Drága művésznő!” kiáltotta Dékány már messziről, és szélesen elmosolyodott. „Engedje meg, hogy az asztalunkhoz hívjam!”

Na nem! - gondolta Erika, és egyszerre rosszkedve támadt. Szeretett volna beszélgetni a ma esti előadásról, de nem ezzel az emberrel, aki talán sohasem ül be a nézőtérre, a pénze mellé valami presztízsfélét remél attól, hogy a színészklubban tölti az estjeit, pletykákat hall és terjeszt. A bennfentesek közé akar tartozni, az élíthez, és azt reméli, hogy itt találja meg...

Erika elhúzta a száját, ez a társaság, mint az „elit”! Vámosy a vörösborával, Fazekas a vicceivel, Bérczy Beáta ... ő most nincs itt, pedig ilyenkor már rendszerint elfoglalja a helyét a terem közepén álló asztalnál. Nem volt itt Solymos sem, aki Rank doktort játszotta, pedig vele talán lehetne egy-két értelmes szót váltani. Itt volt viszont a karmester, két zeneiskolai tanárral ült egy asztalnál. Elmerülten beszélgettek, a fejük szinte összeért az asztal fölött.

Elmegyek - gondolta Erika. - Ennél egyedül is jobb otthon.

Egy apró garzonlakásban lakott a színészházban.

Abban a pillanatban ért oda Dékány. Apró malacszemű alázatosan hunyorogtak.

„Drága művésznő!” kiáltotta újra, ugyanolyan hangosan, mint amikor a terem végéből szólt Erikához. „Szeretnénk ünnepelni...”

Sör- és dohányszagú volt a lehellete.

„Köszönöm” mondta Erika, és elfordult, levette a kabátját a fogasról. „Csak egy pillanatra... kerestem valakit, de látom, hogy nincs...”

Dékány kikapta a kezéből a kabátot. Erika azt hitte, föl akarja segíteni rá, de a férfi hirtelen visszaakasztotta a fogasra.

„Szó sem lehet róla, hogy most elmenjen!” A részegek erőszakosságával megfogta a karját, és húzta volna maga után.

„Kérem!” mondta Erika ingerülten. „Hagyjon!”

„Dehogyan hagyom, drága művésznő! Ne sértsen meg!”

„Nem akarom megsérteni” felelte Erika „de fáradt vagyok, elmegyek.”

Dékány megcsóválta a fejét. Még mosolygott, de a szemében fölillant valami hideg, fenyegető fény.

„Nem, nem! Szó sem lehet róla, drága, amíg egy felest meg nem ittunk az egészségére. Naaa! Csak egy felest drága... a Gabi bácsi egészségére, meg a...”

„Azt mondtam, hogy el akarok menni!” mondta lassan, tagoltan Erika. „Engedjen ki!” Megpróbálta félretolni a férfit, de nem sikerült.

„Szégyell meginni velem egy konyakot?” Dékány szeme összeszűkült. „Mit képzelsz, mi vagyok én, leprás vagy écces? Az én pénzem is van olyan jó, mint a másé!”

„Nem akarok vitatkozni...” kezdte Erika, de a másik közbevágott:

„Nem is ajánlom!”

Erika hirtelen elsírta magát. Már nem emlékezett rá, hogy mit akart mondani a többieknek az előadásról, csak egyet akart, hazamenni, bevenni egy altatót, belezuhanni az ágyba, és aludni...

Dékány meghökkent, amikor sírni látta Erikát, de a zavara csak egy pillanatra tartott.

„Majd egy feles...” mondta „majd az segít. Na, ne sírjon már!” Erika arcához nyúlt, talán a könnyét akarta letörölni.

„Ne érjen hozzám!” Erika elkapta a fejét. „Takarodjék az utamból, maga...”

„Takarodjak?” sziszegte a másik hirtelen elvörösödő arccal. „Azt mondtad, hogy takarodjak?” Közlebb jött, Erika hátrált egy lépést. Várta, hogy valaki végre közbelép, de senki sem figyelt oda. Dékány egy köteg ötezer forintot rántott elő a zakója zsebéből, és meglöbögötte Erika arca előtt. „Nekem mondd, hogy takarodjak? Megveszlek kilóra, te rohadt kis kurva! Te sem vagy más, mint a többi, ne játszd meg magad!”

Erika el akart siklani mellette, de a férfi egy villámgyors mozdulattal zsebre gyűrte a pénzt, utánanyúlt, és visszafordította. Azután tömpeujjú, vastag keze meglendült. A lámpák fénye ezer darabra tört, és behullt valami feneketlen sötétségbe.

LEGEMLÉKEZETESEBB NYÁRI ÉLMÉNYEM

Nem tudom, hogy elfelejtette-e korábban, vagy most így volt a tantervben, az a lényeg, hogy Csoki csak valamikor október elején adta ki házi dolgozatnak a szokásos „Legemlékezetesebb nyári élményem” témát. Tiszta röhej, hogy több mint egy hónappal az iskolakezdés után jön ilyesmivel, amikor a nyár már olyan távoli és homályos emlék, mint az öt évvel ezelőtti, vagy majdnem olyan. Ráadásul azt is mondta, hogy nyolcadikban már nem elégszik meg tíz-tizenöt tőmondattal, hosszú és alapos leírást vár az eseményekről, sőt jellemezni is kell a szereplőket, és a külsejüket leírni, de úgy ám, hogy összetéveszthetetlenül egyéniek legyenek. Nem tudom, mit képzel rólunk, hogy csupa író jár az osztályába, vagy mi? Nagyon kíváncsi vagyok, hogy Agócs például mit fog írni, hiszen a betűket sem mindig ismeri föl első nekifutásra, az igeekötőket meg a ragokat rendszerint külön írja a szavaktól, a nagybetűket meg ott használja, ahol éppen eszébe jut, néha a szó közepén. Csoki azt szokta neki mondani, hogy csak azért nem buktatja meg másodszor is, mert így hamarabb eltűnik az iskolából.

Egy hetet kaptunk a házi dolgozat megírására. Az első három napon nem is gondoltam rá, csak akkor kaptam észbe, amikor Csoki kérdezgetni kezdte az osztályt, hogy ki hogyan áll vele. Mindenki azt mondta, hogy már majdnem kész, azt mondtam én is, de arra azért jó volt ez az érdeklődés, hogy legalább gondolkozni kezdjek, mi a francot kellene írnom...

Az őseim tanárok, anyu magyar-orosz, apu meg matematika-fizika szakos. Szerencsére nem abba az iskolába írtattak, ahol ők tanítanak, irtó ciki lenne, ha anyu lapozgatná a naplót, azután kihívna felelni, hogy „Szöllősi”, mintha valami idegen volnék. Persze azt sem mondhatná, hogy „Gabsi”, mert így hívnak otthon, lenne nagy röhögés az osztályban, rágondolni is rossz.

Több sztori is eszembe jutott, de valahogy egyik sem volt igazán jó, végül anyut kértem meg, hogy javasoljon valamit. Ő meg faggatni kezdett, hogy mi hagyta bennem a legmélyebb nyomokat, mire emlékszem a legvilágosabban, de nem nagyon tudtam mit mondani. Egy darabig kérdezgetett, azután kiabálni kezdett, hogy ha én olyan málé vagyok, hogy csak élek a világban, anélkül, hogy fölfognék belőle valamit, ő nem tud helyettem élményeket szerezni, és ne várjam, hogy megírja azt a rohadt dolgozatot, törjem csak egy kicsit a fejemet.

Igazából nem is rám haragudott, ideges volt az október huszonharmadiki műsor miatt. Az igazgatónő ugyanis őt bízta meg, hogy készítsen kultúrműsort az iskolai ünnepekre, mert mindig ő csinálta november hetedikére is, már van ebben gyakorlata. Anyu meg szentségelt, hogy az más volt, őrzött egy rahedli segédanyagot, könyveket, amelyekben kész műsorok jelentek meg, csak ki kellett választani, betanítani egyet, és kész. De ezek a kurva írók nem írnak semmit október huszonharmadikáról, vagy alig-alig, legalábbis olyasmit nem, amiből műsort lehetne szerkeszteni.

Apu nevetett, és azt mondta, válasszon ki egyet a régi műsorok közül, azokban is októberi forradalomról volt szó, legföljebb kihagyja az Aurórárt meg a Téli Palotát, akkor senki sem fogja észrevenni...

Láttam anyun, hogy nagyon dühös, mégis elnevette magát, azután azt mondta, hogy tiszta szerencse, hogy apu matematika-fizika szakos, nem olyan tárgyakat tanít, amelyek közelebbi kapcsolatba hozhatók a politikával, mert ha magyar vagy történelem szakos lenne, már régen kirúgták volna az ilyen dumákért. De lehet, hogy még így is kirúgják, ha sokat ugrál, pláne most, amikor egyébként is tömegével bocsátják el a tanárokat takarékoság címén.

A dolgozatommal azonban egy jottányit sem haladtam, és vészesen közeledett a leadás napja. Futólag arra is gondoltam, hogy a nyári iskolai táborból kellene valamit megírnom, de csupa olyan sztori jutott eszembe, amelyről tudtam, hogy úgysem írhatom meg.

Például azt sem, amikor Tóth Klári árulkodott Piroska néninek, hogy a fiúk folyton piszkálják. Ez a táborba érkezésünk napján történt, mindenki jött-ment, kereste a helyét, szóval nagy volt a zűrzavar, de aki már lepakolt, az csak tétlenül ténfergett. Tóth Klári meg azonnal fürdőruhára vetkőzött, és csak valamit, rövid blúzt kapott fölé, ami jobbra-balra röpködött, amikor a csaj forgolódott, hajlongott a pakolásnál, és még azt is kiemelte, amit egyébként eltakart volna. Persze az unatkozó, csellengő srácok, legalábbis a nagyobbak, a hetedik-nyolcadikosok odasereglettek, és jó hangosan kezdték tárgyalni, hogy Tóth Klárinak milyen jó segge van, sőt nem is csak beszéltek, egyik-másik meg is akart győződni, hogy olyan feszes-e, amilyennek látszik. A vége az lett, hogy Klári odament Piroska nénihez, hogy a fiúk nem hagyják békén, de ezt tutira úgy mondta, hogy nem lehetett tudni, panaszkodik-e vagy dicsekszik. Mi persze már tágultunk onnan, mert gondoltuk, hogy jön a letolás, de még láttam, hogy Piroska néni végignéz Tóth Klárin, és azt mondja neki: „Próbáld meg fölvenni valamit, hátha akkor majd békén hagynak!” A csaj égett, mint egy atommáglya, mi meg jót röhögtünk, és napokig cukkoltuk, Piroska néni utánözva, hogy „Próbáld meg fölvenni valamit!”

Az is eszembe jutott, mi lenne, ha megírnám, hogyan leskelődtünk éjszaka Sakk matt meg Zsuzsa néni után, de persze ez sem volt komoly, tudtam, hogy nem írhatom meg. Pedig biztosan nagy sikerem lett volna vele az osztályban. Az eset úgy történt, hogy velünk volt a táborban Sakk matt, a tesitanár, meg Zsuzsa néni is, aki földrajzot meg biológiát tanít. Sakk matt onnan kapta a nevét, hogy lelkes sakkozó, játszik a város sakkcsapatában. Annyira szereti a sakkot, hogy néha tesiórán futtat egy kicsit, hogy mégis mozogjunk valamennyit, azután sakkozunk. Egyébként ez a Sakk matt akkora, mint egy ruhásszekrény, nehézsúlyú birkózónak vagy diszkoszvetőnek lehetne nézni inkább, mintsem sakkozóknak. Zsuzsa néni meg kicsi, tán százhatvan centi, meg ötven kiló sincs, állandóan diáknak nézik. A jegyszedők már nem egyszer kiabáltak vele, hogy „Ne te rendelkezz itt, kislány, küldd ide a tanárokat!”

Úgy látszik, igaz, hogy az ellentétek vonzzák egymást, szóval ezek ketten összeszerelmesedtek, sőt együtt is élnek, pedig nincsenek összeházasodva. A táborban persze külön faházban laktak, legalábbis hivatalosan. Nyerges az első este odasúgta néhányunknak, hogy lessük ki őket, hátha marad egy kis rés a függönyön, és láthatunk valamit.

Villanyoltás után ki is lopóztunk a Zsuzsa néni faházához. Ott még égett bent a villany, de a függöny olyan gondosan össze volt húzva, hogy egy milliméternyi rés sem maradt rajta. Nyerges azt sutyorogta, hogy ő biztosan tudja, hogy Sakk matt bent van, de szerintem ez egyáltalán nem volt biztos. Ugyan honnan tudta volna, hiszen velünk jött az ablak alá, mi pedig nem láttuk, hogy Sakk matt bement volna. Magam sem tudom miért, de valahogy jobb volt azt hinni, hogy Sakk matt nincs bent. Elképzelve vele Zsuzsa néni tőlem talán egy fél méternyire a deszkafal túlsó oldalán, és rosszkedvem lett, ott is hagytam a leskelődőket hamarosan, pláne, hogy egyre hűvösebb lett az éjszaka, hiába volt június vége, dideregtem pizsamában.

Nyerges azután másnap szövegelt, hogy micsoda nyögéseket hallott bentről, de a többiek elárulták, hogy hazudik, nem is hallatszott semmi.

Hát ezt sem lehet megírni, de akkor mit? Egyre pipább lettem Csokira. Ha még nem mondtam volna, őt azért hívják így, mert olyan barna a bőre, mintha cigány volna, pedig nem az, csak feszt napozik, amíg lehet, egész nyáron a strandon süttette magát a nappal, ősszel alig ismertem meg, az arca sötétbarna volt, a fogai csak úgy villogtak, a haját meg kiszívta a nap,

egészen kiszőkült. Amikor meg nem lehet napozni, akkor kvarcol, így azután egész évben sem kopik le róla a barnaság. A Csoki név annyira ráragadt, hogy van, aki nem is tudja az igazi nevét, tavaly Szilárd Kriszta Csoki néninek szólította tévedésből. Meg is ijedt, hogy mi lesz, de nem lett semmi, Csoki úgy tett, mintha nem hallotta volna.

A cserkészek sztorija látszott a legjobbnak, arra gondoltam, ha azt megírom, nem lehet gond belőle. Mellettünk cserkészek táboroztak, több iskolából jöttek össze vagy harmincan, a miénkből is voltak közülük hárman. Egy nyugdíjas katonatiszt vezette a tábort, Laci bácsinak szólították.

Nálunk az volt a szokás, hogy reggeli után, ha nem volt valami program, nem mentünk túrázni a hegyekbe vagy valamelyik közeli városba, irány a Balaton, rohantunk a vízbe. A cserkészeknél meg zászlófelvonás volt, meneteltek, mint a katonák, meg mindenféle előadásokat tartottak, összeültek beszélgetni, legfőljebb délután mehetek a strandra. De a második vagy a harmadik napon Laci bácsi kitalálta, hogy gyűjtsenek köveket a környéken, és építsenek templomot a zászlórúdjuk mellé. Méghozzá nem is kicsit, hanem vagy két méter magasat. Attól kezdve azután köveket gyűjtöttek meg építettek a koradélutáni hőségben a napon, és már csak négy óra körül jutottak el a Balatonba.

Ezt onnan tudom, hogy a srácok kezdtek átszökösni hozzánk, először a saját iskolánkbeliak, azután idegenek is, és elmesélték. Könnyű volt átjönni, mert a templomépítéskor levetették az egyenruhájukat, hogy ne koszolódjon, fürdőgatyában vagy rövid nadrágban jártak. Kibontották a kerítést, átbújtak a lyukon, azután elkeveredtek közöttünk a strandon. Később előfordult, hogy már ebédre átjöttek, volt kaja bőven, az iskolai konyhás néni is velünk voltak a táborban, annyit főztek, hogy jusson mindenkinek repeta, aki kér, jutott a cserkészeknek is. Először igyekeztek rejtőzködni, mi hoztuk el nekik az enivalót, azután fölbátorodtak, a tanárok meg nem szóltak nekik, hogy mit keresnek nálunk, úgy tettek, mintha nem vették volna észre őket.

Laci bácsi azonban észrevette, hogy fogyatkoznak a gyerekei, és persze nem kellett nagy nyomozás, hogy rájöjjön, hol vannak. Egy nap azután átjött nagy dérrrel-dúrral rögtön ebéd után, amikor indultunk volna fürödni, összeszedte a cserkészeket, és keményen rájuk parancsolt, hogy menjenek vele vissza a táborukba.

Ebből még nem lett volna baj, végül is az ő gondjára voltak bízva, de Laci bácsi nem elégedett meg annyival, hogy elvigye a gyerekeit, hanem veszekedni kezdett Piroska nénivel, hogy miért engedte oda hozzánk a cserkészeket, meg követeli, hogy ez többet ne forduljon elő.

Piroska néni nagyon szelíden beszélt vele, tisztára, mintha meg lett volna ijedve. Zsuzsa néni meg ott mosogatott mellettük két lánnyal meg két fiúval, végighallgatta a Laci bácsi szövegét, azután csendben megjegyezte: „Vonzóbb programot kellene csinálni, akkor nem szökös-nének el a gyerekei.”

Az az igazság, hogy én kezdtem el vihogni ezen, azután nevettek a többiek is körülöttünk, még a cserkészek is fölbátorodtak, alig győztek forogni jobbra-balra, hogy elrejtsek somolygásukat. Laci bácsinak meg hirtelen lila lett a feje, a száját kitátotta, azután becsukta hang nélkül. Amikor újra meg tudott szólalni, legelőször is lebüdöskommunistakurvázta Zsuzsa nénit, amit viszont Sakk matt nagyon zokon vett, mert közben odajött ő is, nem kiabált, mint Laci bácsi, csak odahajolt a füléhez, és súgott neki valamit. Senki sem tudja, hogy mit mondott, bár én úgy körülbelül sejtem, mindenesetre Laci bácsi sürgősen otthagyt bennünket, és a gyermekeit maga előtt terelve visszament a táborukba.

Piroska néni behívta Zsuzsa nénit meg Sakkmattot a faházba, ahol lakott, gondolom, megbeszéltek, hogy mi legyen ezután. Nem tudom, miben maradtak, az élet ugyanúgy folyt tovább, ahogy azelőtt, csak a cserkészek nem jöttek át többet.

Mi persze még sokáig tárgyaltuk az esetet. Nyerges okoskodott, hogy Zsuzsa nénit meg Sakkmattot biztosan elzavarják az iskolából, de lehet, hogy még Piroska nénit is, mert most Laci bácsi meg a hozzá hasonlók parancsolnak, ők mondják meg, hogy kit kell kirúgni. De Piroska néni ott volt az évnyitón, sőt Zsuzsa néni meg Sakkmatt is, amiből látszik, hogy Nyergesnek megint csak a szája járt.

Szóval arra gondoltam, hogy ezt a sztorit írom le, persze kihagyom, amit Laci bácsi mondott Zsuzsa néninek, mert ilyen csúnya szavakat tényleg nem lehet egy dolgozatba beleírni, de anyu fölsikoltott, hogy eszembe ne jusson. Mondtam neki, hogy nem is jutott eszembe, hogy beleírjam, amit Laci bácsi ... anyu azonban közbevágott, hogy nem csak arról van szó, ezt az egész történetet nem szabad megírni, nem olyan időket élünk...

Ennél többet nem mondott, de témát sem javasolt, amikor kérdeztem, hogy hát akkor most miről írok, csak idegesen otthagyt.

ILUH ISTVÁN

KIT ÉRDEKEL

Kit érdekel a pattogó virág
Lágy szonettek király-múmiák
Élő színházat mi magunk rendezünk
Ezek jobb művek hübb tragédiák

Király mese kölyöknek altató
Viszálykodás királyok sorsa az
Amit mi rendezünk élő és való
A sors betűzte és minden szó igaz

Innen kezdődik minden alulról
Itt ismétül minden újra
Innen kezdődik hazulról
Százszor ezerszer újra-meg-újra

A vidámságot hordjuk magunkkal
Arcunkon a szétdörzsölt könnyet
A szentképeken látott forradalmak
Lelkünkben dübörögnek

Iszunk verekszünk ütjük egymást
A jó véges a rossz örök
A lehetőségből mi marad más
Mint a komfortos börtönök

Nincs kiút aki itt jön világra
Innen hal el ideje-korán
Ítéltetve léte nyomorúságra
Kiszolgáltatva élünk és ostobán

KERESŐ

Az ég felé emeli arcát
Senkire nem emel kalapot
Szegényt bolondnak tartják
Pedig csak keresi
Az égen a napot

LELTÁR A TANYÁN

Már csak egy vadgalamb
Maradt velük
Egynéhány verébke
Egy ló egy tehénke
Egy kamra

Néhány egérke
Egy párna
Egy tornyos ágy
Egy asztal egy lábas
Egy macska
Egy kutya
Egy villámvert akác
Néhány tyúk
Pár jérce
Egy sublót két tányér
Két pohár
Két kanál
Két támlás-szék egy csésze
Egy ón-szürke ég
Egy pár vén cseléd
S.O.S.-t jelez
A lecsavart lámpa fénye

LEVÉLVÁLTÁS

Eltemettük apátokat
Nem jöttetek a temetésre
Leveleimre
Nem válaszoltok
Több mint egy éve
Drága fiam gyertek mert baj van
Kórházba kerültem
Nem tudom mi lesz velem
Kedves gyerekem
A lovat a tehenet eladtam
A jószágokért
Százezer forintot kaptam
A malacokat is eladom
És a kertet
A házra is akadt vevő
Ha tudtok gyertek
Csókol szerető anyátok
Isten legyen velünk
Édesanyám megkaptuk leveled
Megyünk-megyünk-megyünk
Édesanyám
A házat ne add oda százezerért
Ne pocskold el
Száztízet is megér
Karácsonykor megbeszéljük
Mi legyen veled
Addig is csókol szerető fiad
És menyed

ÜZENET

A libákat etesd meg délben
A tyúkoknak daráltam szemet
A macskának add oda ebédre
A maradék tejet

Feküdj le aludj nyugodtan
Kések van egy kis dolgom
Át kell ugrani ma lesz háztáji
Osztás a Holdon

Sietek vissza de ha akarsz
A rakéta-buszba ülj be
De ne gyere el a Holdig
Várjál meg kint az űrben

Vigyázz a menetrend változott
Az erre átváltott arra
Itt-ott eltér egy kicsit
S jobbra mutat a balra

Holdi jelt hozok magammal
S a gallérom fel lesz gyűrve
Hogy ne tévessz össze más alakkal
ez evilági zűrben

MINDIG

Mindig keveset
Keresett
Vasárnapon sem többet
Csak annyit
Amit megevett
Ezért volt sorsa
Nehezebb
A másé meg könnyebb

TENNI A JÓÉRT

Nagy szándékú apró dolgaink
Tenni a jóért s ez a szép
Kikaparjuk a föld alól
A fémet a felhők mögül a fényt
Csákányainknak elveszi élet
A föld szívéig átfagyott agyag
Faragjuk tenyerünk kérgét
Nem sírunk soha a szépért
Érte csak tenni s küzdeni szabad

Ha nem lennénk mi ki ásna árkot
Ki vinne vállain zsákot
Ki öntene az elképzelésnek
Acélvázat könnyű szárnyakat
Ki lenne az aki a nyárnak
Tikkadt melegét hordaná arcán
Ki adna lelket a gyárnak
Ki adna arcot a pusztaságnak
Ki szolgálná istenét balgán
Ki állná el a kegyeltek elől
Útját a homályos árnyak
Ki hallaná ha pihenni ledől
Víjjogását a szalmazsákknak
Ki restelné s tagadná másnak
Ahol lakik szegényes negyed
Ki vetne porhanyós ágyat

A földbe ki szórna éltető szemet
Hórihorgas nagy álmainkat
Ki rakná körbe fénnel
Szisszenésekre robbant
Kiáltásainkat
Ki rejtené el
Ki ásná fel az elsüllyedt világ
Ősi tárgyait
Ki rakná meg a dűnnyögő kohók
Tűztartályait
Ki húzná ki a gőzkazánokból
A meddő tüzet
A jószág alól az almot
S a jászolba ki hordana
Illatos fűvet
Ki szedné össze a kukát
Ki ásna kertet olcsón
S ki hagyná ott ujjai nyomát
A kocsisbortól
Kiürült korsón
Nagy szándékú apró dolgaink
Tenni a jóért s ez a szép
Kikaparjuk a föld alól
A fémét a felhők mögül a fényt

ÖT ZSÁK SZÉGYEN

Este elalvás előtt
Apró didergések mászkálnak
Bőröm alatt
Félek
Túlalszom az óracsőrgést
Késtem már el a gyárból
Ez nagyon szégyenletes
A mentetetőzés a portásnál kezdődik
Nincsenek jó kifogásaim
A rendész dátumoz
A főgóré jegyez
A művezető rám hunyorít
Mindezekre köpök
De a brigád előtt úgy érzem
Mintha öt zsák szégyenem volna

KÉRDEZTÉL

Hová sietsz ezen a kora nyári hajnalon
A gyárba igyekszem
Mennyit aludtál vajon
Későn fekszem
A Göncölszekér nyikorgó kereke altat
Hajnalcsillag csilingelése ébreszt
Amikor kirojtolódik a nap sugara
Megetetem a malacot összeszedem a tyúktojást
Kettőt megfőzök reggelire a szalonna mellé
Több gyár van ezen az útvonalon zsúfolt a busz
Rálélegzünk egymás arcára
Ilyenkor kávé- és bagószagú az egész világ
Télen elviselhetőbb az összeszorított hömpölygés
Három perc alatt átöltözöm
Tegnap száz darab fékdobot öntöttünk
Kéregöntéssel mert bírni kell a fékdobnak
A rohanás súrlódó visszafogottságát
A felrobbanó pillanat lassuló fuldoklását
Van mikor hatvanfokos hőségben nem izzadok
Éjszaka csorog rólam a veríték
Félek a szilikózistól az öntvénypor
Lerakódik a tüdőcsúcsokba ez olyan érzés
Mintha sáros lenne a lélek
Minden fizetéskor megkapom a veszélyességét
Huszonyolcforintnegyvenfillért
Hova igyekszem dolgozni szeretek dolgozni

GÉPTEREM

Ezer éjszakán át
Nem aludtam
Betonba ékelt
Gépfalka mellett
Hallgattam
Ahogy sussan
A szíj
A hengerek
Ahogy menetelnek
Az öntvénybe burkolt
Fogaskerekek
A bordás kuplunggal
Ahogy feleselnek
A morajló hullámok fölött
A forgócsiga ahogy
Láncszemet perget
Hallgattam a felszedő dobon
Ahogy a drótkötél
Szála serceg
Ezer éjszakán át
Nem aludtam
Betonba ékelt
Gépcsorda mellett
Hallgattam a pattogó robajt
Ahogy érdesen peng
A kormoslábú
Gerendák között
Ahogy szétpattan
Egy darabka csend
A szikár koppanás
Duzzadt ököllel
Ahogy leüti
Az elkábult percet
A terem falára láncolt
Gőzcsövön hallgattam
Ahogy a gőz heve perceg
Nappalom szeme
Felhő-hályogos
Álmom turbinás terem
Kupoláin át
Bemosolyog a végtelen

TÍZ EMELET

A szakállas felhőkkel
Lassan kibékül
A város
Tíz emelet magas a jólét
S halálos
Nyöszörgéssel
Roggyannak össze
A nyirkos szobák
S a bódék
Tíz emelet a mélység
Az erkélyen
Kölyökszél táncol
A komisz sötétség
Fekete lova
Ablakom előtt viháncol

MORGÓ ENYÉSZET

Fekete árnyat hoz rám az éj
Érdes szél rázza a fákat
Összebújnak
Viharvert házak
Mint aki fél
Cirmoshátú márvány asztalon
Legyek isznak
Metszett pohárból
Vertfalú tanyák
Deszka asztalán
Sovány gyertya lángol
Az ég arcába dobott csillagok
Tűznyelű cirkuszi kések
Sóhajok szisszenések
Zümmögő darázfészkek
Hajlongnak nagyra nőtt gazok
Loccsannak fertőzött habok
Sakáléhű idő fogával
Zabál a morgó enyészet

NEM GYÁSZOLOM

Ma még éjszakás vagyok
Csillag-raj
Veri homlokom
A szememben
Mehalt egy bogár
Mekönnyezem
De nem gyászolom

ELESVE

Rühös dög te csak vakaródtál
De sohasem voltál szabad
Az erők mellé sodródtál
Roppantál túrtél hajoltál
Égettek tűzzel ha szóltál
Sikongva ide-oda csapódtál
Vittek nyújtóra deresre
Rabbá ifjan szabaddá elesve
Kaptál röögöt morzsolni porrá
Élve elástak nyakig vállig
Körömmel vésted magad szoborra
Tuskóhoz kötve éltél halálig

A SEMMI SEMMI-E

Gubbaszt a semmi kis veréb
Töpreng a semmi semmi-e
A csillagokat osztja szorozza
És nem megy szegényke semmire

NINCS

Volt bajusz nincs bajusz
Elfogyott mint a juss
Volt tavasz nincs tavasz
Rozsdás ősz már csak az
Volt anyám nincs anyám
Elmúlik minden ám
Volt virág nincs virág
Árva lesz minden ág

VÁLTOZATOK AZ ÓSZRE

A táj fölött szél köröz
Szedi a nyár a horgonyt
A rét fölé az őszi köd
Szürke lobogót bont
Megüti arcát a táj
Fáj neki s belejajdul
Menni készül a nyár
A lomb hegye barnul
Fűszálak hadonásznak
Derékig rozsdamartan
Arany pénzüket az ágak
Szórják pergetik halkan

*

A szél hangja sziszegős
Sápadt beteges a fűszál
Ökörnyál fátyolos égre
Felhőt terelget az ősz
Temetkezik a természet
Föld alá levél alá
Moccan s feslik a fészek
Mintha az ágyra az enyészet
Szállt volna rá
Még egy darázs nagy sietve
Végigpásztazza a tájat
A fűszálon egy tarka lepke
Álmodik arany-szárnyat

*

Neked is menni kell szép nyár
Rozsdálló tájak felett
Őszi köd sétál
Késnek a reggelek
Melengetik tört gerincüket
Összébb bújnak a dombok
Zizegve jelzik röptüket
Megsárgult lombok
Földig érnek a fellegek
Ónos esővel rakottan
A nap aprókat lépeget
Varjú kiáltoz kárvallottan

*

Ón-színű alkonyi homály
Settenkedik a fák alatt
Elszállt a tarkalepke-nyár
A föld bordái látszanak

BARACKFÁT ÁLMODIK A TÉL

Paskolja vállamat a hó
Pillámon meghal a pehely
Lassan csordulva csillan
S mint könnyet ejtem el
Sírva roppan eszmám talpa
Zúzmarát fú alá a szél
S örökre bezárt ablakomra
Barackfát álmodik a tél

A TÚLSÓ PARTIG

Jött velem mindig jött velem
A bokrokon ha rózsza gyúlt
A nyár sodorta fényeken
A fény ragyogta réteken
A fény ha megfakult
Jött velem mindig jött velem
Az ég ha viharba borult
Ha csillagot szórt a végtelen
Jött velem mindig jött velem
Ha sírt a lomb ha múlt a nyár
Ha köd honolt a kerteken
Ha nem is akarta már
Jött velem mindig jött velem
Hullt a lomb ha sírt a nyár
Ha szíve volt örömtelen
Jött velem mindig jött velem
A túlsó partig elkísért

LASSAN KÖNNYŰVÉ VÁLOK

Lassan könnyűvé válok
Alkonnyal takaródzom
A földön átszivárgok
Hát ennyi a sorsom
Alkonnyal takarózva
Érek éjszakámig
Anyám csontjaiba fogózva
Maradok föld-halálíg

MRENA JULIANNA

VIRÁGSZEMŰ

Virág szemű útnak indult
Foga között kovakő
Lába helyén gyenge nádszál
Szíve helyén temető

Virág szemű nem volt kedves
Virág szemű kacagott
Kacagta a gyilkos csendet
Zöld bőrébe harapott

Virág szemű ki elindult
Megérkezni nem tudott
Érkezése csendje elől
Virág szemű elfutott

Virág szemű álomlátó
Nem ébred meg sohasem
Elindulok s minden csendben
Virág szemét keresem

(NAGYKEZŰ ISTEN)

Nagykezü isten volt az tán, ki teremtett engem.
Míg kicsi voltam, védőn avval emelt föl az égbe,
Hogyha gonosz madarak bűját látta közeledni.
S aztán újra letett. S végül szélbe dobott.

(KÉT HOLD 1.)

Jobb szemembe bámulsz, s reszketek,
itt az újhold, itt az újhold, benne
ugrásra kész, leskel a félelem, benne
leskel a félelem, megszűri gyengén a fényt,
nyeli fényét a napnak, nyeli el
aszfalt melegét, nyeli a lángot, rózsahőt,
diófalevélcillámot, vízikacagást habzsol,
jobb szemembe bámulsz, s reszketek,
itt az újhold, pislog az első csillag,
mire virradok éjjel, dorombolok kacagva,
karmomat élesítem, hemperedek nevetve,
rámhunyorít az ég is, indulok, bársony surrog -
jönnek már élém sorra: gyöngy gyermek vízfolyásban,
madarak rőzselángban, flamencotáncos délen,
farkaskölykök csaholva, szarvasok nagy futásban,

lomha medvék loholva, a fák meg kiabálnak,
gyökerük rángatózik, tüzes karikát ugrok,
ostor pattogat, ló nyihog,
tenyerek csattognak, döbb-dobb, dobosok énekelnek,
és húst eszem, csibehúst, és húst
eszem, denevérhúst, bogár csattog a
fényben, lepke tapad a számra, jobb szemembe
bámulsz, s reszketek, itt az újhold, reszketek, itt az
újhold, s hajnal kacag zsebemben.

(KÉT HOLD 2.)

Dédelgetem sötét korongom,
királykoronákat búvölök fejemre,
sárga vagyok, puha, rezzenetlen,
állkapcsom nyílik lassan, lihegek.
Nézd, hogy kergeti árnyam a verőfény.
Elrebben az illat, a nap szaga csendesül.
Nézd csak, hogy megkékül a léptem,
talpamat fű csiklandja, és már szaladok-
érezem, súlyos szövetű lesz ma az éjjel,
már zizeg, surrog, perceg és dübög,
kattog és dudorász, fekete foltokat
növeszt, fekete gyümölcsöt, s beléharapok.
Szivacsos földön fekszem, rőtet álmodok,
rózsát ültetek, felnövelem, s kiszaggatom,
ágyat vetek belőle, rózsáágyat,
feketerigótollakból gyúrok vánkost.
S jönnek elő az ifjak, kiskakasok,
párájuk érezni csak, léptük, mint
pázsiton, énekük szava csalfa,
túztulipánbokrétájukban dongnak a méhek;
egyikük, ni, nyulat hoz foga közt, egy másik
boroskupát pátyolgat, szájából édes a gajdolás,
aztán felvonyít, eldől, keshedt paripává
változik, hátára pattan nyomban a kis nyúl.
Gitárszó, hegedűszó. Közel-távol senki
nincs már, csak egy borjúnagy
tücsök, táncra kér, nemet intek,
talpamat fű csiklandja, és már
szaladok-

CARMELITA MONTIEL NEM LESZ TÖBBÉ SZERELMES

Karom lezártad, lám, szerelemisten.
Vérem tintaként árad szét a földön.
Mellkasomból madárkám kiröppen.
Karom lezártad, lám, szerelemisten,
Gyermekeket szülni lesz már csak erőm.

Gyermekeket szülni lesz már csak erőm.
Tejet kanállal kisbögrébe merni.
Nyugodtan, mélyen éjjel elaludni.
Gyermekeket szülni lesz már csak erőm,
S nem sírni némán, férjem ha ölel.

Nem sírni némán, férjem ha ölel.
Száz évig élve szép pirosra hízni.
Ebédet fázni sápadt nyári délben:
Nem sírni némán férjem ha ölel,
Jósolni halált minden álmodónak.
Jósolni halált minden álmodónak.
Lányom asszonyá engedni, ha felnő,
S felvilágosítani annak idejében.
Jósolni halált minden álmodónak,
Karom lezártad, lám, szerelemisten.

PILAR TERNERA EMLÉKEZIK ÉS ÉNEKEL

Tizenhat éves voltam akkor nyáron,
És én, bolondos, épp így énekeltem,
Épp így nyitottam víg dalomra ajkam,
És épp így vártam akkor tereád.
- „A szerelmemmel alszom már az éjjel,
S virággá válunk egymás tenyerén” -
A dallam bűgött, s én, fehér galamb,
Kártyám kivette, áramtól remegtem,
Ha szellő hozta arra illatot,
S az izgalomtól aznap még nem ettem.

Egy évre rá - tizenhét lettem éppen -
Te elmentél, és nem mondtad, hogy merre,
Te elmentél, és jött helyetted másik,
És újabb másik, és egy másik újabb,
S szelíden? Egykedvűen? mit tudom már,
De hajnalonként mindég énekeltem.
- „A szerelmemmel alszom én az éjjel,
S virággá válunk egymás tenyerén” -
És egyik reggel fiam született,
De hogy tiéd-e vagy másé, nem tudom.
Mindegy ma már, hogyan neveztem el,

Meghalt szegény még kétéves korában,
És én azóta magam lakom a házban.
De hálnak nálam minden áldott éjjel.
Ők isznak és ölelnek, s én a kártyám
Faggatom és becézem énekelve:
- „A szerelmemmel alszom már az éjjel...”
Te nem jössz vissza soha-soha már,
(Az elmúlt télen megtudtam, halott vagy).
Én maradok, hol szellő többé nem jár,
Leszek, mi voltam is, fehér galamb,
És várok, várok, áramtól remegve,
Arra, ami nem jön sohasem; én tudtam mindig,
csak a kártya nem.

HAKLIK NORBERT

A RADLAVENICI KÖNNYEZŐ MÁRIA TÖRTÉNETE

Mintha azok, akiknek a világ rendjében ez a szerep jutott, éppoly rövidke időt szántak volna Tasenka Vladomárnak, mint ameddig szüleinek násza tartott. Hiszen amikor Jelena Stratán és Djuko, a Vladomár család utolsó sarja plátói formában már régóta fönnálló szerelmüket végül hitvesi esküjük éjjelén a test tartományaira is kiterjesztették, magvával együtt lelke is eltávozott Djukóból, kedvese meg az ekképpen megfogant gyermek világrahozatalakor vált meg földi porhüvelyétől, alig nyolcadfél hónappal a halálos nász bekövetkezése után. Nem is csoda, hogy a jelenlévők előtt az is hihetetlennek látszott, amikor az anyja utolsó szavai által a Tasenka nevet kapó leányka nem követte rögvest világrahozóját, mert bár légzése gyakorta elakadozott, és a bőrét is kékessé meg libabőrössé tette a külső világ azelőtt annyira ismeretlen hidege, mégis lelhetett mindebben valamit, ami oly tetszetős volt neki, hogy maradásra bírta. Persze ehhez az öreg Stratánék jószándékú segítségére is szükség volt: alighogy észrevették, hogy a kislány teste hűvösödni kezd, leszúrták egyik disznajukat, kettévágták, és a leánykát a még szinte életmelegségű test féldarabjai között őrizték a kihűléstől.

Néhány mérfölddel délebbre ez nem történhetett volna meg, sőt, a falu többi családja is inkább halni hagyta volna gyermekét, semhogy az ártánytest melegével őrizgessék az életnek a porontyukat.

Mert Stratánék népével, a rutovánokkal ellentétben, a síkvidéket benépesítő vrakubárok inkább az éhhalált választották volna, minthogy e tisztátalan jószág húsából egy darabnyit is magukhoz vegyenek. Igaz, a rutovánok nemzetsége meg a bódító italok ellenében viseltetett legalább ekkora irtózáttal. Persze a vrakubárok és rutovánok első ránézésre nem sokban különböztek egymástól, csupán mintha az előbbi nép lakói egy csöppnyivel mokányabbak lettek volna a rutovánoknál, azoknak meg sudár termetű asszonyaik voltak jóval mellyesebbek a vrakubár fehérmépektől. Békében is éltek egymás mellett - a déli síkon a kissé köpcösebb vrakubárok, északabbra, a dombok között meg a rutovánok dúskeblű nőikkel - egészen azóta, hogy valamikor sok száz esztendővel azelőtt vezéreik, akik után nevét kapta a két nemzetség, hazájukba vezették őket. Csupán akkor fortyant föl néhány vrakubár, ha a másik nép némely megtévedt tagja olykor sertéshússal kínálta, a rutovánok meg akkor hányták a keresztet, ha a vrakubár férfiakat látták a kocsmából hazafelé menni egy-egy kiadósabb tivornya után.

Persze amikor híre kelt, hogy az öreg Stratánék épphogy csak világra jött leányunokája disznóbölcsőben ringatózik, a vrakubárok igen csak elkezdtek hóbörögni. Sokan a kislányt féltették, nagynak gondolván annak az eshetőségét, hogy a gyermek emberi beszédre képtelenné válva csak rőfögni fog, ha megnő, de azok sem voltak kevesen, akik meg a falunépet érezték veszedelemben, merthogy Stratánék ballépése folytán igen erőssé válik annak az esélye, hogy a leányka illanásra kész lelkének helyére a szórdisznó szelleme fészkelje be magát, így a gyermeket ördögössé tegye, hogy az később az egész falura hozzon majd rontást, meg amúgy is, hogyan veszi ki magát az, hogy két kivénhedt rutován egyetlen, amúgy sem életre szánt idétlen miatt több tucatnyi vrakubár család biztonságát tegye kockára.

De miután az elkövetkezendőkben semmi olyan nem történt, ami aggodalomra adhatott volna okot, lassan lecsillapodtak a kedélyek, csak Stratánékat kerülték a helybeli vrakubárok. Így lehetett, hogy amikor a két öreg végül jobblétre szenderült, az alig néhány esztendősen Tasenka Stratán, messze a környéken az egyetlen rutovánként, teljesen magára maradt. Igaz, jó szálláshelye volt nagyszüleinek hajlékában, de segítség híján kénytelen volt önmaga beszerezni táplálékát: naphosszat járta a közeli erdőket, bogyókat gyűjtött, megtapasztalta, mely füvek teszik émélygössé az embert, melyek a biztonsággal fogyaszthatóak, és melyek a különösképp

ízletesek; hurkot vetett a nyulaknak, finomszövésű hálókka fogta meg a patakok halait, és olykor a fürjek fészkeiből is elemelt néhány tojást. Csak szólni nem szólt hozzá senki, nem csak az iránta érzett bizalmatlanság okán, de amiatt is, hogy bár egyetlen röffenés nem hagyta el a száját mindenki biztos volt benne: ismeretlen előtte az emberek beszéde. Így élte életét Tasenka Vladomár végtelen magányában anélkül, hogy szóval vagy tettel bántotta volna valaki.

Ám Tasenka serdülésével lassan minden megváltozott. Mert formájának megasszonyosodásával messzeföldön a legszemrevalóbb fehérréppé vált. Sudár volt, és dús keblű, mint anyja nemzetségének női általában, de emellett olyan feneket hordott magán, hogy láttára minden egészséges férfiemberben leküzdhetetlen vágy támadt arra, hogy ezeken a halmocskákon pihentesse meg orcáját. Járása meg olyan volt, mintha kinn az erdőben, az őzektől tanulta volna: ha végigment az utcán, a rosszkölykök abbahagyták a verekedést, az iszákosok kijózanodtak, a józanok meg megmámorosodtak; kivirultak a halálos kórban senyvedők, elfelejtettek csálni a hamiskártyások: mintha egy pillanatra megállt volna a világ.

Nem is csoda, ha Tasenka a serdülőkorba még alighogy belépett fiúkban is meggyarapította a férfiúi gondolatokat. Gyakorta megesett, hogy némely, az erkölcsöket felettébb szem előtt tartó vrakubár anyja, miután felfigyelt rá, hogy gyermeke szokatlanul hosszú ideje tartózkodik már a latrinán, az illemhelyre benyitva annak lett tanúja kénytelen-kelletlen, hogy legénykéje nagy lelkesedéssel éppen önmagát gyürkészi a deszkákon, és egyre többször megesett, hogy a megdöbbszent szülék a Tasenka szót hallották felsőhajlani gyermekük ajkairól a leleplezés pillanatában.

S miután köztudottá vált: a faluban szinte az összes fiúgyermek a félrutován leányra gondolva tesz saját kedvére, az asszonyok egyre türelmetlenebbül kezdték sürgetni embereiket: vegyék elejét a nemzetségüket fenyegető veszedelemnek, hiszen mindenki tudja: aki ilyenképpen kéjét önmagának szerzi meg, az gerincének nedvét csapolja le fütykösén keresztül, így hát, ha nem történik hamarosan valami hathatós ellenintézkedés, akkor nem telik bele sok idő, és a vrakubárok fiai mind egy szálíg ellágyult csonttal, kígyó módjára fognak tekergődni az utcák porában. Az sem volt vitás, hogy mindezt az az egyezés tette lehetővé, amit a rutovánok az ördögös szördisznóval kötöttek hajdanán, s bár a jó erői, azzal, hogy Jelenát és Djukót időnekelte kihajtották az elevenek sorából, még megpróbálták megakadályozni a falu népét fenyegető borzalmakat, az istentelen alku folytán a félbehásított ártányok között melengetett boszorkányos leány végül mégis rászabadulhatott a falura.

Rövidesen már a férfiak is elhitték a dolgot, olyannyira, hogy végül nemigen akadt köztük, aki vállalkozott volna a szükséges lépések megtételére. Mert hiszen, ha valóban ördögös a leány - és ehhez nem is férhet kétség -, akkor még a tapintása is rontást hozhat arra, aki hozzáér, de az sem lehet előnyös, ha fegyverrel emészti el, mert a gonosz lélek a boszorkányos Vladomár lány testét elhagyva azon nyomban bárki másba is belefészkelheti magát, és még csak az kéne, hogy a közülük valók álcáját felöltve tizedelje a vrakubárok népét az ellen. Így hát megszületett a döntés: az lesz a legjobb, ha valami egészen távoli, ismeretlen vidékre hurcolják a lányt, úgy, hogy semmiképpen se találhasson vissza a falu felé vezető útra.

Végül Troljop Vlitobár szánta rá magát a föladata, ami eléggé meglepő volt, hiszen a falubeliek közül talán ő hitt a legkevésbé a szördisznóról meg a hozzá hasonlatos nem e világról való ártó lényekről szóló mendemondákban. Igaz, mégis volt, ami indokolni látszott döntését: az a szerető gondoskodás, amivel a kis Tyvitkót, fiatalon elhunyt asszonya méhének egyetlen gyümölcsét vigyázta. Mellesleg a Vladomár lány bájai talán Tyvitkóra hatottak legkevésbé: egyszer sem esett meg, hogy magához nyúlt volna, nem is érte még el azt az életkort, amikor a fiúgyermek effajta mulatságokkal kezdenek el foglalatoskodni: igazából csak apja

dolgait figyelte, hogy majdan, felnőtté cseperedve, ő is olyan csodás tetteket tudhasson majd véghezvinni, mint amilyenekre szülőatyja képes.

Ezért lehetett, hogy minden tiltás ellenére apja mögött ő is besurrant Tasenka Vladomár házának ajtaján, és az egyik sarok sötétjéből figyelvén az eseményeket, egyetlen szemtanúja lett az akkor történeteknek. Tasenka elmosolyodott hosszú évek óta első látogatójának láttán. Vlitobár meg szelíden magához ölelte, aztán akkorát húzott a lány halántékára nagyhirtelen, hogy az menten elalélt. Megoldotta nadrágszíját, bekötözte vele az ájult lányka száját, és vessejét combjai közé fúrva addig tette kedvét a lányon, amíg ordítania nem kellett a kéjtől. (Később mondták is neki: igencsak megtáncoltathatták odabent a gonosz erői, hogy ilyen hörrenések hagyták el a torkát.) Dolga végeztével térdei közé szorította az eszmélgető lány fejét, zsebéből fából faragott míves kis kanálkát vett elő, és a földre fordította a szemgolyókat, melyek oly sok mindenkit megigéztek már azelőtt.

És amint a kis Tyvitkó látta, hogy apja nadrágszíján vezeti a ház előtt összesereglettek elé a világtalanná tett lánykát, igen furcsa érzések kezdtek kavarni a lelkében. Ha tehetne volna, atyja után szalad, ráborul Tasenka Vladomár megkínzott testére, és addig csókolja, amíg újra olyan nem lesz, mint azelőtt, apja iránt érzett szeretete meg tehetetlen gyűlöletbe csapott át, és mérhetetlenül szégyellni kezdte magát, hogy őrá vágyott hasonlítani valamikor.

Troljop és néhány vrakubár deszkából eszkábált hordszékre emelték a lányt, hogy lábaival a földet érintve rontást ne hozhasson rá, és főképp, nehogy visszaáramolhassanak testébe a pokolbéli erők, aztán elkezdtek cipelni északra, a hegyvidék felé, messze elkerülve az emberlakta részeket. Később, amikor már bent jártak a rutovánok lakta területen, lefordították a lányt a tákolmányról, aztán széleseben elindultak vissza a vrakubárok földjére. De a leánya, ahelyett, hogy örült volna kínzóitól való szabadulásának, erőt véve meggyötört tagjain, szaladni kezdett Troljopék csörtetése után. Aztán, amikor már annyira lemaradt a vrakubárok csapata mögött, hogy nem volt hang, ami utánuk vezethette volna, megállt az egyik hegyormon, leült a bércre, hátat fordítván szülőföldjének, és elkezdtek patakozni a könnyek az üres szemgödreiből, de oly sűrűn, hogy a sós cseppek rövidesen az egész völgyet megtöltötték.

Troljop az elkövetkezendők során a falu legnagyobb tekintélyévé vált. Még az aggok is tőle kértek tanácsot a nehéz döntések meghozatala előtt, és lassan, anélkül, hogy tudatában lettek volna ennek, a falulakók mind a démonúzó Vlitobár kénye-kedve szerint cselekedtek. Északon meg hamar híre ment az újonnan keletkezett tónak, ami, bár egyetlen édesvízi hal sem maradt élve benne, kiesőbbé tette a környéket, mint azelőtt volt, így egyre többen húzták föl partján házuk falait. Az ott lakók gyakran láttak egy sudár nőalakot elsuhanni a part menti fák között: nyomában nedvesek maradtak a füvek, mintha folyton harmatozott volna, de az ottaniak tudták: annak a remetelánynak a könnyeit látják csillámlani a szálakon, aki bánatával táplálja a tavat, amit régen elszenvedett, feledhetetlen nagy fájdalommal fakasztott, és ami egészen addig ott hullámszik majd a hegyek között, amíg valaki vissza nem hozza a lány boldogságát. Így kapta végül a tó a Radlavenic nevet, ami a rutovánok nyelvén annyit jelentett: a remeteasszony vize.

Bár az olykor arrafelé járó rutován kereskedők Troljop falujába is elvitték az asszonykönnnyel táplált tó hírét, az idősebb Vlitobár már nemigen gondolt Tasenka Vladomárral. Gyermeke annál inkább: mind gyakrabban jelent meg előtte a lány képe, és ahogy ifjúvá sarjadt, sajnálata mellett valami leküzdhetetlen vágyakozás is meggyökeredzett a lelkében: nem vágyott egyébre, mint kegyetlen bosszút venni atyján egykori gaztettéért, és hogy egyszer majd szerelmével apaszthassa el a tavat tápláló könnyeket.

Tyvitko előszeretettel mutatkozott a faluba látogató rutován kereskedők társaságában. Lassan nyelvükben is olyan jártasságra tett szert, hogy vrakubár voltát könnyűszerrel el is titkolhatta volna az északiak előtt, ha akarja, de ő inkább arra használta tudását, hogy bizalmat ébresztve a hegyi emberekben, igyekezzen minél többet megtudni a Vladomár lány hogyléte felől, és arról, hol kell keresnie a könnyeből lett tavat, ha majd útnak indul.

Így amikor végül Tyvitko nyakoncsípte, a keresetét zsebtolvajlással kiegészítő rutován csöppnyit sem kételkedett az ifjú ígéréteben, ami szerint csupán a lopással szerzett javak elkobzása és a faluból való kitiltatás lesz a büntetése, ha meg akarja kímélni magát a megkárosított vrakubárok haragjától, és engedelmesen követi őt az apjához, aki a helység uraként képes biztosítani számára a szabad elvonulást. Ám amint bezárult mögöttük a Vlitobár ház ajtaja, Tyvitko mentem megkóstoltatta kését a rutován hátával, aztán előhúzta a hegyiek módjára öntött tört, amit egy északi kereskedőtől vett titokban valamikor; döbbenettől mozdulatlan atyjának haját a csuklójára tekerte, így feszítette hátra a fejét, hogy aztán egyetlen mozdulattal vérhabos nyílást metszhessen a torkán. A fegyvert a halott rutován kezébe tette: ujja hegyével kipukkasztgatta a vérbuborékokat, amiket atyja fújta a levegőbe gigájának nyiladékán át utolsó lélegzeteivel, aztán felnyalábolta nemzője testét, és a piactérre vitte, hogy a tetem fölött hozza a falubeliek tudomására: a rutovánoknak már nem csupán a vrakubárok kemény munkával megszerzett pénzére fáj a foguk, de az erkölcstelenség posványában tobzódó, élösködő aljanépség tagjai immáron arra is elszánták magukat, hogy legjobbjaiktól fosszák meg e nemeslelkű nemzetséget, ami az ingyenélők csapnivaló és hasznavehetetlen portékáinak megvásárlásával elfajzott ivadékaiknak éhes szájába kenyeret ad.

Másnap reggelre, amikor már zöldes-szürkére festették a piactér földjét a rutovánok holttetemein lakmározó döglegyek, már minden vrakubárok lakta vidékről úton voltak az épkezláb férfiember Tyvitko Vlitobár faluja felé. És amikor a sereg létszámát és a harci kedvet megfelelőnek ítélte, Tyvitko elindította északnak a dühödt áradatot. A lángoknak adták a hegyiek házait; ami disznót leltek, azt valamelyik épen maradt ólba terelték, néhány napig moslák nélkül hagyták, aztán az élve maradt falunép előtt elébük vetették a kisgyermeket, mondván, hadd lássák meg, az ártány is annyira kedveli-e a rutovánt, mint az őtet. A foglyul ejtett harcosokkal végeztek a legkésőbb: cölöpökhöz kötötték őket, gyúlékony szalmát meg avart hordtak a lábaikhoz, hátat fordítottak nekik, és cigarettára gyújtottak; aztán addig hajingálták hátrafelé a válluk felett a parázsló csikkeket, amíg a száraz halmokba kapó lángok a rutovánokat is sorra el nem emésztették. Egyet nem értettek a vrakubár harcosok: miért csak azt követően volt szabad az elfoglalt falvak asszonyaihoz nyúlni, hogy Tyvitko Vlitobár megtekintette őket, és engedélyt adott arra, hogy katonái férfúi kedvüktől élvezve rájukeredhessenek, aztán megszerezve bennük kéjük, a gyors hegyi patakokba hajtsák a nőket, és ott folyassák ki belőlük a vízzel az utolsó csepp vért is.

De a rutovánok sem voltak sokkal kíméletesebbek a vrakubárokkal: ha valamelyik falvukat nekik ítélte a szeszélyességéről híres hadiszerecse, akkor egymás mellé fektették az öregeket, rájuk terelték a foglyaikat, és kurjongatni kezdtek, mondván: olyan boros-mulatós népek ezek a vrakubárok, hát most ropják, ha bírják! Amikor a mulatság véget ért, összegyűjtették az asszonyokkal az épen maradt házából a sót, ami, mint ez akkoriban sokak előtt ismeretes volt, nem csupán úgy szolgálja az emberek javát, hogy ízesebbé teszi az ételleket, de a vrakubárok irháját is jóval könnyebb lefejtetni, ha ezzel a nemes anyaggal szórják meg a rést, ami a húzások nyomán nyílik a bőr s a hús között. Nem volt parancs, ami késleltette volna a rutovánokat abban, hogy a vrakubárok asszonyaira hágjanak: miután kiélvezkedték magukat, összegyűjtötték a szeszepalackokat, és feltoltak egyet-egyet mélyen a vrakubár nők meggyötört hüvelyébe, aztán meg csak ütötték a fehérnépek alhasát, egészen addig, amíg apró szilánkokra nem tört testükben az üveg.

Már Tyvitko Vlitobár sem tudta, hányadszorra vezeti újabb ütközetre csapatait a rutovánok ellen, amikor olyan illat csapta meg orrát, amelyet nem érzett még soha azelőtt. Ha valaha is elvetődött volna olyan vidékre, ahol a nagy vizek találkoznak a szárazfölddel, akkor tudja: a tenger sós szaga az. Ahogy közeledtek a rutován sereghez, az illat is mind erősebbé vált, végül Tyvitkót már annyira fűtötte a harci kedv, hogyha pocsolyát érintett a lábaival, az nagy sistergéssel menten párává lett. És amikor végül emberei élén Tyvitko Vlitobár kilépett a fák közül, egyszerre tárult elé a völgyben hullámzó sós vizű tó és a hegyvidékiek elszánt serege. Ekkor kezdődött meg a vrakubárok és a rutovánok közt dúló háború legvéresebb, végső nagy csatája.

Már hosszú órák óta folyt a küzdelem. A levegő olyan sűrű volt a fegyvercsattogástól és a halálhörgésektől, hogy a katonák már attól tartottak, egyszer csak megakad benne a kard, de egyik fél sem tudott erőt venni a másikon. A csata két csapatra osztotta a seregeket: a tó legkeletibb és legnyugatibb csücskénél tömörülve próbálták legyűrni egymást a küzdők, de sehogy sem bírtak egymással. Tyvitko Vlitobár, hogy amennyire ilyenkor lehet irányítani tudja az eseményeket, időnként visszatért az első sorokból, átsietett a tó másik szélén harcoló embereihez, ott is legyűrt néhány rutovánt, aztán miután úgy vélte, hogy elegendő erőt öntött embereibe, újra visszament oda, ahol azelőtt harcolt.

Épp félúton járt a két vrakubár seregrész között, amikor egy csónakot látott nagy gyorsan közeledni északról a part felé. Úgy ítélte: nem maradt már ideje arra, hogy társaihoz sietve leljen biztonságot, így hát inkább két marokra fogta kardját, és elszánta magát: utolsó lehelletéig fog küzdeni, és minél több rutovánon bosszút vesz azért, hogy elővigyázatlansága miatt ily könnyen törbe csalták. Aztán lassan szertefoszlott riadalma, hiszen egyetlen ember ült a ladikban. Tyvitko Vlitobár kezdett nekikészülni a csónakos miszlikba aprításának, amikor karjai hirtelen a napos csecsszopóénál is gyöngébbek lettek. A döbbenet fegyverezte le: az a világtalanná tett leány szántotta a vizet észveszejtő sebességgel az evezőlapátokkal, akit még gyermekkorában látott utoljára, és azóta sincsen másra vágyása, minthogy egyszer majd újra ráleljen.

Amikor Tasenka Vladomár odaszaladt Vlitobárhoz, és a nyakába borult, olyan hévvel csókolta meg, amilyennel tán még egyetlen szerelmes sem csókol a világ kezdete óta. Leheveredtek a fübe, a lány Tyvitko mellkasán nyugtatta arcát, és halk nyugalommal elsuttozta neki: amióta elkerült szülőfalujából, azóta vár arra, hogy egyszer utánajöjjön, és beteljesítse boldogságát, ezért most esdekelve kéri: nehogy cserben hagyja, inkább maradjon vele és édesítse meg azt az időt, ami még hátravan életéből.

Beszálltak a ladikba, Tyvitko beült az evezők közé, és a tó közepére hajtotta a csónakot, miközben Tasenka oly erős szorítással ölelte, hogy ha gyöngébb teste, hát lehet, hogy megroppan a csontja. Ott aztán levetkeztette a férfiút, végigcsókolta a testét, végül hanyatt-heveredett a csónak alján, az oldaldeszkákra rakta lábait, és fülébe suttozva megkérte emberét: oly hosszú várakozás után hadd érezhesse magáiban a testét.

Tyvitko úgy húzta végig nyelvét újra meg újra a leány asszonyszervének rózsás színű ajkai között, mintha a pinácskájára adott csókjainak gyarapításával Tasenka azelőtt elszenvedett fájdalmait csökkenthetné, míg végül nem marad semmi belőlük. Aztán, amikor már nemigen lehetett tudni, hogy Tasenka jajong, kacag, zokog vagy nyögdécsel, vagy éppenséggel egyszerre műveli mindezt, Tyvitko a lányéra hajtotta a testét, és lassan bebújtatta hímszervét a forró, kéjvágytól nedves odúcskába, kis ideig megpihent benne, aztán gyöngéden, óvatosan nekikezdett, hogy szerelmese örömét teljessé tegye.

Ám ekkor Tasenka egy rémülettel teli sikoltással karmolni és ütlegelni kezdte, aztán kiteszajtotta magából, és ruháit mellei elé fogva tisztán, érthetően, hibátlan vrakubársággal elmondta: most már tudja, hogy könyörtelen nagy boldogságvágya megtévesztette, mert Tyvitko nem az, akinek gondolta: egészen másképp mozog a testében, mint aki annakidején nagyszüleinek halála után először megölelte: ő arra a ringatózásra vágyott, amit a sötétség megérkezése után érzett egy darabig, és amiből végül csak a sötétség maradt, sokáig azt hitte, azért, hogy emlékeztesse rá: a férfiú egyszer még újra felkeresheti, de most már tudja, hogy erre hiába vár, mert csak akkor áraszthatja valaki ilyen erősen egy másik ember illatát, ha a vérét hordja magán.

Aztán hanyattdőlt, átbillent a csónak tutfalán, és eltűnt a habok között. Tyvitko Vlitobár, a vrakubárok vezére aznap visszarendelte embereit. Tárgyalást kezdeményezett a rutovánok vezetőjével, és elmondta neki: égi jelet lát abban, hogy a két sereg nem bírja legyűrni egymást, és a hadiszerecsé éppen olyan harcállásban vesztegelteti őket, hogy a víz északi oldala az egyik, déli oldala meg a másik csapat birtokába került: eztán legyen e vonal a két nemzet területének határa, a tóra egyaránt vetüljön vrakubár és rutován tekintet, ez emlékeztessen majd mindenkit a két nép egyezségére.

Alighogy a vezérek egy kézfogással érvényessé tették a békekötést, apadni kezdett a tó vize. Rövidesen teljesen el is tűnt a medréről: így vált láthatóvá a hatalmas oszlopszerű szikla az ismét szárazfölddé lett völgy közepén. Látván ezt, a vezérek újabb intézkedéssel bővítették ki az egyezségüket: a vrakubárok és a rutovánok közös erővel egy templomot faragjanak ki a kőtömbből, és abban dicsérik teremtőjüket: ez jelképezze majd a két nemzet közötti örök testvériséget.

A munka a végéhez közeledett, amikor a vésők akadozni kezdtek a kőben. A legvállasabbak is alig bírtak az anyaggal, és ahogy az utolsó lepattintható szilánkot is lepattintották a tömbről, a radlaveniciek szeme elé tárult a legművesebb Máriaszobor, amit emberkéztől emelt templomban látni lehetett; csak az okozott egyeseknek némi fejtörést, hogy mért csupán két hosszú sebhely látszott a nőalak szemeinek helyén.

Már Tyvitko Vlitobár dédunokáinak sírhantján is kisarjadt a fű, amikor egy vrakubár és egy rutován fiatal összevitkozott azon: kit illetnének a könnyecseppek, ha - miképp az akkoriban egy fűzfáról mesélték, ami valami Pordalának vagy Pirvalának nevezett faluban vert gyökeret - hirtelen a szobor is zokogni kezdene.

És lőn: a szobor aznap valóban könnyekre fakadt.

Most, bár messze földekről zarándokolnak a hívő emberek Radlavenic falu kőtemplomába a Mária-szobor előtt imádkozni, senki sem tudja megmondani, ki keze munkáját dicséri a csodás alkotás.

De nem akad olyan ember sem, aki ismerne akár egyvalakit is a rutovánok vagy a vrakubárok nemzetségéből.

P. NAGY ISTVÁN

KIBÉRELT MOZDULAT

Nem is hinnéd: mifélek még
kékvasznú az égbolt,
amolyan hol-volt-hol-nem-volt-folt
a levegő üvegtestében.

Nem is hinnéd:
szavaim mélyhűtöttek,
s minden este beöltözöm
egy kibérelt mozdulatba.

Oly nagy itt a dermedtség,
már-már kozmikus,
virágok, ha bólintanak -
nem is hinnéd.

Megrezdül a fénysávos
levegőhuzat,
amikor alkonyul -
nem is hinnéd.

S ha lehunyom a szemem,
oly sötét lesz itt, akár
a kottafejekben,
oly sötét - nem is hinnéd.

AMIT A SZEM ELFELEJT

Amit a szem elfelejt,
ami egy arc, alak
látványáról idővel
lekopik -

(múlt-fénye átdereng,
embernél nagyobb
ablakban áll,
szemnek láthatatlan
kezei nőnek,
még erőtlen
lábakra nehezkedik,
tenyerén
kirajzolódik a sorsvonala,
erősödik szívverése,
a hang kiszakad
belőle)

amit a szem felejt,

felismert és fel nem ismert
névtelenek,
a jelöletlen idő
ködsűrűjéből ki
szólít?

FÉLÁLOM

Süt a nap, fényével telik a szoba.
Villog a redőny fogsora.
Nézem, hogy alszol. Párnádon fényfolt.
A huzaton átüt, akár a vérfolt.

TELEPI REGGEL

*„Egyik oldaláról a másikra fordul; él.”
(Orbán Ottó)*

Egyik oldaláról
a másikra fordul; fél
öt; valamég csak
lehet, hagyni; akárha
a tejből mosolyogna,
olyan a mosolya;
édesded; orcáján
a fény elidőz,
csiklandja; él.
Megébred. Másik
oldalára vissza-
fordul. Kékellő
pillái alól a szeme
álmon túli táj
fényével fölragyog.
Látásom elhomályosítja.
Fekszem, pilláim
lehunyni rest,
ide-oda forgolódva.
A lomha test
mintha nem emlékezne
arra a mozdulatra
- el sem kezdte, s már
abbahagyta -, csak
hányódom lebegve,
az áhítatba merülni
el sosem tudok.
A szoba, mint forgó-
színpad, körbeforog.

Egyszerre több irányból
tűz be a fény; tüzel
az ezüst; ropog.
Összehúrom magam.
Téged is betakarlak.

MIKÖZBEN A MÉLYVÍZBEN ÚSZKÁLSZ

- Miközben a mélyvízben úszkálsz,
vagy a parton szárítkozol,
hátadra fordulsz, majd a hasadra,
gondolsz-e Jónásra, de még inkább
a sziklafalba vájt bélcatorna
bűzében fuldokló apró halakra?

Túlélni egy üregben, kukacként
a húsban... Megéri-e a halálos kockázatot?
Egy nagy hal bambán eltátott
szájában, hatalmas odúban, ülök,
a bőröm vedlik, foltokban hámlik,
perzsel a nap,
elnyel, felszippant, magából kilök.

KÖRÖMVERS

lesétált a cipőm talpa
mely talpamat eltakarta
hosszú út - a láb maradna
útnak fáj ha járnak rajta
hová mennék patkolatlan
a föld elkopik alattam
a kavicsok simogatnak
mily védtelen puha talpam
eltörhetem vándorbotom
elnyűhetetlen bocskorom
melegét nem érzem már rég
a világ a körmömre ég

TENGERVÍZTÜKÖR

„A jugoszláviai magyar költőnek sós a fürdővize”
írta volt anno ezerkilencszázkilencvenegyben.
E mondat értelmén töpreng kilencvenkilenc
augusztusában, miközben kiöblíti a száját
(szájában a víz só-íze megédesedik), belélegzi
a tengeri levegőt, kilélegzi (tükörképe elhomá-
lyosul), belebámul a szájüregébe, vicsorít,

ujjbegyét végigfuttatja fogsorán, valamivel
kilenc után, mielőtt odaül az asztalhoz reggelizni,
lezuhanyozik, tíz körül a hatalmas fürdőkád
peremén, ruhátlanul, a lassan fogyó napot
imádja önfeledten, a sós vízbe lógatja a lábát,
tükrében nézegeti magát;
mit tudjátok ti, kiknek egy lavór édesvíz is
megteszi, milyen is ez, gondolja önelégülten,
még mindig a mondat értelmén töprengve;
mélyebb annak az értelme, mint ahogy azt az
első olvasásra gondolta. Mindenképpen többet
jelent (?) egy közönséges birtokviszonynál...
De mi köze mindennek a költészethez?
- Imigyen elmélkedik, kezében az a bizonyos
műanyag kirándulópohárka, benne a test-
hőmérsékletű kávé (még mindig így issza),
jobbjánál a sakktáblakockás asztalka (a la
Croatia) vészesen megbillen, valahányszor
rákönyököl.

TOLNAI A TISZA

tolnai-verseket olvasok napok óta
homokzsák nappalok és homokzsák éjjelek
verseket olvasok fuldokolva
hol a vers vége
hol a vers széle
nem akarok elsüllyedni
napok óta wilhelm nyomában
a szőke tiszából a szőke tiszába
caplatva jegyzetelve
papírjaimat lebegtetve akárha leveles
uszadékfát ringat a zavaros víz
a sétányig ér már a rossz ár
vizeletszín szőke Styx
mi jönni készül már idáig látnád
a piszkos habokon keresztül néznéd
de látásod gőzébe mállik
nincs vessző
csónakká vájt fadarab
holt tükrébe néz a hal
a hold halott
a döglött hal a vakondokat megfertőzi
egy lógerincet néztünk a partról
a víz még nem érte el
buldózer simítja a homokot
vers(homok)szemcsék csikorognak
kri-kri

elviselhetetlen zene
szögesdróttal húrozott gitár
cirkulár sikít
kri-kri
versreszelék
óriáshal májából fűrészelték
óriáshal májából reszelték
a tolnai-térkép citromhomokját kavarja
hullámverés dobja a partra
melyik a tiszta jobb partja
melyik a tiszta bal partja
a hízelgő folyó hídjai felszaggatva
homoksárga papirosokon hemzsegő
lárvák
pakkpapírra festett pointillista csatakép
most a folyó műveli a költészetet
a cián
végleg lefölozta virágait
kioltotta metaforáit
ha vállammal meglököm a szekrényt
a tiszavirágok úszkálni kezdenek
az alkoholban
néha lustaság szüli jézust
a finom kezű halászt
ha július akkor rák
a külső váz mészsóktól páncélszerűen kemény
ollós láb
csápok és rágók
a szűznemzés sem ritka
tengerekben és édesvizekben
langusza homár
folyami rák
fenéklakó
ceruzád száraz ág
kivirágzik a fenékbe szúrva
füzeted üres lapjai között
az iszap finom kópiapapírja
radíroddal rák hátrál
2000. július 5-én 60
rég összetört a két kicsi szék: 44

60

egy begörcsült egy ép láncszem
(csupa fog vili bandzsítva néz)
tehát a fenéken birkózol
mily zöld az iszap
a dalból vízbe ugró béka körei
elhalnak az éj bársonytonnái alatt
pontosan tudod meddig ért
hol halt el szép gyűrűzésed

ezek az ismétlődések
ezek a körök
igen ezek a körök végre
munkád törvényszerűségeit mutatják
(a gyerekek körénk is kört rajzoltak a vízen)
ahogy t. beáta írja verseidről:
epikus hömpölygésük
impulzusok fáradhatatlan áramlása
nyelvi próbálkozások önmagukba visszatérő
körben gyűrűznek stb.
tehát a víz állaga
költészeted a tiszta
(melyet nemcsak nézni szemlélni
lesni hanem megérinteni is
akarsz
úszni benne
egyesülni közösülni vele)
árvízveszély idején
műanyag zacskóba dugni ezt is
ezt az orgonalila monográfiát
ezt az oly nagy kincset érő
paksamétát
csak huhogni
ha jön az árvíz
éjfél után majd beömlik a vízszag
virrad
ismeretlen hullát találsz zöld partodon

Szolnok, 2000 áprilisa

„A GOLYÓ ÉN VAGYOK”

A golyó én vagyok, mondod, a lassan hűlő
kávé fölött elmerengve, s te még mindig
élsz. Darabjaira szétszedhető hang, annyira
személytelen. Vélhetném, nyomtatványról (újságból?)
olvas valamilyen szöveget, ám érzem, nekem
beszél a halformájú száj (a lövés előtt?
a lövés után?), szaggatottan, külön-külön
ejtve minden betűt. A golyó én vagyok...
S én vagyok, akit eltalál, kiló innen
a dördülés, múltam és jövőm lezárja,
árnyéka tünékeny életem eltakarja;
harmincegy éve születtem, tél derekán,
sűrű havazások idején, nagy kavargásban;
túlél az a tél,
de belőlem is tán megmutat valamit,
fényefosztott szemem tekintetéből, s testemből is,
mely akkorra már az agyagban pihen.

KIÚZETÉS

Egy önfeledt vetkőzés
lassú mozdulatai: előbb
a zakó, aztán az ing,
a trikó, a nadrág
s a többi mind -
ruháit elhányja,
pucéran áll,
körötte sok-sok
tollpihe száll.

Mily védtelen vagyok.
Mily sebezhető.
Körülem érdes a levegő.
Az ég alatt,
ott, ha lehetnék,
a felhők puha kazlaiban,
súlytalan a fényzegény magasban,
én mondom, nem rettegném
a fintorgó istent,
nem rezzennék össze végszavára,
hanem lepillantva - mint aki
a lentit sose látta -,
beleköpnék a ragyogásba.

Egy intésre beesteledik.
Itt ülök a kioltott világban,
a megsűrűsödött, alvó levegőben
olcsó jelenések: kanalak, villák
és kések, a sótartó énekel, a hold
sisteregve elolvad a palacsinta-
sütőben. Anyám a döngölt
földet simogatja egyre.
- Anyám, miért e bűgös legbelül?
- Hasacskádban az étel kihűl.
Nem melegszik, bomlik,
hűl benned a leves,
hasacskádban a tej
frissen megaluszik,
véred elaluszik.

Sétál bennem a vér,
noszogatja az indulat,
s ha alábbszáll
a láz - a harminchat fokos -,
az alázat elaltat,
felhők kékjével takargat
az álom - - -

És elindul bennem a vonat,
körbe-körbe fut a rozzant
sínpárokon, túlköl, tutul,
mintha önmagát kergetné,
de sohase érné utol,
és bármi színek is vetül
pályája önkörébe
- zászlók pirosa, felhők kékje,
pilláim alól a szemem fehérje -,
minden semlegesül.
Sétál bennem a vér,
nem tágul a köralagút,
alattam nincs talapzat
(fölköttem sok furcsa felhőalakzat),
melyen lábamat térdben
enyhén megroggyantva állnék
(parolázva - kikkel is? - akár a
fess égi bürokratákkal),
belemerülve az időbe,
kijátszva a történelmi jelen-
és múltkort - - -

Ámbár lehetne így sem
(se baj, úgymond, heged
a seb, tompul a jaj),
hálnék bár galambokkal,
ébrednék pöttyözött po fával
- akkor is mindig visszajárnék.

Sétál bennem a vér,
tágul a köralagút,
szűkül az ösztön,
ugat a tudat,
az éber öntudat virraszt -
a láz alábbszáll,
az álom fölriaszt - - -

(Kitakarva alszol.
Mintha csak holmi szellemkéz
műve lenne - pedig csupán a szél
emeli -, egy falevél
betakar. Soha súlyosabb
takarót, soha ily nehéz,
testre szabott ruházatot.)
Ez az utca, ez a város
nem az enyém.
Idegen, (há)borús az ég.
Kitapintom egy fa ütőerét
még élek; még él.

Most nyár van.
Most ősz van.
Most tél -
egymásba tűnnek az évszakok.
Megjelölöm a helyet,
ahol vagyok: évszázados hárs,
évgyűrűi számlálatlanok.

(Próbálja elképzelni azt a fát
- meghallani a neszeket,
fák között az állatokat -,
majd az egész erdőt a vadállománnyal,
az erdészházzal, erdőkerülővel
és persze azokkal, akik
éppen a tilosban járnak.
Sűrű cserjék sose ízlelt, különös
bogyóihoz hajol közel,
olyannyira, hogy már
ne is lássa. Közel a füvekhez,
mint aki ritka gyógynövények után
kutat. Elfáradva a keresésben, hátát
egy fatörzsnek veti. Pihen.
Gyönyörúséges, gondolja, gyönyörű
vidék. Az idő is gyönyörű. Hozzá-
szoktatom magam, gondolja, hozzá-
szoktatom magam ehhez az időhöz,
ehhez az év- és napszakhoz,
megjelölöm ezt a helyet
körös-körül, a bokrokat is
külön-külön, hogy visszataláljak
ide.)

Nehéz tollruházatban
a verebek.
A fák mezítelenek.

A HELY GRAMMATIKÁJA

A hely, amely megfelel -
az a megfelelő hely.
Értelmezőjével, minőségével
együtt vesztetted el.

ÁLLÓTÜKÖR

sétabotokat növeszt a koratavaszi eső

árnyékod hosszúra nyúlik

kizöldülnek a gazdátlan botok

a csontfogantyúsak az ékesen díszítettek

elfásítja őket a tavasz

feledni látszanak az illemet

a nagy-nagy termeket a végeérhetetlen

sétákat zsaketteket szökőkutakat kerteket

allékat és árnyas parkokat -

mindezt feledni látszanak

ujjaid megrezzennek amint megérinted őket

nem olyan egyáltalán nem olyan más

mondod elképzelhetetlen annyira nem olyan

semmi sem olyan

a levegő mozdulatlan

pillantani is elfelejtesz

ahogy közel hajolsz a tükörhöz

a szemed helyén ablakok vannak

- senki sem hajol ki azokon -

mögöttük a barna és a fekete mögött

egészen mélyen homályos foltként én

megbámulom azt ki rád visszanéz

erősen a szemébe nézek annak

közel hajolsz a tükörhöz és én

örülök e mozdulatnak

mint aki zordabb éghajlathoz szikárabb

tájhoz emberekhez haragosabb égbolthoz szokott

s itt már (vagy még) nem lehet otthon

nincsen ajtó amin bekopogjon

ablakot nyit táguljon a világa a hontalannak

fénye világoljon oszoljon az örökös alkonyati

félhomály - állsz szinte mozdulatlan

tükörre fagyottan

mint kislány korodban azon a képen

mondhatnám - ez jut most hirtelen eszembe -

rám is vess egy pillantást de leintem magam

hagyd csak

a vakság fegyver

(dugni kell tőled a ragyogást

az üvegcserepet is marékra fogod

csillogó fémgolyókon sebhegedések

vakságod kitapintható

mert hiszen éppen ez az igazi

valami madártorokból kiugratni
csodálkozni a helyzetjelentésen
csodálkozni a késen
a pengén vér
csöpp briliáns)
árnyékod hosszúra nyúlik
befűz behálóz az eső
pici hurkokat vet ki rád
O O O O O O O O O O O O O O O O
egészen piciket
o o o o o o o o

(szoros rím-hurkokat vetek ki rád
versembe így belezárlak éljél
szoros rím-hurkokon lengedezzél)

homok kavics törmelék betemet
befonnak az indák gyökerek
nem igazítanak hozzád már sem
időt sem törvényt sem lépteket

csíráként ágaskodsz az enyészet
köt hajszálgyökereiddel érzed
a burjánzást éltető egészet
villanásban fényt napot a fényben

ÁTVÁLTOZÁSOK

Nemsokára az arcod ráncos lesz.
Nemsokára: egy idő múlva.
Én meg majd átmászok a vastag
szemüvegen, az üveg túl-
oldalára; a kitágult pupillák
tükreben megnézem magam.
Átváltozom, alig észrevehetően:
azzá leszek, ki soha nem voltam,
mert ki lehettem volna, kihullott
belőlem. Mielőtt szemed
lecsukódik, mielőtt végképp
eltűnök a lakatlan időben,
megszólalok egy másik személyben,
és azontúl és innen
minden másként alakul.

HARMINCÉVESEN

Harmincévesen már ős az ember
hajszálait az idő legeli
sorra elvesznek férfi-ékei

szerelmének karmai nőnek
letarolt fején suhog a fény
jósolhat már fekete esőket
patakokban folyik a fehér

mindig félúton mindig közben
mint jégbe fagyott vízkörökben
(didergő törpe hófehérek
a feketében minden sötét)

harmincévesen már túl az innen
mint kanyarban a folyó megpihen
bólintva tagad - se nem se igen
kérdezni tud - felelni nemigen

aztán már minden csak átmenet
időtényező a mit a hogyan
a meg sem sejtett határokat
nem lehet mérni semmihez -

ó kedvesem ekként szelídül
és kárhozik el büntelenül
az emberfia mímelve közönyt
még vége sincs s már - elköszönt

MIKOR

Mikor a szemed
végleg elfelejt,
mikor a régen ismert
arcot is tétován
érinti kezed -
csak kérdezni
fogsz egyre,
kérdésemre
nem felelsz.

JENEI GYULA

HA MENNÉK VALAHOVA

először volt az óperenciás
griffek íveltek fölötte
aztán a nagy földrajzi felfedezések
könyvét lapozgattam
a huszonötös izzó fényében
én voltam cook pizarro és cortez
borzongtam a bermudák talányain
fantasztikussá tágult a világ
később nyolcvannégyben
hamburgnál láthattam volna meg
a tengert
de barátom barátja
a rutinos disszidens lebeszélte
kikötők és alvilág
még bajom eshet
egy homokos némettel
azért összehozott az utca
de nem lett belőle gubanc
most meg már
amikor fiaimnak mesélek
nem is tudom
medúzás mediterrán partokra
vagy a kedves fjordok közé
húzna szívem
ha valahova
mennék

KÉT KUPICA KÖZT

kezdjük újra:
a múlt barna,
nincs jelen,
s holnap
fehér hó hull
tegnapi óra.
a barna nem ősz
és nem szín,
csak régi,
mint a gyerekkor,
olyan égi.
a fehér nem ősz,
nem évszak,
ha eljön jövő:
születés, halál,

két kupica pálinka.
közte hideg kékül
körömré;
torkomban gombóc,
köszönnék apámnak,
gyerekemnek;
egyik nem hallja,
másik nem érti.
a barna: barna.
nincs múlt,
fehér hó hull
fehér hóra.

SZITÁL A FÉNY

betűöröklétbe zárt verspillanat
sokszorosított magány
unatkozik a polcokon
papírba csomagolt becsvágy
cigánykereket vető gyerekkor
langyos puha szájak
minden ami volt lehetett volna
itt sorakoznak e könyvekben sorban
tűz a nap
olvad a rézkarnis
a függöny mintát rajzol a padlóra
a szoba galaxisában porszemnyi csillagok
élednek meghalnak
elforognak isten tekintetétől
az asztalra szitálja őket a fény
bele a tegnapi pohárba
az ottfeledett kés hideg csendjébe
száraz kenyérre
szemembe
száraz szemembe
jó itt
kint évszak van
robbanó rügyek és rőt levelek
az utcákon szomorú emberekbe karolva
korzóznak a mindennapok
ha kinéznék az ablakon
látnám izzadt erőlködésüket
de nem nézek
süppedő sezlonon heverek
hallgatom ahogy szitál a fény
unatkozik a kilincs
helyetted az álom hemperedik mellém
bukfencet vet bennem a szoba

AHOGY ÁLLSZ

te füstnyúlánk
(ez ama svédországi t. g. úr szava
aki azóta odaát ölelget
egy takaros tomporú boszorkát
már ha van odaát
s nem angyalul el a vágy)
nézlek
ahogy állsz egy kapubejárat előtt
(mint aki most lépett az utcára éppen
s még nem tudja merre induljon)
leslek ideátról
(hajadba hinti maradék fényét az este
bőröd reggeli illatát idézem
szemlesütve)
rémlik mintha szemed zöld lenne
(nem mint láng
inkább mint ritka
trópusi gyümölcs húsa)
szeretném azt a mozdulatot leírni
ahogyan állsz a kapualjban
(talpad alá simul a járda
függöny libben az ablakban
és egy arra járó koldus vén
visszagondol valahová)
nézlek
(sorsunk determinált
combjaid közé szült anyám)

FOHÁSZ

avass be titkaidba nyár
hozd el a zöld mezőkkel boldog idöket újra
hogy úgy hemperegjek benned
mintha a klímaberendezés gerlehang volna
avass be titkaidba szegénység
keressen üres zsebemben kezem
mint mikor a semmi szabadságát markolva
puritán isteneket szerettem
avass be titkaidba szerelem
add meg azt a remegést újra
a félszeg simítások borzongató kegyelmét
ahogy magunkat kutattuk a másikba hullva

avass be titkaidba költészet
nem baj ha rímtelen jönnek a napok
csak a szabadversek hömpölygését add meg
hogyan ebben a szegény szerelmes nyárban tudjam
még vagyok

FÉLÚTON

hajnalra hideg veritéktakarót
horgol rám a hold, megfeketednek akkorra
az álmok, a derengés jóvátehetetlen
szomorúsággal érkeznek. szerelmi neszeink
fölnagyítják a hálószoba fülledt képeit.
egyikben ott kéne felejteni magunkat,
hogyan boldog gondolatok támadjanak
szívünkben is, és számon kérjük
az elrontott meséket. a virágok színe
az üveghegyen túlról valószínűtlenebb.
már nem keresem az összefüggéseket,
nem mondom el álmaim,
mert nem tudom, mi az, amit bevallhatok,
akárha neked.
az ablakpárkány tökéletes morzegép.
eső veri a derengő álmokat.
mozdulnál, szólítanál, szeretnél,
de félúton megáll kezem.

MAJD MEGÉRKEZEL

majd megérkezel az alkonyatban
tévedéseid macskakövein lépdelsz
öreg leszel és öntelt
nem emlékszel egymást indázó mozdulatainkra
csak hogy közünk volt a másikhoz
a jóvátehetetlen múltra emeljük
nehéz borospoharainkat akkor
mázsányi súllyal szívünk helyén
mert szívünk se lesz
csak a titkos gondolatok kócolódnak
odavetett mondatainkban
mintha szerettük volna egymást
valaha
mintha ismerős lenne
ahogy a telihold kezünkre világít
ahogy tükröződik italainkban
arcaim közül kiválasztok egyet

s mint saját tévedésemet mutatom
hogy lássad
olyan is lehettem volna

TALÁN A HÓESÉS

talán a szél, a bágyadt hóesés
- mely itt vackol a szívemben
napok óta - emeli rám a csöndet.
halkan híznak az árnyak,
az óra perceg, mint
fagyott forgács: az idő porondját
körbeporoszkálják a mutatók,
valahonnét eljutnak ugyanoda:
ahol még ketten álltunk az osztott
ablakok mögött, s ha kívülről
néztük volna magunkat, elszomorodunk
nagyon: pártütő angyalok.
szerelmes vers ez az évszak. tiszta,
fehér, akár a teliholdas éjszakák,
de hóemberbe harap a kutyacsaholás:
elárultuk a másikat, és elárvultunk,
mert kiűztél tekintetedből,
s kiűztelek: a küszöbön - kintfelejtett
jószág - neszez a lelkiismeret.

MENETRENDSZERINT

fűrészporos latyak volt a január
szürkültre állított kelések
álmos gázcsozósaszuszogás
tegnapi tea
a lehúzva felejtett redőnyök mögött
hajléktalan kukák zörögtek
fagy csúszkált a járdán
s a varjak az iskolaudvaron
száz évet is tán vállukra vettek
a lomha sárga buszokat sár vontá be
unottan fröcskölték a megszokást
menetrendszerint jöttek a percek
az órák a sószórógépek
tették dolgukat
elmosódott a határ halmazállapotok
mozdulatok között
és olyan hamar megjött minden nap az alkony
amilyen hosszúak a téli éjszakák

TAVASZI HÓ

hatalmas pelyhek kerengnek
dobálja tekeri őket a szél
akár fenn a varjúkárogást
lustán fekszenek az égre
a vén feketeségek
tudják már kiteleltek
túl vagyunk járványon
csikorgó időn
élvezik a langyos hóesést
s a hó elolvad
mihelyt az aszfalthoz ér
túl vagyunk teleken
túl vagyok éveken érveken
elvetélt szerelmeken
harminchét nyálas őszön
néha dolgozom máskor ölelőzöm
gyereket nevelek
izzadt nyarak tapostak rajtam
csillagot lestem verset szavaltam
ha lehetett nagyokat ettem
s ittam is míg bírta gyomrom
harminchét év múltja mögöttem
tanultam fegyelmet kétkedést
mire vittem és miért nem
mint hulló pelyhet évszakok
örvénybe forgatja sorsom isten
s riadtan kárognak a varjak
tél ez vagy tavasz
miféle tréfa
hull a hó és elolvad
megyek a fiamért a bölcsődébe

ÜRES KERET

a fal fehér. a plakáton fa. lombja
barna csönd.
a táj zöld. arrébb egy fa.
talán: tölgy. százéves. szép
és méltóságos, mint a szerencsés öregek.
emlékszik arra, ami elmúlt,
s rég megbékélt vele, hogy itt eresztett
gyökeret.

a táj zöld. hatalmas katlan a nyár.
elvész benne az ember, aki a múltját
keresi: szerelmeit, a gyerekkor fáit:
akácot, epret, cigánymeggyet -
utóbbiból takaros piros sámlit
faragott valaki. érik a szőlő,
mogyorófavessző.

robbanni kész, remeg a levegő.
a tölgy mozdulatlan. árnyékában botorkál
az ember. leül, hátát a törzsnek veti:
viszonyba kerül létező és nem létező.

a fal hűvös. fehér. üres a keret.

KIKOPNAK AZ ÍZEK

a spájzban kalapács, turmixgép, reklámszatyor,
csírázó krumpli, liszt, kiló cukor, néhány
félrohadt vöröshagyma, meztelen izzó, üres
tojástartó, két kimaradt fehér csempe, kólás-
flakon, olaj, bolti metélt. egy füzér cseresznye-
paprika sok éve porosodik ott. már nem bírom
a csípőset. kikopnak az ízek a számból. ha gyerek
korom mézes kenyerét harapnám, beléfájdulna a fogam;
képzeletben kóstolom csak a hatalmas karéjt, melynek
utolsó falatjait szárazra szikkasztotta a sűrű,
ikrás arany. a löcsén befalt ecetes hering harmadától
egy hétig fájna a gyomrom. ebben a nejlonzacskóban
felejtett zöldség szagát árasztó kamrában nem csepegteti
padlóra zsírját kolbásszá nyurgult hízó. padló sincs,
csak linóleum. jobban illenek hozzá az üres üvegek,
mint a celofánnal lekötött meggybefőtt, pedig attól
a láz is elinal. nincs birsillat, törökmogyoró nem
zörög. itt az alma se bírja ki a telet, szeplős lesz,
akár a gyerekek, ráncos, mint a fahéjszagú
öregek. itt nincs bödön, zsírbaagyott oldalas, konyha-
vászonnal letakart sütemény. a köcsögben nem alszik
tej. itt nem él meg egér. gyomorhajos koldus
ez a kamra, ácsingózik a bőség után; s rég elfeledte,
milyen ízes a dióhoz harapott jonatán.

DERENGÉS

ledéren lejt a kigömbölyült tavasz,
felhőket, fényt és bájos babonákat ont,
lila lángú virágokkal üzen
a verssé tágult horizont;

piros padokra bicskák karmolásszák
véglegesnek hitt, szédült szerelmek jelét,
míg el nem oldalog a lomha nyár,
új évszaknak adva helyét;

komótosan moccanó árnyék az ősz,
juharlevélen a sakkasztal fölött leng;
kérdénél - de dermedő szívedben
már a tél fegyelme dereng.

HAJNALI LEBEGÉS

hullongó gesztenyék során
lépdél az ősz,
vizes szeme barna bánat,
szakálla rőt;

a medencék felett isten,
dús páragőz -
zsíros fodrokkal köszönti
az érkezőt;

langy reggeli fürdő, a fény
fursán hasad,
a víz ölel, a szó kihagy;
a szívben bent

sajdul, ami volt, ami lesz,
s már nem szabad;
ahogyan nő az öregség:
épül a rend.

VÍZTÜKÖRBEN

hanyatt a vízben, a vízben hanyatt -
asszonyformájú felhők alatt
vörös napkorong: vérző mozdulat,
ahogy a földből kiszakad;
a hajnal hűvös, akár az értelem,
a medencében lázas őselem
ölel, simogat, én is mozdulok:
hajlatok, vállak, ívek, tomporok -
az ég bennük felragyog:
mintha valódi asszonyok,
mint valódi szerelem foszlanak,
hiába markolja őket a képzelet,
összezárul mögöttük a pillanat,
ahogy a víz, ha a medencéből
kilépek, s nyomom se marad.

PALACKPOSTÁK

első (távoli) sziget

itt zöld a tenger, az asszonyok szeme
barna, itt verejtékben fürödnek
a délutánok, lassabban járnak
az órák, és a hírek nem rólunk
szólnak. itt olyan az élet, hogy hasonlít
magára, itt minden mintha majdnem
volna: hatalmas a nap, ahogy
feljön, s amikor a horizonton lebukik
holtan. itt hirtelen minden vihar, akár
az indulat, esetlegesen a szavak. itt akkora
a páratartalom, hogy föláznak a metafórák,
mint a szerelem gyors szeretkezés közben.
itt hozzánk szokik az elmúlás, hű kutyaként
figyel, s ha megszímítod, lábadoz
fekszik, csaholva rádlehel. itt zölden hullámzik
a tenger: tavaszi búzaföld.

második (fél)sziget

(t. g. verseit olvasva)

valaki diktál
bodzavirágot mond zuhanás közben
hazagondol
beméri koordinátáit
máskülönben megfagyna
akármelyik évszak közepén
számítógépbe írja honvágyát
de iróniába fojtja a mondatot
és másnap puffedt vízhullákat kerülgetve
meztelen mellű nőket bámul
hogyan lehetne megverselni őket
a medence huszonnégy fokos metafora
csattog a feszített víztükör
mint a tenger vagy a takony olyan zölden
ha szerencséje van
kamasz lányokkal álmodik
s amikor felébred
megszámolja arcait

harmadik (én)sziget

tested végtelen tengerén
hallgattam
hullámok langyos locsogását
balladát ringattak

hajótörött pillanatok hátán
mélybe merült szavak után kutattam
mohón
de olyan üres maradt kezem
amilyen üres tekintettel mondom nevedet
ha eszembe jutsz

mint magzatot anyaméh
úgy ölel a kékség
és nem tudtam hogy nem fáj majd a semmi
amikor kiúttalan ragyogást vajúdik a koszos égbolt
csak azt tudtam milyen parttalan a bizonyosság
midőn összekeverednek az égtájak
s óriási ringlispílként örvénylik
szédül a múlt

palackba gondolt ima keresi gazdáját
míg ázott életem
mint rimbaud madara köröz
saját árnyéka felett

negyedik (üres) sziget

pulzál a tenger
albatrosz-évek szállnak
benszülöttek közt benszülött
betűket rajzolok papírra
megszokásból üveget keresek
hozzá parafát
de az óperenciáson túlról
egyetlen hajó sem

MOLNÁR H. LAJOS

VOLT EGYSZER EGY UDVAR

(Regényrészlet)

Eleinte közönyösen szemléltük a milicistáék udvari honfoglalását, amint beköltöznek az apám hajdani lakásából lekapcsolt két helyiségbe. Nem tudhattuk, átmeneti lakók-e, mint elődeik, vagy tartós lesz-e a jelenlétük, és megváltoztatja-e piciny birodalmunk szokásait, életét. Egyenesen képtelenség lett volna feltételezni, hogy végül is ők élnek túl mindent és mindenkit...

A hurcolkodásba nem izzadtak bele, sokat nem cipekedtek. Mindössze egy rozoga asztalt s egy tarisznyát vettek le a kapu el őtt parkoló kis lovasszekérről, és bevitték a konyhába, miután a lakásosztogatótól kapott kulcsukkal kissé nehézkesen nyitották ki az ajtót. A tornácunkon üldögélve, a nyitott ajtójukon keresztül láttam, hogy olyan csodálkozással veszik körül és nézegetik az előző lakótól örökölt kis kerek vaskályhát, mintha ilyennel még sosem találkoztak volna. Aztán kezükben-ölükben behordták a szobába a szekérderéknyi szénát, majd búcsút integettek a falusi szekeresnek, aki behozta őket. Azonnal magukra csukták az ajtót.

Néha kijött egyikük-másikuk, szétnézett, hallgatott egy sort, aztán visszament. Közben felfedeztem, hogy nem némák, és nem is olyanok, mint kicsi Jóska, mert előzőleg valami idegen nyelven kérdezgettek ezt-azt anyámtól, majd rendre Balog bácsitól, Csülök nénitől és Fischer Babától, de senki nem értette, mit akarnak.

Ezért vonultak vissza a némaságba. Engem a jelenésük azért kezdett kissé érdekelni, mert ezeknek gyerekeik is voltak, még hozzá három: egy nálam másfél fejjel magasabb legény, egy fél fejjel magasabb lány és egy másik fiúcska, aki pontosan akkorára nőtt, mint én. Másnap reggel már a szokásos csapatgyülekező volt az udvaron, kint zsidongott vagy tucatnyi lurkó; ezek az újak meg miért nem dugják ki az orrukat, miért nem jönnek játszani, mi a fenét csinálhatnak odabent? Megnéztem...

Amikor a lakásunkat kettébe szelték, nem falazták be a két szoba közti üveges ajtót, talán ezért is gondolhatta apám jó sokáig, hogy csak ideiglenes ez a félbevágott állapot. Mindenestre, anyámék rajzszögekkel fogtak fel újságpapírokat az ajtó üveges részére a mi oldalunkon, hogy ne lehessen átlátni. Amonnan nem is lehetett, de a mi felünkről igen, mert én egy kis helyen alig észrevehetően feltéptem a papírt, majd visszatűrtém a helyére. Amikor át akartam kukucskálni, csak éppen egy kicsit kellett felhajtanom azt a szakított fecnit. És másnap reggel már voltam annyira kíváncsi, hogy átlestem.

Ott heverésztek a szobában, és olyan halkán beszélgettek, hogy akkor sem értettem volna, ha ismerem a nyelvüket. Csak akkor láttam, mire kellett nekik a széna: az ágyat helyettesítette. Szétterítették a padlón, azon feküdtek. Tapasztalni véltem, hogy most már nem mi vagyunk az udvaron a legszegényebbek. Nem örvendtem neki, csak tényszerűen megállapítottam. Az asszonynak nem volt hálóinge, ugyanabban a színtelen-szürke ruhában forgolódott a széna között, amelyet tegnap viselt bevonulásukkor. A férfi is nappali öltözékében hentergőzött: hosszú, bő, koszos-fehér ingében, még koszosabb gyolcsgatyájában, s a fűző nélküli bocskorát sem vethette le éjszakára. Ilyesfajta viseletet már láttam a havason, de ahhoz pörge, fekete kalap, színes zsinórzatú börmellény és vastag bőrv is tartozott, ez az őv szorította az inget az ember derekára úgy, hogy alatta körkörösén fodrozódott az ing, mint egy szoknyácska. A hegylakók bocskoraikat fűzővel fogták össze, ami lábszárakra kötve a térdük magasságáig kacsaringózott.

Ennek még bőrove sem volt, nem fodrozódott, csak lógott-lötyögött rajta a túlméretezett inge, mint rajtam sokáig a félcipő és bakancs. Szokják a helyet, gondoltam, majd csak előbújnak, hisz előbb-utóbb rákényszeríti őket a szükség.

A férfit kényszerítette rá először, de nagyon. Lábát összeszorítva, mint egy nyomorék indult el a budi felé, talán a szag után orientálódva. Amikor házunk mögött felismerte vágyakozásának színhelyét, gyorsan kinyitotta az első budiajtót.

- Nem oda! - visította Csülök néni joggal, mert az első fülke az övék meg a Balogkéé volt.

Az ember nem értette, illetve csak annyit érthetett a hangsúlyból és az integetésből, hogy nem szabad, de fel nem foghatta, miért és azt főleg nem, hogy most mi lesz vele. Nagy erőfeszítéssel szorította a lábát, vörösödött a feje és folyt róla a veríték, nem úgy, mint a költözéskor. Meg se bírt szólalni, ezt Csülök néni is beláthatta, mert odament, s miközben becsukta a budiajtót, mutogatva magyarázta:

- Nem oda! Ide! - s kinyitotta neki a másikat, majd lökdöste befelé, mivel az a bácsi moccani sem mert. S aztán rácsukta az ajtót, mert biztos, ami biztos, mit lehet azt tudni, hátha azoknál ez nem szokás, és még előttünk, a körbeálló gyereksereg szeme láttára tolja le a gatyáját, ha letolja...

Megkönnyebbülten és emberhez sokkal méltóbb járással ballagott vissza szénakazlas szobájába. Nemsokára hátrakísérte a feleségét, kinyitotta a Csülök néni vécéjének ajtaját, kezével nemet intett az asszonymak, és visszahajtotta az ajtót. Kinyitotta a másikat, igent bólogatott, belökte a nénit, és rácsukta az ajtót. Kezét összecsapta, megdörzsölte, mintha ezzel jelezné, mennyire rendben a dolog. Aztán a nő a gyermekével is végigjátszotta hajszál pontosan ezt a mutogatósdit, így már első nap megtanulta az egész család, hol a helyük.

Az is az első napon derült ki, hogy milicista az új szomszéd. Délelőtti megkönnyebbülése után elment valahova, s koradélután milicista egyenruhában lépett be a kapun, hóna alatt hozta az ingét, a gatyáját és fűző nélküli bocskorát, amiben elment. Az ajtón behajította az öltözékét, melyben először megláttuk, majd egyenruhásan-sapkásan-csizmásan, peckes tartással tett egy kört az udvaron, mintha mutogatná magát. Nem tapsoltuk meg, hanyatt sem esett senki, Csülök néni is csak ennyit mondott a díszszemle láttán:

- Mija fene!...

Sokáig hitte azt a férfi, hogy így mondhatják magyarul a milicistának, mert mindig előbújt, mintha őt szólítanák, ha valaki az udvaron felkiáltott: mi a fene!

Új szomszédaink még hetekig hallgattak. Ha velük nem is, de róluk fecsegték néha az udvar asszonyai. Mivel a nevüket nem tudtuk, nem mutatkoztak be, valahogyan el kellett nevezni őket. Anyám kezdte el a nőt „román asszony”-ként emlegetni, s ez fölöttébb találó megnevezésnek tűnt. Ugyanis milicistáné és milicista már volt egy a szomszéd utcában (az hozta haza Lajit, amikor berúgott), de román a környéken egyetlen egy sem, legalábbis nem tudtunk róla. Mindenki magyarul beszélt még a legközelebbi ételmezejében is, melynek ugyan alimentara nevet adtak a háború után, de mindenki csak fűszerboltként emlegette.

A milicistáék is meggyőződhetnek róla, hogy még kenyeret is csak mutogatva tudnak vásárolni, ha nem tanulnak meg sürgősen magyarul, kinyitották hát az addig örökösen csukva tartott ajtójukat, ki-kimerészkedtek a csöppnyi tornácukra, leültek a lépcsőre, és hallgatóztak. Mi már majdnem kezdtük hívogatni a gyerekeket játszani, de kissé megriadtunk tőlük, amikor láttuk, hogy mit esznek: zsiros-cukros kenyeret és marmeládés-vöröshagymás kenyeret, változtatva. Ez a marmeládé édeskés vegyesíz volt, hosszában téglalap, keresztben négyzet alakú hasábokként árulták a fűszeresnél, vágni lehetett, de kenni nem, csak esetleg igen érdes

deszkára. Nekünk úgy adták, hogy egy vékony szeletet levágtak a hasábból és rátették a kenyérszeletre, ennyi. De milyen lehet vöröshagymaszeletekkel feldíszítve, ahogyan ezek ették? Megkívántam, olyan jóízűen falták, kértem anyámtól én is ilyet. Ő előre megmondta, hogy nem fogom megenni, de erősködtem. Anyámnak lett igaza, megkóstoltam, ez rosszabb volt még anyám lehetetlen ételkompozíciójánál is: amikor huszárostélyost kínált édes pótkávéval. A zsíros-cukros kenyérről sem tudok semmi jót mondani, hát fura egy gusztusuk lehet...

Gyerekként nem tudtam megítélni, melyik a legtanulékonyabb avagy a legbátrabb a román asszony gyerekei közül, elég az hozzá, hogy egy hónap elteltével a legkisebb fiú, az, amelyiket az anyja Dójénak szólított, odajött hozzám, miközben Csutival labdázunk, és megszólalt:

- Ádidé.

- Tessék? - kérdeztem rögtön, meglepődöttségemben, nem is próbálva megfejteni, mit akar.

- Ádidé - ismételte Dójé barátságosan, és a labdára mutatott.

Vagyis, hogy adjam oda neki a labdát. Odaadtam és figyeltem, hogyan hívja a testvéreit a kapu alá labdázni. Gurigáztak egy ideig, s amikor az anyjuk beterelte őket, úgy otthagyták a labdát a kapu alatt, mint Ferike és kicsi Jóska anyámat, kétpercnyi hallgatással elintézve a világ dolgait.

Utólag akár jellemzőnek is tarthatnám, hogy az udvarunkra beköltözött román gyerekek egyikének ez volt az első szava hozzám: add ide! De nem tartom annak. Bizonyára a véletlen műve. Az viszont már kevésbé minősíthető véletlennek, hogy nem adta vissza.

- Ádidé - mondta kicsit később legjobb ütőmre, a dándesemre mutatva, miután úgy gondolta, ránézésre kitanulta az ütőzés csínját-bínját, s ő is be akarhatott szállni a játékba. Odaadtam, nekiadtam, nekem volt belőle vagy tíz.

- Nesze, a tied, megtarthatod.

- Mija? - kérdezte úgy, ahogy Csülök nénitől tanulhatta.

- Nem mija, hanem tessék! - próbáltam rászoktatni a tisztességes magyar beszédre. Megértette Dójé egyből.

- Tésék?

- Mondom: ez egy dándes. Odaadom neked. A tied. Nekem nem kell, a tied. Nem kell visszaadni.

Bólogatott, megérthette:

- Dá-dá...

- Nem dádá, hanem dán-des - szótagoltam neki, mivel mégsem értette meg pontosan.

Hüvelyk- és mutatóujja közé fogta a dándest, a középsővel hátulról megtámasztotta, ütésre készen állt, jelezte, játszani akar.

- Kell gomb - mondtam neki azt, amiről neki fogalma sem lehetett, hiába nézelődött egy hónapig.

- Mija gomb?... Nem mija! Tésék gomb?

- A gomb? - körbejártam Dójét, hogy mutassak rajta egyet, hátha így világosabb, de az öltözékén egyetlen gombot sem találtam. Balog Jóska próbált segíteni:

- Apád egyenruháján van jó sok gomb.

Nyilván, ez a rejtvény túlságosan bonyolult lehetett Dójénak, értetlenül nézett rám, mintha az én szavaim egyszerűbbek, érthetőbbek lennének.

- Ez a gomb, né - s egy sliccgombomra mutattam, de a román asszony gyereke félreérthette, mert elkezdett nevetni. Először, mióta megismertem. Nevetett és kivette a pöcsét:

- Gomb? Áz ván. Rikának ném ván.

Rika a nővére volt, legalábbis így szólították.

Hogy azért haladjunk a játékkal is, Dzsika, aki eddig hallgatott, talált egy áthidaló megoldást:

- Játsszunk döngbe!

- Tésék döng? - kérdezte megint tőlem Dójé, akinek ismerősebb lehetett az ő, mint az e vagy az a, ezek a magánhangzóink még hetekig nem mentek a fejébe.

- Mindjárt rájössz, mi a döng - mondta neki Dzsika, s mutatta, hogy üsse a dándest a falhoz.

Mi máskor is ütöttünk meg játszottunk egyebet is döngbe, ami lényegében nem volt más, minthogy a nyerő öklével hátba vághatta a vesztest. Ez többnyire jelképes ütés volt, nem az ereje számított, hanem a másik egyféle megszegyenülése, miközben előre hajol és elviseli háta egyszeri és enyhe megérintését, melyet nincs joga visszaadni, csak ha nyer a következő játszmában.

Dójé elpattintotta a dándest, utána Dzsika egy finom rézütővel eltalálta Dójé túl közelre ütött dándesét.

- Csökte-kettő, kivan-három - okította Dzsika Dójét, s a nyomaték kedvéért háromszor úgy belevágott ökölrel a milicistagyerek hátába, hogy az heveny csuklásával befutott az anyjához, utána kellett vinnem a dándesét.

Fogócskáztunk, bújócskáztunk, pickafáztunk is, ezekben már egyre gyakrabban és könnyedebben vettek részt a román asszony gyerekei, még a legnagyobb, Pétrisór is, de hamarosan mintha unni kezdték volna. Nagyon egyszerűek vagy túlszabályozottak lettek volna a játékaik? Könnyen kiismerhetőek vagy unalmasak számukra?... Mindenesetre, a furfangot ők hozták be az udvarba először, amikor szólt nekem Dójé:

- Én ütök téged.

- Anyádat - löktem neki, ahogy Dzsikától hallottam ilyen feszült helyzetekben.

- Ném anyádat - javított ki -, én téged.

- Na, ne hülyéskedj - mondtam neki. - Te? Engem?

- Én ütök téged - ragaszkodott Dójé az ötletéhez -, várjál.

- Ha te megütsz engem, én nem várok - közöltem vele az életszemléletem -, én rögtön pofán váglak!

- Várjál té - mosolygott Dójé, mintha nem fogta volna fel a figyelmeztetést -, éz játék. Gjéré...

Hát ez meg milyen hülye játék lehet, gondoltam, miközben a román asszony legkisebb gyermeke rakosgatta a karom. A bal felsőt a testemhez szorította, az alsó részét felhajlította úgy, hogy nyitott tenyerem oldalról takarja a szemem, mint a szódás lovát a szemellenző. Jobb karomat áthúzta a mellemen, csuklómát kidugta a hónom alatt, jobb tenyerem kifelé fordítva feküdt a bal vállamon.

- Márád így, nem kukucs, én ütök téged - s már éreztem is a pacsit a tenyeremen. Pétrisor és Rika állt még mellettem, a többi gyerek néhány lépés távolságból figyelte a fejleményeket. Dóje megszólalt:

- Most vénni lé kézed. - Levettem, s a román asszony három gyermeke bizzegésbe kezdett, Dóje kérdezte: - Ki vót?

- Te - mondtam erre én -, hát te mondtad, hogy megütsz engem.

Mérhetetlen jókedvük kerekedett egyenes és balga észjárásomtól.

- Én csak mond - tért rá Dóje házi játékuk lényegére -, dé ném én vót.

A három román gyerek a hasát fogta, úgy nevetett. Kezdtém kapiskálni, mit élveznek ezek az életben:

- Na, még egyszer - mondtam, s magamtól felvettem a pozíciót. Ütött valaki, aztán: bzzz, bzzz, bzzz - mind a hárman. Néztém őket, Dóje és Rika jobban bizzegett, mint Pétrisor, hát a nagy fiúra mutattam. Talán csaltak volna, de a többi gyerek is látta, el kellett ismernie Pétrisornak, s ekkor ő vette fel a pozíciót, mármint azét, akit üthetnek. Éppen mutogatva tanakodtunk a két román gyerekkel, melyikünk üssön hármunk közül, amikor csöndben odalopakodott Dzsika és intett, hogy ő következik. Összekulcsolt kézzel, teljes erejéből úgy odakent Pétrisornak, hogy az kigyomláta a virágok felét Csülök néni egyik kertjéből. Alig tudtuk ennél nagyobb károkozás nélkül kihúzni a még ép tátingók közül. Éppen befejeztük Pétri leporolását, letakarítását, csak a rózsza tövisei lehettek még a fülében, amikor kilépett az öregasszony.

- Ki volt?! - rikkantotta el magát Csülökné.

- Bzzz - kezdte el Dzsika, és felmutatta az ujját, s aztán mindannyian utánoztuk. - Na, ki volt?
- vonta be kedvenc játszótársát is Dzsika a játékba.

Nem tetszett ez a bzzz-játék az öregasszonynak. Őszintén szólva, nekem se nagyon.

Felületes vagy elfogult ember azt hihetné, verni kezdtük mi, magyar gyerekek a románokat, s talán ezt még jellemzőnek is tarthatná. Ne tartsa annak, ilyesmiről szó nem volt. Nem bántottuk őket. Dzsika, aki ugyan néha viccből vagy csak a természete miatt oda-odakent nekik az elején, félig román volt, azon a felén, amelyiken az anyja állt. Dzsikának román volt az anyanyelve, román iskolába is járt, és tulajdonképpen így írták a nevét: Gica. Később figyeltünk fel erre, mert az ilyesmi sokáig az úristen nélküli kutyát sem érdekelte. Hogy mégis miért nem akart a milicistagyerekekkel az ő nyelvükön beszélni, nem tudom...

Közben kétszer is járt náluk gyors egymásutánban az a falusi rokonuk, aki ideköltöztette őket. Először hozott egy zsák puliszkalisztet és egy zsák vöröshagymát, ebédre hetekig ezt ették: deszkára borított kemény puliszkát hagymával. Másodszor egy csebert hozott a román asszonynak, annak is kellett valami, amiben behordhatja a vizet. Azt látta, hogy mi vederben hordjuk, de sejtem, a vasasüzletben sem érthette a boltos, amikor nem magyarul kérte. Vagy még nem is volt rá pénzük?...

Nekem mondhatja bárki, hogy a magyar nyelv ilyen nehéz meg olyan bonyolult. Ezek úgy megtanultak magyarul három hónap alatt, hogy az összes magánhangzóinkat helyesen ejtették. Először a gyerekek, aztán az anyjuk, akire már három hónap múlva senki se mondta volna, hogy román asszony, de hát az már ráragadt. Szerintem a milicista is megtanulta rendesen a nyelvünket, de csak a legnagyobb szükségében szólalt meg magyarul, és akkor is csak egy vagy maximum két szó erejéig. A felesége nem fogta vissza magát, a legtökéletesebb magyar fonetikával és grammatikával járt körbe mindenkihez kölcsönkérni mindenfélét:

- Eszti néni, legyen szíves, adjon kölcsön két tojást!

- De hiszen még a másik kettőt sem adta vissza - emlékeztette anyám a dolog másik oldalára.

- Igaz - ismerte el teketóriázás nélkül, becsületesen. És sokat nem töprengett azon sem, hogy ígéretet tegyen, mikor fogja megadni, vagy hogy egyáltalán vissza fogja-e adni, mert futott is Balog nénihez:

- Balogné, nem adna nekem két tojást kölcsön?

- Dehogynem - mondta Balogné már amiatt is, mert neki mindig volt tojása, tojtak a tyúkjai rendszeren, és ő még nem járta meg a román asszonnyal. Amikor megjárta, ő sem adott többet kölcsön semmit.

- Csülök néni, adnál nekem két kanál kristálycukrot kölcsön? - kérdezte az öregasszonytól tegeződve, mert amaz letegezte az új lakót az első perctől kezdve, s a román asszony úgy gondolhatta, nála így szokás.

- Én neked nem adok semmit, te! Hiszen már el vagy adósodva mindenkinél, és eszed ágában sincs megadni...

Hozzátartozik az igazsághoz, hogy Fischeréknek még nem volt adósa, s ez neki is eszébe juthatott, mert odament kopogtatni cukorért. De azok még ajtót sem nyitottak neki. Tették magukat, mintha aludnának vagy hátul lennének, a kertben.

Ezzel a kölcsönkérés még nem volt befejezve, a román asszony néha még kísérletezett, de a kölcsönadás számára bevégeztetett. Igaz, hamarosan már nem volt rászorulva, s ha éppen hiányzott valami a házából, hát küldte is valamelyik gyerekét a fűszereshez.

Az árulkodást is a milicista gyerekei vezették be az udvarra. Mi addig nem ismertük, illetve én már olvastam róla valamelyik könyvemben...

A fiúk, mármint a havereim hamar akartak felnőtté válni, s ezt úgy akarták sürgetni, hogy nekifognak cigizni, megkértek, vegyem a fűszerműködő kulcsát, és menjünk be oda, ott senki nem láthat meg. Hátramentünk, rágyújtottunk, én nem szívtam még, csak próbálgattam a felnőtt pózokat, ami egyáltalán nem volt veszélytelen kísérletezés, tekintettel arra a rengeteg forgácsra, fűreszporra és tűzifára, ami a fűszerműködőben volt, és bizony könnyen meggyúlhathatott volna. Ott pőfékel a társaság, egyszer csak halljuk, hogy nyitják a szomszédos fűszerműködő ajtaját, ez volt a milicistáé. Intettem a fiúknak, hogy csend, és átlestem a két kamrát elválasztó deszkafal résein, a többi srác is a deszkafalnak nyomta a fejét. Foglalt lehetett a végén, s talán Rika dolga sem tűrt halasztást, hát ezért jött a fűszerműködőnkbe, nem sejtette, hogy mi odaát... Felemelte a szoknyácskáját, és majd elejtettük a cigarettáinkat: nem volt rajta bugyi. Gyönyörű, szabályosan kerek fenéke megvillant a kamra félhomályában, ilyet még nem láttam, valami kellemes, meleg hullám futott végig a testemen, éreztem is rögtön, hogy nem a cigi, hanem ez a bizsergés lehet férfivá válásom első jele...

Rika leguggolt, mi pedig csodálattal, ámulattal néztük, miként szotyogtatja robajgások közepe a földre azt, ami a puliszkából lett. Az orvos-igazgató fia, Vajda Tomi elég hangosan elkuncogta magát, ő sem bírta visszatartani, ami kitörőben volt belőle, akárcsak Rika. Vagy Tominak volt a legfejlettebb humorérzéke, vagy tőle állt a legtávolabb ez a látvány, számára lehetett a legidegenebb, a legfurcsább, mi már szokva voltunk ennél különbekhez is. Szóval, Tomi nagyot kuncogott, Rika meghallotta, és túl lehetett már a nehezén, mert felugrott, átkukucskált, és úgy kiszaladt, mint kezemből a tojás, amikor anyámat fejen találtam.

- Eszti néni, Csülök néni! - kiabálta Rika már az udvar közepén. - Tessenek jönni gyorsan, mert Tubi, Csuti és a többiek szivaroznak a kamrában!

No de illet..., ámuldoztunk és értetlenkedtünk, mi köze a mi cigizésünknek ahhoz, hogy ő hátrajött szarni, hogy vévét csinált a fűskamrájuktól?... Sietve nyomkodtuk el a cigiket egy üres konzervesdobozban, amit aztán a biztonság kedvéért feltettem a fűskamra ereszenek plűhcsatornájába (még nem lopta el Balog bácsi), s a verésre felkészülten somfordáltunk kifele az udvarra, ahol már várt ránk Csűlök néni, kezében egy sodrófával, anyám pedig a seprűvel. Megfontolás nélkül hitelt adtak Rika szavainak, aki a lépcsűjűkről figyelte kárörvendően, hogyan kapjuk meg a magunkét. Csűlök néni tudhatta, hogy Csuti nem fog hazudni, mégis megkérdezte:

- Cigarettaztál?

Csuti pityergésre hajló szájjal felelt:

- Igen.

A vénasszony a háza felé kergette unokáját a sodrófával, közben ütötte is a hátát és a fenekét, ügyelve arra, nehogy fejen találja. Miután a szobájukba értek, még akkor is ütötte, hallottuk Csuti nyögéseit.

Miközben a többiek, akik nem az udvaron laktak, kiosontak a kapun, anyám nekem is feltette a drámai kérdést:

- Szivaroztál?

- Nem - mondtam bátran, pedig féltem.

- Te! - visította anyám -, még hazudsz is? ! Hát te hogy mersz hazudni? - és már feje fölött volt a seprű, a nyelvél készült lesűjtani.

- Nem hazudok - mondtam sértődötten, de sietve, hogy megelőzzem anyám lendületét -, én nem cigarettaztam!

- Lehelj rám! - szólított fel anyám, hogy meglegyen a bizonyítéka.

Ráleheltem egész tűdomból, minden vacakolás és sunyiskodás nélkül, tényleg nem szívtam a számba még egy slukkot sem. Anyám megsemmisűlten engedte le a seprűt maga mellé, s ezzel zárta le a témát:

- Na, eridj a kócerájodba, ne is lássalak!

Talán még el is szégyellhette magát, ezért felelte el, hogy mégiscsak elverhetett volna: én engedtem be a többieket a mi fűskamránkba. Ami, ugye, le is éghetett volna. De mintha anyám agyában ez nem számítana akkora bűnnek, vagy tragédiának, mint az, ha elszívok egy cigit.

Az árulkodást nem vettük át a milicista gyerekeitől, mi maradtunk azok, akik voltunk odaköltözésük előtt. De valami történt akkor. Valami, amit még nem észlelt senki. Látszólag minden folyt tovább a saját medrében, az addigi megszokások és rend szerint. Fischernéhez változatlanul jöttek buzgón a tanácsadók, akik a jól végzett munka örömevel távoztak. Csűlök néni ellopta a román asszony mosófazekát is, majd visszaadta, kergette őt anyám, és kergette ő Dzsikát. Balogné etette a tyűkjait, melyek közül néha hiányzott egy-egy, de mindig előkerűlt. Babának udvaroltak tovább, rendíthetetlenűl és energikusan, Csutival jó nagyokat hallgattunk a várban, a két nagyobbik Balog gyerek rajzolt, Laji hetente elveszett, anyám minden szombatn öngyilkos lett, béke volt, boldogság. A milicista naponta ugrott a bocskorból a csizmába, majd a csizmából a bocskorba, a román asszony a cseberből a vederbe, mert ő is vásárolt magának vedret, megtanulhatta a nevét. A virágok nyíltak, a budi telt, a galambok turbékoltak. Minden folyt rendesen...

Rendkívülinek először az tűnt, hogy a milicisták úgy elrugaszkodtak tőlünk, mint a lajtos lova, amikor a mester rácsapott az ostorával. Otthagyták az udvar megszokottan röghöz kötött szintjét, és lakóinak addig mozdulatlan életszínvonalát, s szemmel láthatóan araszolva kapaszkodtak felfele, akárcsak Csülök néni futóvirágainak sebesen felfele örvénylő indái. Ők váltak az új idők igazi haszonélvezőivé, ők voltak az új világ legértékesebb, legbecsesebb emberei, bár ezt ők sem tudták magukról sokáig. Mi, a többiek, hamarabb vettük észre.

Ez önmagában nem esett volna rosszul. Az volt a fájó, a legfájóbb, a felejthetetlen és megbocsájthatatlan, hogy mi - őket kivéve mindannyian - elkezdünk csúszni szélsébesen lefelé. Az udvar s az udvarra kifolyó budi szintje alá.

LÁZÁR BALÁZS

SZÁRNY ANGYAL NÉLKÜL

hatás-ellenhatás
a világegyetem tágul
az emberi lélek térfogata csökken
halványuló csillagok alatt
összezsúfolódni magadban
miközben kopnak kontúrjaid
úgy lüktetni mint levágott testrészt helye
észre sem venni ahogy eltűnik
a kereszt alól a templom
a vagina körül a nő
a szárnyról leszakad az angyal
a hülyéből kiáll a gondolat
marad a csend súlytalansága
vágy akarat nélkül
szárny angyal nélkül
hideg lebegésben várni
az élőket feltámasztó Krisztust

IDILL

mint Anyák-napi virág
mosolyogva fonnyad a csönd
az idő felkínálkozik
a falióra mutatóinak
sütemények ízlelik a nyelvet
s még az ingujjon
fészkelődő folt is
oly odaillő rész
mintha rész lenne az egész
mintha faltól-falig
végtelenben járna
a mulandóság forró lepkeszárnya

ÖSSZEÉRNEK A VISZONYOK

összeérnek a viszonyok
mint langyos lombikban
úszom az őszben
sejtjeim gammasugarát
egy gyermekkori emlék nyeli el
de már ahhoz sincsen közöm
Isten még kivár
nem mindig lehet ami van

A NYOLCADIK LAPRA

J. K.-nak

A fürdőszoba csempe-ketrecébe zárva,
Méregetjük egymást, árva és árva.

Nézed alkaromon a zöld véraláfutást,
Mulandóságomon szükséges tudást.

Nézem alma-melleden az anyajegyeket,
Hozzád tartoznak, kívülállóok veled.

Legurulsz - leméretlen embrió - a kádban,
Utánad süllyedek, kendő a hátam.

Most előtűnsz az összekuszált gőzben állva,
Beleveszem az elragadtatásba...

Két arc a múlt széjjelhordott emlékeiben.
Így zuhanunk. Igen és újra igen.

REJTSD EL

T. I.-nek

Szemed ívében a vágyam őrzöm,
Míg gesztusoddal testté nem teremtesz,
Illatodba beáztatom bőröm,
Hangodhoz képest hangom csak verem-nesz.
Oly jó hinni, hogy hiszel hitemben,
Egyszerre vagyok megvadult és kába,
Rejtsd el gerillamagányom, ebben
A rémisztő, dzsungelszín-éjszakában.

ESTI INDOK

Ablakomból ablakodra látok,
Eltűnnek az estszínű korlátok.
Felszállnak a szürkületi lombok,
Vírústól forró, beteg galambok.
Ezredvégi stigma, elég a nap,
Hamuja közt azbeszt-kerub matat.
Ajkaimról lemállik az emlék,
Létezésem körbeérő nem-lét.

Ablakomból ablakodra látok,
Eltűnnek az estszínű korlátok.
Gyors ítélet volt az esti indok,
Míg árnyékom árnyékodon ingott.

Utolsó percünk évekre szakadt,
Csönddé fokozott bármelyik szavad.
Ajkaimról lemállott az emlék,
Létezésem körbeérő nem-lét.

VONALAKKÁ MAJD PONTOKKÁ

Az éjjel geometriája.
Sokszögű kocsmák, szabálytalan alakok.
Az egyikén sebhely: angyalpiszok.
Tekintetem hegyesszögében
egy laza halmaz, macskatetem.
Hazafele indulok,
s a valódi utat keresem.
Próbálok átjutni a
test, lélek, szellem háromszögén,
de minden gondolatom egy saját magammal húzott
párhuzamos egyenes.
Derékszögben süt a hold.
Vonalakká, majd pontokká a tér,
elhasználódik a teremtés.

ALAPÁLLAPOT

a félkész szobor árvasága
az anyag tehetetlensége
a majdnem kicsorduló könnycsepp
szegfűillata kavargog bennem
ebben a köztes örületben
mikor a csend eltörhetetlen
mert nem voltam én csak lettem
ebben a köztes örületben
mikor a csend eltörhetetlen
mikor a csend eltörhetetlen
mikor a csend eltörhetetlen
mikor a csend
mikor a
mikor
...
kiszárad lassan a tekintet
mikor a lélegzet szétmarja a teret
és elég egy jobban elálló tincs
hogy a tömegben felismerjenek

INVERZ

mindent amit teszel csak valami helyett
pedig már értenéd ahol és amit
felkelsz ha elalszol éhezel ha jóllaksz
kételkedésed gyökere a hit

a valóság felsérti képzeleted
összevéreznek tulajdonságaid
mikor már nem tudod eldönteni ki vagy
észreveszel magadban valakit

válaszodban mindig ott lüktet a kérdés
és átjár mint állítást a tagadás
mindegy bízol-e vagy nem bízol senkiben
másként leszel mások szemében más

végül összekeveredik benned magad
mint zsíros tejben a sűrű barna rum
fekete közelség fehér mélység felett
süllyed közepén az univerzum

mintha te lennél a megnemtalált anyag
mi tartja még az erőtlén egészet
mint nincsben a van létezel titokban és
látomásodban elfér a költészet

ESSZENCIA

Megérkeztem.
A gondolatok mágnesességét megfordítottam.
Nem is tudom.
Lezáratlan párbeszéddek.
Nem is tudom.
Mint saját temetésem után.
Megérkeztem,
Csodára váró rémülettel.

NEMSOKÁRA

akkorra csak egy gyomorfekély
körülményessége marad
annyira felfoghatatlanul
és annyira semmitmondóan
mint egy nem várt gyászjelentés
majd egy műelemzés a nővérke melléről -
azután az sem

HEXAMETER

Herpesz a félhold. Úgy süt az éjszaka fénytelen ajkán.
Mozdul lassan a rút arc és belecsókol a tájba,
Borzad a minden, mert a világvég szájszaga árad.

KONKLÚZIÓ

A premierjogú pillanatnak
hányszor kiöltöztem és nekiindultam.
Az egyirányú párbeszédet
hányszor szétszedtem és összeraktam.

Jelenlétem nem érvényes.
Rejtőzködöm formára várva
az akármilyenég lárvájában.

A HELY

ott ahol élek nőszagú az ég
a lesminkelt bűnöket nem büntetik
minek bonyolítani valamit
ha rúzsfolttól lesz művészi a kép
hát velem még sohase ennyi szép
pedig már érzem hogy csapda ami itt
ha valaki okosan hazudik
csak bámulom persze tudnám majd miképp
nincs itt más csak a meg nem talált hely
hallgatásom bezsírozza a semmit
esti hírek mikor a szobán át-
s a lakásban terjedő bűz a jel
hogyan indulni hátrahagyni ezt is
de kifizetni az utolsó számlát

NEM MONDOM HOGY MOST VAGY VÉGLEG

felsértik a látóideget
szép szilánkos sárga fények
csábítják a naiv idegent
az elhullajtott remények
ami könnyű az mind lélek
mikor az ige felém üget
akkor hinném el hogy élek
ha megcsapolhatnám az eget

a többi csupán tisztelet
három lépés aprócska vétek
mélytányérban egy kis szelet
s hinni hogy kapok még ha kérek
nem mondom hogy most vagy végleg
mert ellened vagyok és veled

ÁGY NÉLKÜL

azután csak a maradék
egy tagmondat a sóhajok
menhely a csönd a kotorék
amit csókra fűzve kapok
terhemre van a „hősi” múlt
vágyam vágyad és a jelen
a szóvég száz kezdetre hull -
áthúztál jelenlétemen
s hogy a szoba ketyegni kezd
kidobnálak de nem lehet
sem téged sem magam sem ezt
még senki sem bírta velem
kitollasodtak a terek
mert ágy nélkül is eleget

EZREDEVÉGI

könyvekkel súlyozott elme
és génektől megcsavart test
az arra-erre az azt-ezt
a melyik parancsra kell-e
lenni emlékekkel telve
hogy tél után majd tavasz lesz
új testben is a halál kezd
s nem az hisz aki élve
ahogy megnőnek a rések
át a tejút a gerincen
csillagok kapnak majd léket
mikor a testem vízszintben
ezredvégi elmélkedés
kitölt egy vagy szétszed egy és

VIGÍLIÁN

ige jászolszag születés
megannyi elcseszett közhely
mivel üres ruha az ég
és nem tudni ki veszett el
mint édes húson piócák
csendhez tapadnak a szavak
ha jönnek azok az órák
nem lesz majd aki beavat
szerepjátás a szeretet
kint csak áru és árusítás
évezredek történet ez
de nem lesz más mert soha más
hát minek nyafogni újra
halleluja halleluja

ÉNTŐL ÉNIG

Mert férfi vagyok. Mert nő vagyok.
Apa és anya egyszemélyben.
Ebben a keménypuha héjban
Holnap éltem, tegnap meghalok.
Milyen DNS lehet az ok,
Hogy virágzom a barna éjben
Miközben mégis végveszélyben,
Emlékeim hideg teraszok.
Megyek az utcán, aki lettem.
A járda koszos idegpálya.
Megyek az utcán, megyek ketten.
Nincs ismerős, Istennek hála,
Elbújhatok hát velem bennem,
Elég magunkból ennyi mára.

SEPRŐSI-CZÁRÁN GYÖRGY

PASZIÁNSZ

Helyzetjelentés

Egészségem az utóbbi időben megromlott. Gyakorta gyötör fejfájás, tetszik tudni, olyan migrén féle nyavalya. Időnként a gyomrom is rendetlenkedik. Néha meg alig kapok levegőt, csak tátogok, mint hal a vízben. Azt nem mondhatom, hogy fuldoklom, túlzás lenne ilyest állítani. Amúgy, köszönöm, jól vagyok.

Az idén olyan elánnal jött a tavasz, hogy a télnek még elköszönni sem volt ideje. A mínuszok után hirtelen szökkent föl a hőmérő higanyszála, de olyan magasra ám, hogy az ember azt gondolta, ez már a nyár. Pedig csak kicsinyég melegebbre sikerült ez a május, hogy mint eszeveszett szerelmes ifjak, ne tudjuk, hányadán állunk. Nem tudjuk, mit vegyünk fel. Nem tudjuk, mit dobjunk le magunkról. Kezd az időjárás ránk hasonlítani. Vagy inkább mi az időjárásra?

A málnaszörp különösen jó ital. Kellemesen hűsít. Nem úgy a serital. Iszod korsószámra, majd a tizedik után, amikor alig állsz a lábodon, még mindig azt mondd, hogy szomjas vagy. Bezzeg, hol vannak már azok az idők, amikor iható volt a Kőbányai Világos? Kiültél a resti kerthelyiségébe, vagy lementél a Tisza-partra a barátaiddal meg a csajokkal. Persze, nagy barom, aki a tűző napon vedel. Hamar megárt. Inkább leheveredtél az árnyékba, s üvegből kortyolgattál. Ha már minden üveg meglegevősödött, döcögtél és a fejedet csóváltad, hogy: natura abhorret vacuum. A természet fél az ürességtől. A természetben nincs üres tér. Hát már hogy ne lenne! De jól van ez így? Fenét! Irány sörért! Azután megint vissza. És így tovább. Most meg? Legurítasz négy-öt Kaisert, Gössert, Stefflt, vagy valami hasonló márkás nedűt, aztán olyan hülye leszel tőle, mint annak idején a pálinkás kenyérrel altatott bébik felnőtt korukra.

Inkább igyál te is málnaszörpöt! Hidd el, nagyon jó. Nem is kell olyan gyakran pisálnod tőle, mint a sörtől. És a fejed is tiszta marad. Meg azt sem foghatják rád, hogy elittad az eszedet. Mit mondasz? Sose volt?

- Savanyú cukorkát tessék, töltetlent. A renyhébben olvadóst (renyhébb - igen, azt hiszem, ez a legmegfelelőbb szó).

Mindig rácsodálkoztam a régi felvételekre. Jé, ez én vagyok? Ez a nyeszlett, beesett arcú rondaság én volnék? No, nem mintha agyereim falának méasztartalma hasonlatos lenne a házakéhoz, egyszerűen csak arról van szó, hogy meglepődöm. Többnyire felhasználatlan igazolványképek ezek, mert a T. hivatalok és az azokat képviselő még inkább T. hivatalnokok (hivatalnyicák) rögvest ugatnak vagy nyávognak, ha az ember mondjuk oldalra fésüli a haját, a képen meg a szemébe lóg. Ez nem is maga! Biztosan tévedésből az öreganyámról hoztam egy tájképet! Nézegetem az igazolványképeket, s tippelve, vajon mikor készülhettek. Ez a legújabb, pár napos, ezt tudom. A tükör előtt próbálom fölvenni ugyanazt a pózt, amit néhány napja a lencse előtt. Az istennek se sikerül. Már-már azt gondolom, oké, ez az, de amikor a

képre pillantok, bosszúsan legyintek. Nem az igazi. Latolgom, hány esztendő lehet az a felvétel, amelyiken jól látszik, hogy a vaku telibe kapta a pofámat; sehol árnyék, csak az orromlika setéllik. A szemem úgy villog ezen a képen, mint a bagzómacskaé. Azt hiszem, az a legnagyobb baj, hogy legalább annyira utálok a fényképész masinája elé állni (ülni), mint később a felvételeket nézegetni. A hiba - belátom - az én készülékemben van.

Ugyanolyan döglesztőek a napok, mint rendszeren. És ugyanolyan döglesztő a szerelem is. Pedig a szerelem örök, mondják. Csak a tárgya változik.

Lányom naplója

Január 1. Végre megérkeztem. Azt hiszem, nagyon sok dolgom lesz ezen a világon. Itt van ez az anyu meg az apu - velük aztán kínlódhatok eleget, ahogy elnézem őket. De sebaj, egy újszülöttnék is megvan a magához való esze.

Január 6. Megkaptam életem első oltását. Fájt egy kicsit, de amikor a doktor néni belémszúrta azt a fránya nagy tűt, nem sírtam, csak utána. Akkor úgy üvöltöttem, mint a fába szorult féreg. És képzeljétek csak! Abban a pillanatban mindenki elkezdett sajnálni engem. Hogy biztosan nagyon fájt a szúrás annak a kis csöppségnek (még hogy én csöppség!), meg ilyeneket mondogattak. Több se kellett nekem, kipróbáltam anyuval is a bögzést. Gondoltam, az talán használ. És bejött. Ezerszer is áldom azt a csöpp kis eszemet: bejött! Mihelyt elkezdem a bögzést, máris anyu ölében találok magam.

Január 23. Sokat sírok. Mindig éhes vagyok. Nem értem, pedig szopok rendszeren. Anyu nem érti, hogy miért korog a gyomrom örökké. Bevallom, én sem. Fogalmam sincs.

Február 8. Nem is rossz ez a tápszer. Pedig először kiöklendeztem. Mára megszerettem ezt is. Nagyokat lehet tőle bőfizni. Imádok bőfizni. Olyankor mindenki dicsér és mosolyog. A csórózást már kevésbé szeretik. Mindig attól félnek, hogy megfulladok. Azt szeretnék, ha a felböfizett kaját kiköpném. De ezt nekik! Inkább visszanyelem.

Február 20. Elköltöztünk. Jó csendes helyre. Nagyokat alszom a babakocsiban. Alig várom, hogy kimenjünk anyuval az udvarra, vagy elmenjünk sétálni.

Február 28. Anyuék vettek nekem egy haláli jópofa falvédőt. Színes bohócok vannak rajta. Meg sem tudnám számolni, hányan. Velük szoktam beszélgetni. Vagyis inkább csak beszélni hozzájuk, ugyanis válasza sem méltatnak. Pedig negyedóráig is elgagyarászok nekik, mégsem akarnak észrevenni. Anyunak meg apunak is hiába beszélek. Teljesen értelmetlen zagyvaságot karattyolnak, akárhányszor szólok hozzájuk. Nem értem, miért nem hajlandók velem tárgyalni értelmes babanyelven.

Március 11. Mostanában megint mindig éhes vagyok. Anyuék meg azt hiszik, hogy fáj a pocim. Pedig csak korog. Nem tehetek róla, hogy nekem háromszor annyi kaja kell, mint egy normális gyereknek. Persze hiába beszélek nekik. Mint a kukák, olyanok. Mindhiába ordítom, hogy mi a bajom, tuti, hogy egészen mást csinálnak. Éhes vagyok? Fölvesznek, elringatnak, hogy aludjak. Nekem persze eszem ágában sincs ilyenkor elaludni. Fáj a pocakom? Hiába bömbölök; csitítgatnak, simogatnak.

Március 20. Tegnap este nem volt kedvem aludni. Anya már szundított, apa meg engem dajkált. Háromnegyed órán át beszéltem hozzá. Mindenfélét. Még sikítottam is örömben. Mert én már sikítani is tudok ám! Nha, szóval, mondtam a magamét. Úgy tűnt, apa kezdi érteni, amit mondok. Ugyan még képtelen a gügyögésekre értelmesen válaszolni, de az arcán, a mozdulatain láttam, hogy érti, amit mondok. Nagyokat röhögünk, hancúroztunk. Azt hiszem, nem haragudott, hogy ilyen későn sem hagytam aludni. De hálából reggel hatig szunyókáltam, hadd pihenjenek a szüleim. Napközben úgyis eleget ugrálnak körülöttem, főleg anyukám.

Március 24. Elegem van abból, hogy a szüleim nem képesek velem normális, értelmes babanyelven beszélni, ehelyett valami zagyva hangok tömegét zúdítják rám. Csak azt szeretném tudni, hogyan értik meg egymást, ha engem sem értenek?!

Elhatároztam, hogy megtanítom őket beszélni. Babanyelvleckéket vetetek velük. Remélem, mihamarabb sikerül leszoktatni őket arról az értelmetlen karattyolásról, amit ők beszédnek hívnak.

Különben eddigi munkálkodásom nem volt egészen hasztalan. Anya már tud sírni, apa tud ordítani. Minden esélyük megvan arra, hogy gyorsan és jól megtanuljanak babanyelven.

Csak ami nincs

(rondó)

Mostanában egyre gyakrabban érzek indíttatást, hogy arról írjak, ami nincs. Ami van, azt megírják a lapok (napi, heti, havi folyondárok). Amit persze az ellenfél (ellenség!!) kapásból megcáfol és viszont. És az ami-van-csatározásba egyre többen éreznek késztetést belepofázni. Lassacskán mindenkinek mindene van. Véleménye és igaza - ahogy mondják. A dolog logikája itt kezd elcsúszni, a hangnem fél hanggal felhangolódni, ami éppen elég ahhoz, hogy ne élvezzük ezt a játéknak már semmiképpen nem nevezhető fogvicsorgást. Legalább dorong szorongna az ajkak között! Én nemcsak a politikusokat, de a közélet minden egyéb (ön)jelölt lovagját beíratnám a zeneiskolába, összhangzattant tanulni. (Ha már a politika tanodában nem okítható.)

Tehát. Induljunk ki abból, ami nincs. Például a szélből, merthogy az sincs. Még mielőtt megköveznének a kijelentésemért, s cáfolatául a szél szinonimáit sorolni kezdenék, megmagyarázom. (Te jó ég, már én is! Pedig amikor az írógépembe befűztem a lapot, még azt gondoltam, legalább én tiszta maradhatok. Hogy nem kell magyarázkodnom, hiszen az mindig gyanús. Hiába, ilyen időket élünk!)

Fúj a szél. Túl a megállapításon: fújni csak az tud, aki/ami van. (Szélni meg talán bizony a fúj.) De félre a tréfát! Tegye föld a kezét, aki látott már szelet! Ahá, szóval te láttál! És mondd csak, milyen volt? Hát, izé... A szemembe fújta a homokot és belefűtyült a kéménybe. Barátom, te nem a szelet láttad, hanem a fölkaavart homokot, a bőrödön érezted az apró szemcsék sercegését, a szemgolyódon meg a szúrást. A kéményfütyty ügyében pedig nem lehattél szem-, csak fültanú.

Hát igen.

Márpedig szél akkor is van.

De nem úgy, barátom, ahogy annak minden hordaléka! És most érkezünk el a - számomra - lényeges kérdéshez. Volna-e szél hordalék (materia, anyag) nélkül?! (Megjegyzem, a levegő is anyag, szemnek láthatatlan alkotókból tevődik össze, ám ennek magyarázata legyen a tudósok dolga, én most arról írok, ami nincs.)

Szerintem szél - az nincs.

Fölkavart, vágózó homoktenger, száguldó száraz falevél, fodrozó, olykor csapkodó víztükör - az van.

Nem akarok sem a vágózó homoktenger porszeme, sem „ágrólszakadt” őszi falevél lenni. Nem kívánom én a háborgó tenger hullámmoráját, sem a Tisza mocsoktól habos vízfelületét. Legszívesebben magam is szél lennék, vagy szerényen: szellő. Fuvallat, ha így jobban tetszik. De - sajna - én nem lehetek szellő, fuvallat, szél, vihar, orkán. Merthogy szél - az nincs. Én pedig vagyok.

Sajnálom. Komolyan, nagyon sajnálom, hogy magam is csak hordalék. De azért van a szeleknek egy fajtája, ahol nem érzem vágózó homokszemnek (stb.) magam. Ez pedig a forgószél. Úgy gondolom, forgószél - az van.

És ott állunk a forgószél közepében, ketten, te meg én, arcunk egymáshoz simul. A forgószél természeténél fogva, szélségéből következően - hordja a szemetet és sendergeti körülöttünk, körbe-körbe. Mi csak állunk, mint két összeragasztott kőszobor, azzal a különbséggel, hogy hajunkat összekócolja, aztán egymáséba gabalyítja a forgószél. Nem látjuk, csak érezzük egymást, s halljuk a körülöttünk tornyosuló szemétdarabok koppanását, zizzenését. Jó így nekünk.

Mindaddig, amíg el nem áll a forgószél (ami van). Akkor (talán a távolból) alszél moraja hallik, érzik, amit már nem is próbálunk hasonlítani kedves forgószelünkhöz, s megkülönböztetésül egyszerűen csak úgy hívunk majd: fing.

A koldusboszorkány

A cigányasszonyt mindenki csak úgy ismerte, hogy Csipás Mária. Időtlen idők óta. Nagyanyáink úgy emlékeztek rá, hogy kislány korukban is ugyanilyen vén volt már a Mária cigány. Csak sejteni lehetett a korát. Ám bizonyosnak tűnt, hogy évszázadnál is öregebb ez a madártestű, aszott asszony.

Csipás Mária soha nem beszélt magáról. Fogóval sem lehetett volna belőle kihúzni fél mondatnál többet. De már tíz fillérért is hajlandó volt jósolni. Tenyéréből.

Csipás Mária volt a falu boszorkánya.

És mert az élére állított tízfilléresekből a hatvanas-hetvenes években sem lehetett megélni - Mária cigányasszonynak más bevétele nem lévén -, hát koldult. Fenét koldult! Guberált.

Kisdiákok ültünk a mindig poros vagy sáros iskolaudvar szegletében csúfoskodó betonkukán. Már az első tavaszi napsugár is kellemesen felmelegítette a rézsútos fedlapot - ott sütkéreztünk és ittuk az iskolatejet. (Az iskolatejet az különböztette meg a „rendes” tejtől, hogy nem kannában hordták a csarnokból, de még csak nem is zacskózták az önkiszolgáló ábécék részére, hanem kétdecis, négyszögletes műanyag poharakban hozták, lurkónként egy kiflivel.) Az iskolatej egészen más volt, mint a „rendes” tej. Lehetett utálni. Mert kötelező volt meginni. Kötelező lett volna...

A langyos fedelű betonkuka tetején már csak azért is jó volt ücsörögni, mert észrevétlenül bele lehetett dobálni a félig elfogyasztott iskolatej dobozát a maradék lével együtt. S ha az nem borult a heteken át összegyűlő, bűdös szemétre, a szünet végén megjelenő Csipás Mári összeöntözte a maradékot egy - mosószert istentudj' mikor látott - üvegbe.

Amíg a társaink feleltek, ki-kikandikáltunk az osztályterem ablakából, s néztük, ahogy Csipás Mári szertartásosan előveszi az elmaradhatatlan (elhagyhatatlan) puttonyából az üveget és a rozsdás tölcserít. Derékig hajolt a betontároló mélyén rejtőző folyékony fehéraranyért. A kiflicsücskökkel kevesebbet bajmólódott - marékkal hajigálta zsákjába. Mikor mennyit. Amennyit talált. Ám ha meghitt guberálásában a váratlanul kirajzó gyereksereg megzavarta, kapkodva szedelőzködött. Együtt skandáltuk a rigmust.

„Csipás Mári puttonyába'
iskolatej vacsorára!”

Csipás Mári vissza se nézett. Nem ügyelt ránk. Mezítelen lábaival szaporázta lépteit.

Valamikor a hetvenes évek közepén megrendítő hír járta be a vidéket. Csipás Mári meghalt. Életének ki tudja hányadik évében. A koporsójára százhetet írtak, de ezt mindenki kevesellte. Ilyen fiatal lett volna?!

A hír hallatán, persze, a szájalom mellett valami megnyugvásféle is tükröződött az arcokon. A megdöbbenés első pillanatait a felszabadulás sóhaja követte. Na végre!

Csipás Mári szelleme azonban tovább élt. Történetekben, emlékekben, legendákban. Bár ismertük, soha nem kerülhettünk hozzá egy tenyérjósátnál közelebb. Igazi boszorkány volt. Még ha koldus is.

Én akkor, tízéves gyerekként magam is azt hittem, hogy Csipás Márral meghalt a boszorkányság. Azt hittem, az utolsó koldus távozott az élők sorából.

Időben

Meleged van, s nem tudsz aludni éjszakánként. Csak forgolódsz álmatlanul. Izzadsz. Lerúgod magadról a paplant; lábadoz tuszkolod gombócba összegyűrve. Még mindig verejtékezel. Nehezen veszed a levegőt, úgy érzed, megfulladsz. Kimész a konyhába, kinyitod a hűtőt, valami jeges nedűt keresel. Nem találsz. Káromkodva ténferegsz az ágyhoz a félhomályban. Kedvesed alszik. Pisszenni sem mersz. Meleged van, de nem tudod szomjadat oltani. Mérgedben még a pizsamádat is ledobod. Üvölnél, hogy a... De ott, az ágyadban, alszik egy lány. Hálóinge melléig felgyűrődve. Neki is melege lehet, gondolod, de ő legalább el tudott aludni. Cigaretára gyűjtasz, s nézed kedvesed meztelen testét. Legszívesebben beleharapnál a fenekébe, de úgy istenesen, nem amolyan anyámasszony-katonája módon. A fogaidat csontig eresztenéd; éreznéd a friss hús illatát. Mégis inkább óvatosan megsimogatod. Óvatosan, hogy föl ne ébredjen. Érzed, az ő teste is gyöngyözik az izzadságtól. Szereted azt a lányt. Nem ébreszted föl. Egyedül virrasztasz tovább. Cigaretázol a redőny résein beszűrődő utcai lámpák fényénél. Bagózol a félhomályban. Jólesik kinyújtott lábakkal tespedni a fotelben. Ritka alkalom. A nappalok zűrösek, ám unalmasak. Úgy érzed, ezekért a meghitt, magányos percekért érdemes élni. Magányos percek, ismétlgeted, és gondolataid ismeretlen utakon kalandoznak. Emlékek között kutakodnak virradatig. A jövőre nem gondolsz. Rádöbbsz, hogy ami ismeretlen, a múltadban keresendő. És akkor, ott, éjjel egykor, kettőkor, háromkor ezt magad is elhiszed. A nappal a jelené, az este a jövőé, az éjszaka a múlté. Még nem virrad, ezért hát a múltadban kotorászol tovább. Most is, mint minden álmatlan éjszakádon, eszedbe

jutnak az egykori szeretők, a duzzadó keblű kamaszlányok, akik után szívesen fordultál meg az utcán. Eszedbe jut, hogy miféle taktikákkal szólítottad meg őket. Az első pillanatok bizsergetően gyönyörűek voltak, de a folytatás mindig ugyanolyan egyhangú. Csókolózás, ölelkezés, szeretkezés, szerelmi vallomás. És nagy elhagyások. Elhagyások, amik akkor szívmarcangoló fájdalmak voltak, mára kedves emlékekkel szelídültek. Látod a lányokat, az egykori szeretőket, amint fölvonulnak előtted. És közben látod, ahogy kedvesed félig meztelen teste álmában vándorol. Hallod a szuszogását. Ez megnyugtat. Tudod, ha fölébred, minden másképp lesz. A lány ébredése lezárja múltbéli kalandozásaidat. Pirkad. De ő még alszik. Te cigarettázol. Hagyod, hadd aludjon. Magad is elálmosodsz, bár tudod, ha aludnál is, nem sokára kelned kéne. Mégiscsak mellé fekszel, s elalszol. Ő ébreszt. Kérdezi, jól aludtál? Mondod, i-i-igen. Akkor jól van, válaszolja, s megcsókolja a szádat. Tudod, azt álmodtam, kezdi az éjszakai történetét. Téged azonban ez csöppet sem érdekel. Eszedbe jut az éjszakai időutazásod, vissza a múltba. Hirtelen az órára nézel. Sietned kell, hogy el ne késs a munkahelyedről. Kezdődik a jelen.

A KÖTET SZERZŐI

Benedek Szabolcs 1973-ban született Budapesten. Másféléves korától Szolnokon élt. A Varga Katalin Gimnáziumban érettségizett, majd a közgazdaságtudományi egyetemen végzett. Az *Eső* című irodalmi lap szerkesztőbizottságának tagja. Harmadik kötete az idei könyvhétre jelenik meg *Mathias Rex* címmel.

Bistey András 1942-ben Diósgyőrben született. Több mint harminc éve Szolnokon él. Bányai Kornél munkásságából doktorált. Újságíróként dolgozik, regényei, novellái több kötetben jelentek meg, utóbb 1997-ben a *Lángok a víz fölött* címűben.

Haklik Norbert 1976-ban született Ózdon. A gimnáziumot Szolnokon végezte. 1993 óta publikál hazai és határon túli lapokban. A *Mennybemeneteli Iroda és más történetek* című kötete két éve jelent meg. Tavaly Hajnóczy Péter-ösztöndíjat kapott.

Iluh István 1936-ban született Törökszentmiklóson. Előbb szülővárosában, majd jelenlegi lakóhelyén, Szolnokon volt téglá-, vas- és papírgyári munkás. Eddig négy kötete jelent meg, az utóbbi 1996-ban *Száműzött szél* címen.

Jenei Gyula 1962-ben született Abádszalókon. Tanár, újságíró. Szolnokon él. Az *Eső* című irodalmi lap főszerkesztője. Legutóbbi verseskötete: *A víztorony vitorlái* (1997).

Lázár Balázs 1975-ben született Szolnokon. Itt érettségizett. A pécsi Nemzeti Színház tagja. Első verseskötete, *Szárny angyal nélkül*, az idei könyvhétre jelenik meg.

Mrena Julianna 1979-ben született Jászberényben. Az általános és középiskolát Szolnokon végezte. Versei 1993 óta jelennek meg antológiákban és folyóiratokban. Első kötete hamarosan napvilágot lát.

Molnár H. Lajos Marosvásárhelyen született 1946-ban. A Romániai Írók Szövetségének Prózaíjasa. Tizenhárom éve él Szolnokon. Magyarországon négy kötete jelent meg, a *Volt egyszer egy udvar* című az idén.

P. Nagy István 1961-ben született a vajdasági Székelykevéen. Magyarországra való áttelepüléséig, 1993-ig, az újvidéki Fórum Könyvkiadó szerkesztője. Sinkó-díjas és Móricz-ösztöndíjas alkotó. A szolnoki Varga Katalin Gimnázium tanára, az *Eső* egyik szerkesztője. Legutóbbi kötete *A hely grammatikája* címmel az idén jelent meg.

Rékasy Ildikó 1938-ban született. Szülőföldjének Tiszaroffot tekinti. Nyugdíjazásáig a Verseggy Ferenc Megyei Könyvtárban dolgozott. Szépirodalmi munkáival csak a legutóbbi időben lépett nyilvánosság elé. *Belesimulva* című verseskötete tavaly jelent meg.

Seprősi-Czárán György 1964-ben született Budapesten. Újságíróként dolgozik. *A parttalan folyó* című verseskötete 1994-ben jelent meg Szolnokon.